

**1571 TARİHLİ 47 NUMARALI KÜTAHYA TAHRİR
DEFTERİ'NE GÖRE KÜTAHYA ŞEHİRİ VE
MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)**

(Yüksek Lisans Tezi)

Zeynep KURT

Kütahya - 2018

T.C.
KÜTAHYA DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Tarih Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**1571 TARİHLİ 47 NUMARALI KÜTAHYA TAHRİR
DEFTERİ'NE GÖRE KÜTAHYA ŞEHİRİ VE
MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)**

Danışman
Prof. Dr. Hasan Basri KARADENİZ

Hazırlayan
Zeynep KURT

Kütahya – 2018

Kabul ve Onay

Zeynep KURT'un hazırladığı "1571 Tarihli 47 Numaralı Kütahya Tahrir Defteri'ne Göre Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)" başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması, jüri tarafından lisansüstü yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği / oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

...../...../2018

Tez Jürisi	İmza	
	Kabul	Red
Prof. Dr. Hasan Basri KARADENİZ (Danışman)		
Prof. Dr. Osman KÖKSAL		
Doç. Dr. Emine DİNGEÇ		

Doç. Dr. Ayhan KAHRAMAN
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Yemin Metni

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “1571 Tarihli 47 Numaralı Kütahya Tahrir Defteri’ne Göre Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

...../...../2018

Zeynep KURT

Özgeçmiş

05.05.1994 tarihinde Kütahya’da doğdu. İlköğretimini Kütahya Atatürk İlköğretim Okulu’nda, liseyi Kütahya Anadolu Meslek Lisesi’nde Bilişim Teknolojileri alanında tamamladı. 2012 yılında Dumlupınar Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’ne başladığı lisans eğitiminden 2016 yılında mezun oldu. Fakültesini yüksek bir ortalamayla birincilikle bitirdi. Şu anda mezun olduğu üniversitede lisansüstü eğitimine devam etmektedir.

ÖZET

1571 TARİHLİ 47 NUMARALI KÜTAHYA TAHRİR DEFTERİ'NE GÖRE KÜTAHYA ŞEHİRİ VE MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)

KURT, Zeynep
Yüksek Lisans Tezi, Tarih Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hasan Basri KARADENİZ
Kasım, 2018, 142 sayfa

“1571 Tarihli 47 Numaralı Kütahya Tahrir Defteri’ne Göre Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri) ” adlı çalışmamızın temel kaynağını oluşturan tahrir defterleri, Osmanlı Devleti’nin dönem içerisinde içtimai, iktisadi ve beşeri durumu hakkında bilgiler vermektedir. Çalışmamız olan 47 numaralı tahrir defteri ışığında 1571 yılı Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi’nin coğrafi, tarihi, idari, nüfus ve iktisadi durumu hakkında tespitler yapılmıştır.

Bölge tarih öncesi dönemlerden beri yerleşim yeri olmuş daha sonra Anadolu’nun Türkleşmesiyle Selçuklu hakimiyetine girmiştir. Bu tarihten itibaren bölge Germiyanogulları’nın ardından da Osmanlı Devleti’nin kontrolüne geçmiştir.

Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi, çalışmamızı kapsayan 1571 yılında 41 mahalle, 54 köy ve 6 mezra ’aya ayrılmıştır. Kütahya Şehri’nde nüfus yaklaşık olarak 8.248’dir. Merkez Nahiyesi’nin nüfusu ise yaklaşık olarak 5.483’dür.

Bölgede iktisadi durumun önemli bir kısmını hububat üretimi oluşturmakla birlikte küçükbaş hayvancılıkta önemli gelir kaynakları olmuştur. Bunu yanı sıra küçük işletmeler sayabileceğimiz değirmenler de önemli geçim kaynakları arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kütahya, Tahrir Defteri, Osmanlı Devleti, Nüfus.

ABSTRACT**ACCORDING TO 1571 NUMBERED 47 KUTAHYA TAHRIR BOOK
KÜTAHYA CITY AND CENTRAL TOWNSHIP (AROUND TOWN)****KURT, Zeynep****M. Sc. Thesis, Department of, History****Supervisor: Prof. Dr. Hasan Basri KARADENİZ****November, 2018, 142 pages**

“According To 1571 Numbered 47 Kutahya Tahrir Book Kütahya City And Central Township (Around Town)” Tahrir Notebooks, which constitute the main source of our work, give information about the Ottoman Empire's social, economic and human condition during the period. In The Light of The Workbook Number 47, which we are working, determinations were made about the geographical, historical, administrative, population and economic situation of Kütahya City and Central Township (Around Town) in 1571.

The area has been a settlement since prehistoric times and later became the dominance of Seljuk with the Turkification of Anatolia. From that date, Germiyanogulları was later dominated by the Ottoman State.

Kütahya City and Central Township, were divided into 41 neighborhoods, 54 villages and 6 hamlets in 1571, which included our work. The population in Kütahya is approximately 8.248. The population of the Central Township is approximately 5.483.

An important part of the economic situation in the region has been the important sources of income in small cattle breeding with the production of cereals. In addition to this, the mills that we can count as small enterprises are among the important livelihood sources.

Keywords: Kütahya, Tahrir Book, Ottoman State, Population.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜTAHYA’NIN COĞRAFİ YAPISI VE KÜTAHYA’DA TÜRK HAKİMİYETİ

1.1. KÜTAHYA’NIN COĞRAFİ DURUMU	7
1.2. TÜRK HÂKİMİYETİNE GİRİŞİ	7
1.2.1. Türk Hâkimiyetinden Önce Kütahya	7
1.2.2. Anadolu Selçuklular Dönemi	8
1.2.3. Germiyanogulları Dönemi.....	8
1.2.4. Osmanlılar Dönemi	10

İKİNCİ BÖLÜM İDARİ YAPI

2.1. OSMANLI DEVLETİ’NİN İDARİ YAPISI.....	13
2.2. OSMANLI İDARİ YAPISINDA KÜTAHYA	13

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YERLEŞME VE NÜFUS

3.1. KÜTAHYA’DA YERLEŞME VE NÜFUS	17
3.2. KÜTAHYA ŞEHİRİ	17
3.3. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)	25
3.4. KÜTAHYA’NIN GENEL NÜFUSU.....	33

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM İKTİSADİ DURUM

4.1. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)’NİN TOPRAK TASARRUFU	35
---	----

4.2. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)'NDE ZİRAİ ÜRETİM	36
4.2.1. Hububat Üretimi.....	36
4.2.2. Sebze ve Meyve Üretimi	39
4.3. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)'NDE HAYVANCILIK.....	40
4.3.1. Küçükbaş Hayvancılık	40
4.3.2. Arıcılık	40
4.4. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ'NDE KÜÇÜK İŞLETMELER OLARAK DEĞİRMENLER.....	41
4.5. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ(ETRAF ŞEHİRİ)'NDEN ALINAN VERGİLER.....	43
SONUÇ.....	46
EKLER.....	48
KAYNAKÇA	137
DİZİN	140

TABLolar LİSTESİ**Sayfa**

Tablo 2.1: Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi'nin İdari Durumu	15
Tablo 3.1: Kütahya Şehri Mahalle, Nefer, Hâne, Mücerred, Muaf Nüfusu.....	19
Tablo 3.2: Kütahya Şehri'nde Hane Aralıklarına Göre Mahalle Sayısı.....	21
Tablo 3.3: Kütahya Şehri 'nde Bulunan Muaf Nüfus	21
Tablo 3.4: Kütahya Şehri Mahalleleri Tahmini Nüfusu.....	24
Tablo 3.5: Kütahya Merkez Nahiye Kırsal Yerleşme	26
Tablo 3.6: Kütahya Merkez Nahiyesi Kırsal Yerleşim Yerleri, Nefer, Hâne, Mücerred, Muaf Nüfusu	27
Tablo 3.7: Kütahya Merkez Nahiyesi Hane Aralıklarına Göre Köy Sayısı	29
Tablo 3.8: Kütahya Merkez Nahiyesi'nde Bulunan Muaf Nüfus	30
Tablo 3.9: Kütahya Merkez Nahiyesi'nin Kırsal Yerleşmede Tahmini Nüfusu.....	31
Tablo 3.10: Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi'nin Genel Nüfusu	33
Tablo 4.1: Kütahya Merkez Nahiyesi Toprak Kullanımı.....	36
Tablo 4.2: Kütahya Merkez Nahiyesi Hububat Üretim Miktarları	38
Tablo 4.3: Kütahya Merkez Nahiyesi'nde Asiyâb Çalışan Sayısı	42
Tablo 4.4: Kütahya Merkez Nahiyesi'nden Alınan Vergiler	44

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
a.g.m.	Adı geçen makale
C.	Cilt
D.P.Ü	Dumlupınar Üniversitesi
Ç.Ü	Çukurova Üniversitesi
DİA	Diyanet İslam Ansiklopedisi
İ.Ü.E.F.T.D	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarihi Dergisi
İA	İslam Ansiklopedisi
nr.	Numara
s.	Sayfa
S.	Sayı
S.D.Ü	Süleyman Demirel Üniversitesi
OTAM	Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi
TD.	Tapu Defteri
TK. KKA.	Tapu Kadastro Kuyûd-ı Kâdime Arşivi

TEZ METNİ

GİRİŞ

Osmanlı Devleti'nde Tahrir Sistemi

Sözlükte “yazma, kaydetme, deftere geçirme” anlamına gelen tahrir kelimesi terim olarak, Osmanlı maliye teşkilâtında vergilerin ve bu vergileri verenlerin ismen tespiti için değişik dönemlerde farklı şehirlerde gerçekleştirilen sayımları ve bu sayımların kaydedildiği defterleri ifade eder¹.

Osmanlı idaresinin temelini vilayet tahrirleri oluşturmaktaydı. Bu işlem, bir bölgenin vergilendirilebilir kaynaklarının hesaplanması ve bu vergilerin defter-i hâkâniyeye kaydedilmesinden ibaretti. Bu defterler, askerlerin gelirleri olacak vergilerin toplanması için belirli bölgelerin onlara tahsis edilmesinde de kullanıldı. Defterler, köylülerin vergi oranlarını belirlemekle kalmaz, toprakların yasal sahiplerini gösteren resmi birer kayıt işlevi de görürdü².

Tahrir defterlerinde İmparatorluk içinde her köy ve kasabada mevcut bulunan yetişkin erkek nüfusunu, ellerindeki toprak miktarını “çift”, “nimçift” ve “dönüm” olarak gösteren işaretler ve tabi tutuldukları vergi mükellefiyetlerini tespit eden rakamlarla birlikte, isimleri ve babalarının adları ile, ayrı ayrı kaydedildiğini görmekteyiz. Yine aynı defterler sayesinde her köyün kimin tımarı veya mülkü ve vakfi olduğunu, o köylerde icra edilen ziraatın ve yetiştirilen hayvanların türleri ile miktarlarını bildiren veya bir çıkarıma yarayan sarih kayıtları, öşür ve rüsum miktarını tayin eden rakamları bulmaktayız³.

Tahrirler doğrudan doğruya merkezi idarenin inisiyatifi ile gerçekleştirildiği gibi, taşradan yapılan şikayet ve “arz” lar göz önünde bulundurarak da gerçekleştirilebilirdi. Tahrirler esnasında kaydedilen bilgiler değişik defterlerde toplanırdı. Bu defterlerin başlıcaları, “mufassal defter”, “icmal defteri” ve “evkaf defteri” idi⁴.Tahrir yapmak için önce sayım bölgelerine “tahrir emini” ve “katibi” gönderilir; bunlar da “kadıy”, “sipahileri” ve “köylüleri” bir araya getirerek sayım işine

¹ Mehmet Öz, “Tahrir”, *DİA*, C.XXXIX, s.425.

² Halil İnalçık, *Doğu-Batı Makaleleri II*, Ankara 2008,s.66.

³ Ömer Lütfi Barkan, “Türkiye’de İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri”, *Osmanlı Devleti’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi “Tetkikler-Makaleler”*, C.I, İstanbul 2000, s.175.

⁴ Numan Elibol, “Osmanlı İmparatorluğu’nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları”, *SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.XII, S.2,(Isparta 2007), s.137.

başlılardı. Tahrir sonucu elde edilen bilgiler daha sonra “mufassal” ve “icmal” defterleri adı altında iki ayrı defterde toplanırdı. Bunlardan mufassal defterlerine temel kaynaklar (vergi gelirleri) kaydedilir, icmal defterine ise bu kaynakların sipahi ve zaim arasında nasıl pay edileceği belirtilirdi⁵.

Osmanlı Devleti'nin tahrir yapmadaki en önemli amacı, eyaletlerdeki nüfus ve gelir kaynaklarını tespit etmek ve bunları devlet görevlilerine, şahıslara ve vakıflara, hizmetleri karşılığında, maaş, mülk ve gelir olarak dağıtmaktı. Gelirlerin bu yolla dağıtımını, Osmanlılara, direk merkezi hazineden ödeme yapmaksızın, ordu beslemelerini, topluma her türlü sosyal hizmetler götürmelerini kolaylaştırıyordu⁶.

Kanunnameler

Kanunname, Osmanlı döneminde genel olarak belirli bir konuya dair hukuki maddeleri ortaya koyan padişah hükmünü ifade eder. Arap hilafeti sırasında kavânîn “kanunlar kodu” manasına gelmekteydi⁷.

Osmanlı Devleti'nde bir ülke fetih veya ilhak edildikten sonra vakit geçirmeksizin o yörenin tahriri yapılmış ve ardından da yeni kanunları kapsayan "kanunnâme" düzenlemiştir. Bu Osmanlı Devleti'nin o ülke veya bölgede hakimiyetini tesis ettiği anlamına gelmekteydi. Osmanlı Devleti başlangıçta fethedilen veya ilhak edilen yörenin eski kanunlarını ya olduğu gibi kabul etmiş ya da kısmi değişiklikler ile yetinmiştir. Osmanlı Devleti fethettiği yerlerde gerekirse halkı devlete ısındırmak amacıyla eski kanunları reayayı esas alarak değiştirmiştir⁸.

47 Numaralı Tahrir Defteri

Bu çalışmamızın kaynağını oluşturan 47 numaralı mufassal tapu tahrir defteri, Tapu Kadastro Kûyud-ı Kadîme Arşivi'nden temin edilmiştir. H.978 (M.1571) yılında kayda geçmiş bir defterdir. Bu defterin varak sayısı 408'dir. Kütahya Şehri 1-b ve 12-a varakları arasını kapsamaktadır. Kütahya Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri) 13-b ve 36-b

⁵ Mustafa Soysal, “Onaltıncı Yüzyılda Adana İlinin “Mufassal Defteri”ne Göre Sosyal ve Ekonomik Yapısı Üzerinde Bir Araştırma”, *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, C.I, S.1, (Adana 1987), s.43-53.

⁶ Fatma Acun, “Klasik Dönem Osmanlı İdare Tarzı Olarak Tımar Sistemi ve Uygulaması”, *Türkler*, C.IX, Ankara 2002, s.1669.

⁷ Halil İnalçık, “Kanunnâme”, *DİA*, C.XXIV, s.333.

⁸ Hasan Basri Karadeniz, “Osmanlı Devleti'nin Beylikleri İlhak Siyaseti ve Dulkadirli Beyliği'nin İlhakı”, *Türkler*, C.IX, Ankara 2002, s.915-916.

varakları arasında yer almaktadır. Bu tahrir defterinde kullanılan yazı türü ise siyakat kırmasıdır.

II. Selim döneminde kayda geçmiş olan 47 numaralı defter, Defter-i Mufassal Liva-ı Kütahya olarak başlamaktadır. Ardından mahalle isimleri verilmektedir. Daha sonra Fihrist-i Nahiye-i Kütahya olarak Merkez Nahiye' deki köy, mezra'a, çiftlik yerleri ve toplam vergi miktarları verilmiştir.

47 numaralı tapu tahrir defterinin dışında bölge ile alakalı olarak 45 numaralı mufassal tapu tahrir defteri, 49 numaralı mufassal tapu tahrir defteri ve 438 sayılı muhasebe-i icmal tapu defteri vardır.

Daha önce 47 numaralı tapu tahrir defteri üzerinde Mustafa Çetin Varlık'ın da çalışmaları mevcuttur. Varlık, "XVI. Yüzyılda Kütahya Şehri" adlı çalışmasında 47 numaralı tapu tahrir defteri, 49 numaralı tapu tahrir defteri ve 438 sayılı muhasebe-i icmal tapu defterini karşılaştırarak Kütahya Şehri ile ilgili tespitlerde bulunmuştur⁹.

Araştırmanın Amacı

Araştırmamızın amacı, Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'ni kapsayan 47 numaralı Tapu Tahrir Defterine göre Kütahya'nın içtimai ve iktisadi durumunu belirtmektir.

Araştırmanın Önemi

Çalışma konumuz Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nin H.978 / M.1571 yılındaki idari, nüfus ve ekonomik durumu hakkında bilgi veren bir çalışmadır. Bundan dolayı bölge hakkında bilgi sahibi olmaktır.

Araştırmada Hipotez

47 numaralı Tapu Tahrir Defteri'nde Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi(Etraf Şehri)'nin durumunu belirlemek.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Çalışmamız, II. Selim döneminde yapılan 47 numaralı Tapu Tahrir Defteri'nde Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri) ile alakalı olan kısmı kapsamaktadır.

⁹ Mustafa Çetin Varlık, "XVI. Yüzyılda Kütahya Şehri", *VIII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri*, C.II, (11-15 Ekim 1976), Ankara 1976, s.1483-1491.

47 numaralı tapu tahrir defterini Tapu Kadastro Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nden temin edilmiştir. Tapu defterlerinin tasnifinin tamamlanmış olduğundan ve konu kapsamı 47 numaralı tapu tahrir defteri olduğundan dolayı herhangi bir aksamaya sebep olacak kısıtlama ve sınırlamayla karşılaşılmemiştir.

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmamızın kaynağını oluşturan 47 numaralı Tapu Tahrir Defteri, Tapu Kadastro Kuyûd-ı Kadîme Arşivi'nden temin edildi. Araştırmamızın kaynağı olan tahrir defterinin ne olduğu, neden bu defterlerin tutulduğunu anlatabilmek için kaynak toplaması yapıldı. Ardından bölgenin süreci hakkında bilgi ve kaynak topladıktan sonra, çalışmamızın temelini oluşturan Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nin 47 numaralı Tapu Tahrir Defteri'ne göre idari, nüfus ve ekonomik durumu hakkında tahrir defterine göre verilen rakamlarla çalışma desteklendi. Çalışmamız dört bölümden oluşturuldu.

Birinci bölümde, Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nin coğrafi özellikleri ve tarih boyunca Kütahya'daki Türk hakimiyeti konuları işlendi.

İkinci bölümde, 47 numaralı Tahrir Defteri'ne göre Kütahya'nın idari yapısı hakkında bilgi verildi. Kütahya'nın mahalleleri, karyeleri, mezraları ve çiftlikleri ele alındı.

Üçüncü bölümde, yine tahrir defterine göre Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nin nüfusu tespit edilmeye çalışıldı.

Dördüncü bölümde ise Kütahya Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nin iktisadi durumu hakkında tespitler yapıldı. Tahrir defterinden aldığımız bilgiler sayısal olarak verildikten sonra tablolar yapılarak bölgenin içtimai ve iktisadi vaziyeti istatistiksel olarak aktarıldı.

Ekler bölümünde de 47 numaralı Tahrir Defteri'nin Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri) ile alakalı olan kısmının tamamının transkripsiyonu ve orijinal metinden bazı sayfalar eklendi. Bununla birlikte defterin başında yer alan Kütahya Kanunnamesi'nin orijinal metni ve transkripsiyon edilmiş hali eklendi.

Transkripsiyon sırasında doğruluğundan tam emin olmadığımız kelimelerin yerine “(?)” işareti konulmuştur.

Çalışmalarım sırasında yardımlarını esirgemeyen Sayın Hocam Prof. Dr. Hasan Basri KARADENİZ' e ve değerli aileme teşekkürlerimi borç bilirim.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜTAHYA'NIN COĞRAFİ YAPISI VE KÜTAHYA'DA TÜRK HAKİMİYETİ

1.1. KÜTAHYA'NIN COĞRAFİ DURUMU

Kütahya Ege Bölgesinin doğusunda yer almaktadır. Topraklarının tamamı Ege Bölgesindedir. 38°70' ve 39°80' kuzey enlemleri ile 29°00' ve 30°00' doğu boylamları arasında bulunan Kütahya, kuzeyinde Bursa, kuzeydoğusunda Bilecik, doğusunda Eskişehir ve Afyon, güneyinde Uşak, batısında Manisa ve Balıkesir illerimizle çevrilidir. Kütahya 11.875 km²'lik yüzölçümüyle Türkiye topraklarının %1,5'ini kaplar. Oldukça engebeli yer şekillerine sahiptir. Topraklarının %57,5'i dağlarla kaplı olan ilde ovaların payı %11'dir¹⁰.

Şehir, Kütahya Ovası kenarında yer alan Yellice Dağı eteklerinde kurulmuştur. Kütahya'nın çekirdeği Hisar Tepesiyle (1000 m) Hıdırlık Tepesi önü oluşturmaktadır. Bu tepeler arasından akan bir dere şehri güneyden kuzeye bölen ova ortasından geçip Porsuk'a dökülen Felend çayına kavuşur. Kütahya, hisar kalıntılarının bulunduğu tepenin eteklerinden kuzeyindeki ovaya doğru yayılır. Kütahya ismini şehrin eski adı olan Kotiaion'dan (Kotiaion, Cotyeium, Cotyeum, Cotyaium) almaktadır¹¹.

1.2. TÜRK HÂKİMİYETİNE GİRİŞİ

1.2.1. Türk Hâkimiyetinden Önce Kütahya

Kütahya'da ilk siyasi hakimiyeti Frigler kurmuştur. Friglerin hakimiyeti Pers Kralı Kyros'un M.Ö. 546 yılında bütün Anadolu ile birlikte Kütahya'yı da almasına kadar devam etmiştir. Persler uzun süre Kütahya'yı ellerinde bulundurmışlardır. M. Ö. 333 yılında şehir Makedonya Kralı Büyük İskender tarafından Perslerin elinden alınmıştır. Daha sonra Büyük İskender'in ölümünden sonra imparatorluğun parçalanması üzerine kumandanlarından Antigonos Kütahya'ya hakim olmuştur. M. Ö. 278' de Bitinya Krallığı topraklarına giren Kütahya, III.Attalos'un M.Ö. 133 yılında ölümüyle bütün ülkesi, bu arada Kütahya, Roma İmparatorluğu'na geçmiştir¹².

¹⁰ "Kütahya", *Yurt Ansiklopedisi*, C.VII, 1982-1983, s.5279.

¹¹ Mustafa Çetin Varlık, "Kütahya", *DİA*, C.XXVI, s.580.

¹² Hakkı Dursun Yılmaz, "Kütahya'nın Tarihçesi", *Atatürk'ün Doğumunun 100.Yılına Armağan Kütahya*, İstanbul 1981-1982,s.35.

1.2.2. Anadolu Selçuklular Dönemi

Kütahya, Büyük Selçukluların Anadolu istilasına memur ettikleri Kutalmış oğlu Süleyman zamanında (1077-1086) Türklerin eline geçmiş ve tarihi kesin olarak belli değildir¹³. Kutalmışoğlu Süleyman zamanından oğlu I. Kılıç Arslan'ın Dorile mağlubiyetine kadar Kütahya'nın Türkler elinde bulunduğu malûmdur. Daha sonra Bizans İmparatoru Aleksi tarafından Batı Anadolu'dan Türkler çıkarılmış ve bu arada Kütahya geri alınmıştır¹⁴.

1176 Miryokefalon Savaşı'nın ardından Türkmenler, Anadolu'ya yaptıkları taaruzları daha da şiddetlendirdi. Bizans İmparatoru I. Manuel'in ölümünden sonra çıkan kargaşalıktan istifade eden I. Kılıç Arslan garp vilayetlerini eline geçirmiştir.

Kütahya'nın Anadolu Selçuklularının eline geçmesi en yakın ihtimale göre Alâeddin Keykubat zamanında (1219-1293) olup bu da 1233 tarihi Yoncalı hamamı kitabesinden anlaşılmaktadır. Kütahya'yı Bizanslılardan alan kumandan Selçuklu ümerasından İmadüdin Hezardinarî'dir¹⁵.

Daha sonra IV. Rükneddin Kılıç Arslan zamanında XIII. yüzyılın ortalarında Kütahya ve civarı ikta' olarak Sahip Fahreddin Ali oğullarına verilmiştir. Nihayet 1277'den önce Batı Anadolu'ya geldikleri anlaşılan Germiyan Türkmenleri Kütahya ve civarına yerleşmişler ve burada bir beylik kurmuşlardır¹⁶.

1.2.3. Germiyanogulları Dönemi

Moğol istilası altında Selçuklu Devleti çökerken yeni gelen büyük Türkmen kitleleri Anadolu'nun fethini ve Türkleşmesini ikmal ediyordu. Bu yeni göçler Türkiye tarihinde büyük bir âmil olduğu için bundan sonra ki devrin anlaşılması bu nüfus hareketlerinin de umumî çizgileri ile seyrini meydana koymayı zarurî kılmaktaydı¹⁷.

XIII. yüzyılın ikinci yarısından sonra Malatya civarından ayrılan Germiyan Türkleri, Batı Anadolu'da Kütahya ve Afyonkarahisar çevresine gelip yerleşmişlerdir. Moğol saldırılarından kaçan Germiyan Türkmenlerinin bu bölgeye göç ettikleri

¹³ Mustafa Yeşil, *Kütahya İlinin Kısa Tarihi*, İstanbul 1937, s.9.

¹⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Bizans ve Selçukiyelerle Germiyan ve Osmanogulları Zamanında Kütahya Şehri*, İstanbul 1932, s.39.

¹⁵ Yeşil, a.g.e., s.9.

¹⁶ Varlık, "XVI. Yüzyılda Kütahya Şehri", s.1481.

¹⁷ Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 2013, s.524.

sanılmaktadır. Göç edilen bu bölge, Selçuklu veziri Sahip Ata oğullarından Hasan ve Hüseyin kardeşlerin egemenliği altındaydı. Germiyan Türkleri, bölgede meydana gelen olayların içinde yer alarak, güçlerini göstermeyi başardılar¹⁸.

M. Fuat Köprülü'nün belirttiği üzere; İyonya'daki Aydın oğulları, Ladik'teki İnanç oğulları, hatta tahminine göre Lidya'daki Saruhan Oğulları ile, Misiya'daki Karasi Oğulları, bütün bu beylikler, hiç olmazsa kuruluşlarının ilk zamanlarında Germiyan Devleti'ne tâbi idiler ve kurucuları Germiyan ümerasından idi. Karahisar'daki Sâhib Ata Oğulları, varlıklarını devam ettirmek için, Germiyan Beyliği'ni arkalarına almak zorunda kalmışlar ve Germiyan hakimiyeti altına girmişlerdir. Pisidya'daki Hamid Oğulları da, Karamanlıların saldırılarına karşı Germiyanlılara dayanmak zorunda kaldılar. İşte, XIV. asrın ilk yarısında batı Anadolu'daki beylikler üzerindeki baskıları Bizans kaynaklarından da anlaşılan bu devletin, bir zamanlar, doğu sınırlarını Ankara'ya kadar genişlettiği, hatta bir aralık Paflagonya'nın bazı kısımlarına da sahip olduğu söylenilebilir¹⁹.

Selçuklular batıya doğru önemli nispette büyüyen ve güçlenen Germiyanlıların kuzeye doğru ilerlemesini önlemek için bu bölgeyi Osmanlı'ya verdiler. Nitekim Osmanlıların Anadolu beylikleri ile ilk mücadelesi Germiyanogulları, daha ziyade onlara tabi Çavdar Tatarları ile oldu. Osmanlılar bölgeye gelmeden önce Eskişehir ve Bilecik yöresini sürekli yağmalayan Çavdar Tatarları Ertuğrul Gazi tarafından engellendi. İşte, Ertuğrul Gazi'nin bu davranışı iki taraf arasında husumetin başlamasına sebep oldu. Osmanlılar 1288'de Karacahisar ve çevresini fethederek, Kütahya' dan kuzeye çıkan vadiyi kontrol altına aldılar. Buda iki beylik arasındaki düşmanlığı arttırdı. Öyle ki, Osman Gazi beyliğinin batı ucunda gazaya giderken, muhtemelen Germiyan saldırısına karşı oğlu Orhan Gazi'yi Karacaşehir'de bıraktı. Buna rağmen daha öncede Osmanlı topraklarına tecavüzlerde bulunan Çavdar Tatarları bu kez 1313'te Karacaşehir pazarını basıp yağmaladılar. Bu esnada Eskişehir'de bulunan Orhan Gazi, bunları takip ile Oynaşhisarı civarında yakaladı, mağlup etti ve beylerini esir aldı. Gazadan dönen

¹⁸ Salim Koca, "Anadolu'da Türk Beylikleri", *Türkler*, C.VI, Ankara 2002, s.1246-1247.

¹⁹ M. Fuat Köprülü, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Kuruluşu*, Ankara 2012, s.68-69.

Osman Gazi, Çavdar Tatarlarını Müslüman oldukları gerekçesi ile affetti. Daha sonra bu iki beylik arasında bir çatışma vuku bulmadı²⁰.

1.2.4. Osmanlılar Dönemi

Germiyanoğulları Beyliği, Yakub Bey zamanında gücünün en üst noktasına ulaşmış durumdaydı. Bu sırada beylik, 700 kadar şehir ve kale ile 40 bin atlıdan oluşan güçlü bir silahlı kuvvete sahipti. Komşu beylikler ve devletlerin askeri gücünden çekindikleri Germiyanoğullarına Bizans İmparatorluğu da vergi ödemekteydi. Yakub Bey'in her büyük hükümdar gibi vezirleri, emirleri, kadıları, hazineleri bulunmaktaydı. Süleyman Şah 1361 yılında ölen babası Mehmed Bey'in yerine geçti. Onun döneminde Karamanlı-Osmanlı mücadelesi başladı. Bu mücadelede iki komşu beylik arasında kalan Germiyan Beyi Karamanoğullarının gücünden çekinmekteydi²¹.

Memleketinin durumunu göz önüne alan Süleyman Şah, kuzeyde Osmanlılara ve güney-doğuda hudut komşularına karşı mütecaviz cephe almış olan Karaman oğlunun tecavüzlerinden kendisini korumak için kızını Osmanlı hükümdarı Murad Hüdavendigâr'ın oğlu Yıldırım Bayezid'le evlendirmeyi istemiştir²². Germiyanoğlu, İshak Fakih' i elçi olarak Osmanlı'ya göndermiştir. Kızının birini Yıldırım Bayezid'e vermeyi ve birkaç hisarı (Kütahya, Simav, Eğrigöz, Tavşanlı'yı) çeyiz olarak vermeyi teklif etmiştir. Murad Gazi Han bunu kabul etmiş ve Germiyanoğlu'nun kızı Sultan Hatun'u Yıldırım Bayezid ile evlendirmiştir²³.

1390 yılında bütün Germiyan toprakları Osmanlıların idaresi altına girdi. 1399'da bir yolunu bulup kaçan Yakub Bey Timur'un yanına gitti. 1402'de Ankara Savaşı'ndan sonra eski toprakları kendilerine verilen Anadolu beylerinden biri de Yakub Bey idi. Yakub Bey, Osmanlı fetret devrinde şehzadeler arasındaki çekişmelerin ilk yıllarında Osmanlılara karşı tavır aldıysa da daha sonra Çelebi Mehmed tarafına meyletti²⁴.

²⁰ Hasan Basri Karadeniz, *Osmanlılar ile Beylikler Arasında Anadolu'da Meşruiyet Mücadelesi (XIV-XVI. Yüzyıllar)*, İstanbul 2008, s.4-5.

²¹ Koca, a.g.m., s.1248.

²² İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara 2011, s.45.

²³ Neşri, *Kitab-ı Cihan-Nümâ*, Haz. F. Reşit Unat-Mehmet A. Köymen, C.I, Ankara 1949, s.204-205.

²⁴ Mustafa Çetin Varlık, "Germiyanoğulları", *DİA*, C.XIV, s.34.

II. Yakup Bey, II. Murad döneminde Osmanlılara karşı zaman zaman Karamanoğulları ile işbirliği yaptı ve II. Murad'a karşı kardeşi Küçük Mustafa'yı destekledi. Bu hadisenin hemen ardından Osmanlılar ile ilişkilerini düzelteren Germiyan Beyi, yeniden Osmanlı himayesini kabul etti. Nitekim Osmanlılar, bütün Batı Anadolu beyliklerini ortadan kaldırmalarına rağmen II. Yakup Bey'e dokunmadılar. Nihayet, 1428' de çocuğu olmayan II. Yakup Bey Ortaçağ'da pek görülmeyen bir davranış ile Edirne'de II. Murad'ı ziyaret etti ve ülkesini ona ısmarladı. II. Yakup Bey'in 1429'da vefatı ile Germiyan Beyliği Osmanlı topraklarına katıldı²⁵.

Yakub Çelebi' nin ölümünün ardından Osmanlı Devleti, Kütahya'ya Sancakbeyi olarak Timur Taş Paşa- zâde Umur Bey' in oğlu Osman Çelebi' yi tayin etmiş, böylelikle Kütahya, Anadolu Eyaleti merkezi olmuştur²⁶.

Kütahya 1451 senesinden 1832 senesine kadar eyalet merkezi olarak kalmıştır. Kütahya 1841 senesinde Kocaeli, Bolu, Eskişehir, Karesi, Karahisar sahip sancakları ile birlikte Hüdavendigâr Eyaleti kurulmuş ise de münasip kaymakamlarla idaresi uygun bulunan bu sancakların vasatında olmak üzere Kütahya merkez olarak görülmüş ve yalnız eyalet ismine Hüdavendigâr Eyaleti denilmiştir. 1842 yılında Hüdavendigâr Eyaleti merkezi Kütahya'dan Bursa'ya nakledilmiş ve Kütahya bağımsız sancak oluncaya kadar (1915) Bursa'ya bağlı sancak olarak kalmıştır²⁷.

²⁵ Karadeniz, a.g.e., s.25-26.

²⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, "Germiyân-oğulları", *İA*, C.IV, s.769.

²⁷ Uzunçarşılı, *Kütahya Şehri*, s.104-105.

İKİNCİ BÖLÜM

İDARİ YAPI

2.1. OSMANLI DEVLETİ'NİN İDARİ YAPISI

Osmanlı Devleti'nin idari taksimatı, esas itibariyle en büyük birimden küçüğe doğru vilayet (beylerbeylik, eyalet), sancak (liva), kaza, nahiye ve karye/köy şeklinde bir düzen takip eder²⁸. Osmanlı Devleti'nin temel idari birimini sancaklar oluşturmaktadır. Sancakların bir araya toplanması ile eyalet adı verilen daha büyük birimler meydana gelmektedir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında eyalet dışında bu anlamda kullanılan vilâyet, sancak, kaza gibi tabirlerin de olduğu, bunların birbirlerinin yerine kullanıldığı bilinmektedir. Taşra idaresini meydana getiren unsurlar yukarıdan aşağıya eyalet, sancak, kaza, nahiye ve köy olarak ayrılmıştır. Köylerin bir araya gelmesiyle nahiyeler, nahiyelerden kazalar, kazalardan sancaklar ve sancakların birleşmesinden eyaletler oluşmuştur²⁹.

Osmanlı Devleti'nin 1345 senesinde Gelibolu'ya geçilmesinin ardından Rumeli yakasındaki fetihlerle sınırların genişlemesi üzerine, 1362 senesinde Rumeli Beylerbeyliği kurulmuştur. Devletin Anadolu yönündeki büyümesi neticesinde de, Rumeli beylerbeyliğinin kuruluşundan yaklaşık 30 sene sonra, 1393 yılında Yıldırım Bayezid zamanında (1389-1402), Anadolu Beylerbeyliği teşkil edilmiştir. Böylece Osmanlı idari teşkilatı klasik yapısına kavuşmuş oldu. Fakat yapılan fetihlerle, yeni vilayetlerin kuruluşu devam etmiş, zaman içerisinde yapılan düzenlemelerle sancak ve kaza sayılarında birçok değişiklikler olmuştur³⁰.

2.2. OSMANLI İDARİ YAPISINDA KÜTAHYA

Anadolu Eyaleti, Rumeli eyaletinin kuruluşundan sonra, 1393'te I. Bayezid'in Kara Timurtaş Paşa'yı Ankara'ya Anadolu beylerbeyi olarak tayin etmesiyle kurulmuştur. Fatih Sultan Mehmed dönemine kadar eyalet merkezi Ankara iken Mentеше Beyliği'nin Osmanlı hâkimiyetine alınmasından sonra 1451'de Kütahya'ya nakledilmiş, beylerbeyliği ise İshak Paşa'ya verilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman'ın şehzadeleri Bayezid ve Selim'in Kütahya'yı idare ettikleri 1550-1558 ve 1562-1566

²⁸ Orhan Sakin, *16. Yüzyılda Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler*, İstanbul 2006, s.26.

²⁹ İbrahim Solak, "Osmanlı Devleti'nde Taşra Teşkilatı", *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Ankara 2016, s.86.

³⁰ Sakin, a.g.e., s.26-27.

yıllarında eyalet merkezi tekrar Ankara'ya nakledilmiş, ancak 1566'dan 1893 yılına kadar Kütahya yeniden merkez olmuştur.³¹

Anadolu eyaletinin merkezi olan Kütahya uzun süre önemli bir merkez olma özelliğini devam ettirmiştir. Bu nedenle Kütahya'da önemli isimlerde bulunmuştur. Kanuni Sultan Süleyman'ın oğulları Bayezid ve Selim Kütahya'da sancak beyliği yapmışlardır. Böylelikle Kütahya'nın siyasi hayattaki önemi daha da artmıştır. Bunun dışında Gedik Ahmed Paşa, Karagöz Ahmed Paşa, Davud Paşa gibi isimlerde Kütahya'da görev almışlardır.

Kütahya 1571 yılı tapu tahrir defterinde Liva-ı Kütahya olarak kayıtlıdır. Liva Osmanlı'da sancak anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti'nin idarî taksimat bakımından en büyük bölümünü beylerbeylik/eyaletlerdir. Osmanlı ülkesi, beylerbeylik, eyalet veya vilayet olarak adlandırılan büyük idari birimlere ayrılmış bu birimler ise sancak veya livalara bölünmüştür³². Osmanlılarda idari teşkilatı; vilayet, sancak, kaza, nahiye ve köy olarak taksim edilmişti. İdari teşkilat içerisinde mahalleler ve köyler Osmanlı idaresinin en alt birimini meydana getirmektedir.

Kütahya 1571 yılı tapu tahrir defterine göre 4 kazaya ayrılmıştır; Kaza-yı Kütahya, Kaza-yı Eğrigöz, Kaza-yı Simav ve Kaza-yı Gedüs³³.1571 yılı tapu defterine göre Kütahya'da 12 nahiye mevcuttur. Bu nahiyeler; Kütahya, Aslanapa, Altuntaş, Sazanos, Yalak, Kalınviran, Tavşanlı, Eğrigöz, Simav, Çengi (Seki), Gedüs, Kulak'dır.

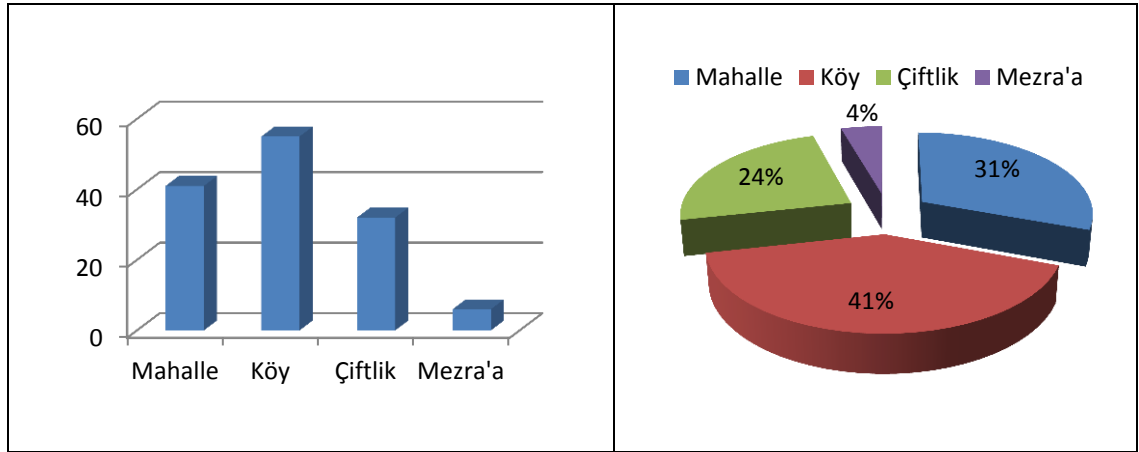
1571 yılı tapu tahriri defterinde Kütahya Şehrinde 41 mahalle, Kütahya Merkez Nahiye'de 54 köy, 32 çiftlik ve 6 mezra'a bulunmaktadır. Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi'nin idari durumunu %41 ile köyler,%31 ile mahalleler, %24 ile çiftlikler ve %4 ile mezra'alar oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 2. 1).

³¹ Mustafa Çetin Varlık, "Anadolu Eyaleti", *DİA*, C.III, s.143.

³² Orhan Kılıç, "Klasik Dönem Osmanlı Taşra Teşkilatı: Beylerbeylikler, Eyaletler, Kaptanlıklar, Voyvodalıklar, Meliklikler (1362-1799)", *Türkler*, C.IX, Ankara 2002,s.1644.

³³ Tuncer Baykara, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyasına Giriş*, İstanbul 2015, s.168.

Tablo 2.1: Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi'nin İdari Durumu

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YERLEŞME VE NÜFUS

3.1. KÜTAHYA'DA YERLEŞME VE NÜFUS

Osmanlı Devleti tahrir kayıtları ile bölgenin nüfus ve gelir kaynaklarını ayrıntılarıyla araştırıp deftere geçirmiş olurdu. Böylece her sancak için ayrı bir nüfus ve gelir meydana getirilirdi. O bölgede vergi kaynakları çeşitli şekilde değişiklik gösterdiği zaman her 10-20-30 senede bir tahrir uygulaması yeniden yapılırdı. Tahrir defterleri Osmanlı Devleti'ne hüküm sürdüğü bölge ve ülkelerin içtimai, demografik ve iktisadi tarihine ait, eşi başka yerde olmayan ayrıntılı istatistik kaynaklarıdır³⁴.

Osmanlı tahrir kayıtlarına bakarak bir bölgenin nüfusunu bulabilmek için bazı metotlar kullanılmaktadır. Bu metotlardan biriside hane sayısının belirli bir katsayı ile çarpılmasıdır. Fakat bu metotlarla elde edilen rakamların gerçek nüfusu tam olarak yansıtmadığını, tahmini veriler olduğunu söylememiz gerekir. Bu metotların eksik yönleri olmasına rağmen bu metotlarla döneme ait önemli verilere ulaşmak mümkündür.

Tahrir kayıtlarından hareketle bir bölgenin nüfusunu hesaplariken Ömer Lütfi Barkan'ın teklif ettiği rakam (Hâne x 5) şeklindedir. Barkan, bu rakamın her bölgeye, sosyal gruba ve ailenin meşguliyet tarzına göre değişiklik gösterebileceğini belirtir³⁵. Bununla birlikte Nejat Göyünç, Ömer Lütfi Barkan'ın hane karşılığı olarak kabul ettiği 5 katsayısının pek çok araştırmacı tarafından benimsenmiş olduğunu söylemekle birlikte, bu rakamı az bularak 7 katsayısını kullananların olduğu gibi, daha az olması kanısında olan bilim adamlarının da olduğunu söylemiştir³⁶.

Buradan 1571 yılı tapu tahrir defterine göre Kütahya Şehri'ne ait nefer sayılarını, hâne sayılarını, nüfusunu ve vergi mükelleflerine ait bilgileri Kütahya Şehri ve Kütahya Merkez Nahiye olarak tasnif edilebilir.

3.2. KÜTAHYA ŞEHİRİ

1571 yılı tapu tahrir defterine göre Kütahya Şehri'nde toplam 41 mahalle bulunmaktadır. Kütahya bir Orta Anadolu şehri olmasına rağmen farklı milletlerin bir arada yaşadığı şehir olmuştur. Zira 1571 yılı tapu tahrir defterinde Ermeni, Yahudi ve

³⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nde Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Ankara 1988, s.102-109.

³⁵ Ömer Lütfi Barkan, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi", *Osmanlı Devleti'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi "Tetkikler-Makaleler"*, İstanbul 2000, s.12.

³⁶ Nejat Göyünç, "Hâne Deyimi Hakkında", *İ.Ü.E.F.T.D.*, S.32, İstanbul 1979, s.332.

Rum mahalleleri bulunmaktadır. 1571 yılındaki toplam 41 mahalleden 38'i müslim, 3'ü gayrimüslim mahalledir. Toplumda çeşitli meslek gruplarında önemli rol üstlenen bu gayrimüslim unsurların her biri ayrı bir mahalle sakinidir. Gayrimüslim mahallelerden en fazla nüfusa sahip mahalle Ermeniyan Mahallesi'dir. Ermeniyan Mahallesi'nde 352 kişi ikâmet etmektedir (Bkz. Tablo 3. 4).

Kütahya Şehri'nin mahallelerinin adlandırılmasında bu şehrin sakinlerine ait özelliklerin etkili olduğunu söylenebilir. Bu çalışmamızda gördüğümüz üzere mahalleler kendilerine has özellikleri ile isimlendirilmişlerdir. Mahallelerin isimlendirilmesinde rol oynayan etkenleri meslek grupları, devlet adamları, ahiler, fiziki unsurlar ve itibarlı şahıslar olarak tasnif etmek mümkündür. 1571 yılı Kütahya Şehri'nin mahallelerinden Çerçi, Balıklı, Bezirciler, Börekçiler ve Dibek mahallelerinin meslek gruplarından adlarını aldıklarını görülür. Diğer taraftan Kadı Şeyh, Kemaleddin Paşa, Polad Bey, Mir-î Mîrân-ı Hüseyin Paşa mahallelerinin ise önemli devlet adamlarından isimlerini aldıkları açıktır. Bunun yanı sıra toplumda önemli bir yere sahip olan ahilerinde isimlerinin mahalle isimlerine verildiği görülmektedir. Bu mahalleler; Ahi İzzeddin, Ahi Erbasan, Ahi Mustafa mahalleleridir. Yine fiziki unsurlara göre de mahalle isimleri mevcuttur. Bu mahalleler; Çukur, Servi, Sultanbağı, Yenice Hisar, Orta Hisar mahalleleridir. Bunların dışında toplumda saygınlığı olan şahıs isimlerinin de mahalle isimlerine verildiği görülür (Bkz. Tablo 3. 1).

Tablo 3.1: Kütahya Şehri Mahalle, Nefer, Hâne, Mücerred, Muaf Nüfusu

Mahalle	Nefer	Hâne	Mücerred	Muaf Nüfus
Mahalle-i Çerçi ³⁷	47	38	9	5
Mahalle-i Balıklı ³⁸	34	32	2	1
Mahalle-i Pirlar ³⁹	29	29	---	6
Mahalle-i Ahi İzzeddin ⁴⁰	30	22	8	1
Mahalle-i İshak Fakih ⁴¹	65	59	6	4
Mahalle-i Maruf ⁴²	38	33	5	2
Mahalle-i Hacı İbrahim ⁴³	44	44	---	3
Mahalle-i Bezirciler ⁴⁴	31	24	7	4
Mahalle-i Dükkancılar ⁴⁵	33	32	1	5
Mahalle-i Veled-i Gune ⁴⁶	32	28	4	6
Mahalle-i Ahi Erbasan ⁴⁷	70	65	5	6
Mahalle-i Ahi Mustafa ⁴⁸	117	100	17	18
Mahalle-i Çukur ⁴⁹	25	22	3	6
Mahalle-i Kemaleddin Paşa ⁵⁰	46	42	4	4
Mahalle-i Servi ⁵¹	11	11	---	3
Mahalle-i Meydan ⁵²	162	129	33	23
Mahalle-i Sultanbağı ⁵³	64	54	10	8
Mahalle-i Hisar Bey ⁵⁴	35	32	3	5
Mahalle-i Efendi Bala ⁵⁵	32	24	8	2
Mahalle-i Cemaleddin ⁵⁶	62	44	18	3
Mahalle-i Hacı Süleyman ⁵⁷	10	8	2	4
Mahalle-i Börekçiler ⁵⁸	128	103	25	8
Mahalle-i Kadı Şeyh ⁵⁹	20	18	2	2
Mahalle-i Şehreküstü ⁶⁰	84	69	15	12
Mahalle-i Hacı İlyas ⁶¹	29	24	5	2
Mahalle-i Cedid ⁶²	17	13	4	2

³⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.1-b.

³⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.1-b.

³⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-a

⁴⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-a.

⁴¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-a-2-b.

⁴² TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-b.

⁴³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-b-3-a.

⁴⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.3-a.

⁴⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.3-a-3-b.

⁴⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.3-b.

⁴⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.3-b-4-a.

⁴⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.4-a-4-b.

⁴⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.4-b.

⁵⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.4-b-5-a.

⁵¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.5-a.

⁵² TK. KKA., TD., nr.47, vr.5-a-6-a.

⁵³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.6-a.

⁵⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.6-a-6-b.

⁵⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.6-b.

⁵⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.6-b-7-a.

⁵⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.7-a.

⁵⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.7-a-7-b.

⁵⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.7-b.

⁶⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-a.

⁶¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-a-8-b.

⁶² TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-b.

Tablo 3.1: (devam) Kütahya Şehri Mahalle, Nefer, Hâne, Mücerred, Muaf Nüfusu

Mahalle	Nefer	Hâne	Mücerred	Muaf Nüfus
Mahalle-i Hacı Ahmed ⁶³	33	21	12	9
Mahalle-i Bölücek ⁶⁴	48	32	16	5
Mahalle-i Dibek ⁶⁵	27	20	7	3
Mahalle-i Polad Bey ⁶⁶	13	13	---	3
Mahalle-i Hacı Evran ⁶⁷	56	47	9	6
Mahalle-i Yenice Hisar ⁶⁸	20	18	2	5
Mahalle-i Orta Hisar ⁶⁹	19	15	4	1
Mahalle-i Kale-i Mezkur (?) ⁷⁰	17	16	1	---
Mahalle-i Ermeniyan (?) ⁷¹	80	68	12	---
Mahalle-i Bölücek ⁷²	51	45	6	3
Mahalle-i Balıklı ⁷³	19	15	4	---
Mahalle-i Orta ⁷⁴	88	76	12	---
Mahalle-i Yahudiyan ⁷⁵	6	6	---	---
Mahalle-i Rumiyan ⁷⁶	44	40	4	---
Mahalle-i Mir-î Mirân-ı Hüseyin Paşa Anatoli ⁷⁷	72	59	13	3
TOPLAM	1.888	1.590	298	183

Kütahya Şehri'nde ikâmet eden toplam nefer sayısı 1.888'dir. En fazla nefer sayısına sahip mahalle 162 kişi ile Meydan Mahallesi'dir. En az nefer sayısına sahip mahalle ise 6 kişi ile Yahudiyan Mahallesi'dir.

Kütahya Şehri'nde toplam 1.590 hane bulunmaktadır. Hane aralıklarına baktığımızda ise 0-20 arasındaki mahalle sayısı 11, 21-50 arası mahalle sayısı 20, 51-100 arası mahalle sayısı 7, 101-150 arası mahalle sayısı 2' dir. Bu hane aralıkları içerisinde en fazla haneye sahip mahalle ise Meydan Mahallesi'dir. Meydan Mahallesi'ndeki hane sayısı 129'dur. Yine hane aralıkları içerisinde en az haneye sahip mahalle ise Yahudiyan Mahallesi'dir. Yahudiyan Mahallesi'ndeki hane sayısı ise 6'dır.

⁶³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-b.

⁶⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-b-9-a.

⁶⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-a.

⁶⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-a.

⁶⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-a-9-b.

⁶⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-b.

⁶⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-b.

⁷⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-a.

⁷¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-a-10-b.

⁷² TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-b.

⁷³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-b.

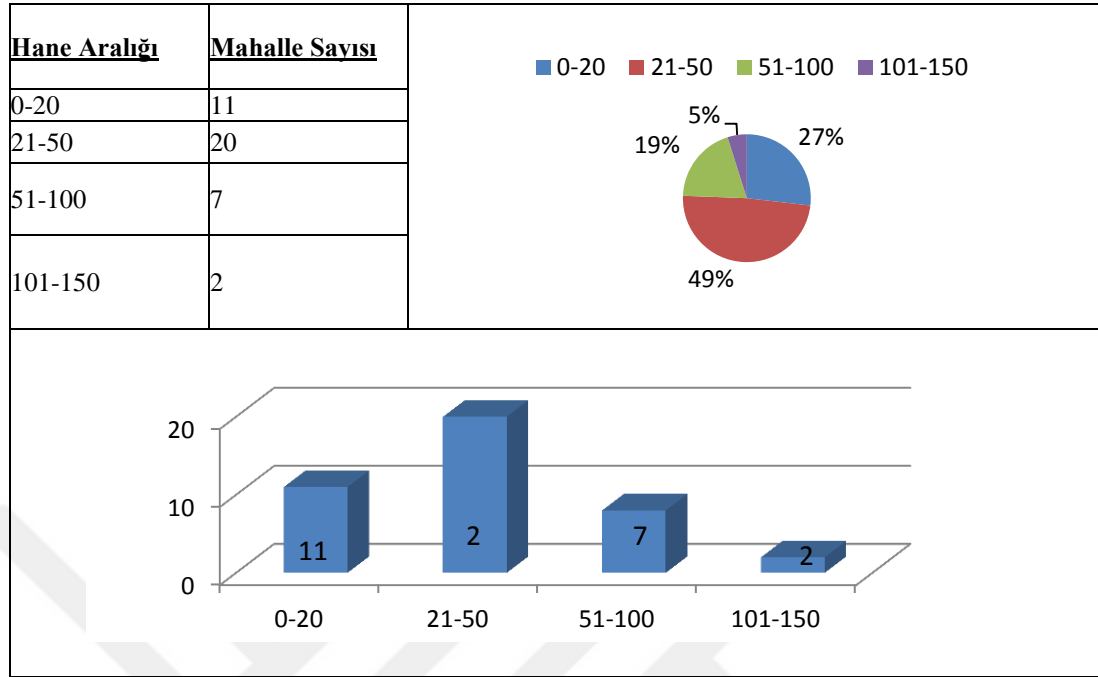
⁷⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-b-11-a.

⁷⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.11-a.

⁷⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.11-a-11-b.

⁷⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.11-b-12-a.

Tablo 3.2: Kütahya Şehri'nde Hane Aralıklarına Göre Mahalle Sayısı

Burada görüldüğü üzere hane aralığının en yoğun olduğu aralık %49'luk oran ile 21-50 aralığıdır. En az hane aralığı ise %5'lik oranla 101-150 hane aralığıdır (Bkz. Tablo 3. 2).

Kütahya Şehri'nde toplam 183 muaf nüfus bulunmaktadır. Bunlardan 45'i imam, 30'u müezzin, 57'si pîr, 7'si mal'lul, 1'i kethüdâ, 1'i hatip, 19'u muhassıl, 16'sı sipahizâde, 6'sı duacı, 1'i zaviyedârdır (Bkz. Tablo 3. 3).

Tablo 3.3: Kütahya Şehri 'nde Bulunan Muaf Nüfus

Kütahya Şehri'nin Muaf Nüfusu			
İmâm	45	Hatip	1
Müezzin	30	Muhassıl	19
Pir	57	Sipahizâde	16
Ma'lul	7	Duacı	6
Kethüdâ	1	Zaviyedâr	1

Kütahya Şehri'ndeki mevcut muaf nüfus içerisindeki imâm sayısı en fazla olan mahalle Ahi Mustafa Mahallesidir. Toplamda 4 tane imâm vardır. Meydan ve Börekçiler mahallesinde ise 3 imam vardır. Ahi Erbasan, Sultanbağı, Hacı Ahmed ve Bölücek mahallerinde 2 imâm vardır. Çerçi, Balıklı, Pirlar, Ahi İzzeddin, İshak Fakih, Maruf, Hacı İbrahim, Bezirciler, Dükkancılar, Veled-i Gune, Çukur, Kemaleddin Paşa, Servi, Hisar Bey, Efendi Bala, Cemaleddin, Hacı Süleyman, Kadı Şeyh, Şehre Küstü, Hacı İlyas, Cedid, Polad Bey, Yenice Hisar, Orta Hisar, Mir-î Mîrân Hüseyin Paşa Anadolu mahallelerinde ise 1 imâm vardır. İmâm bulunmayan 4 mahalle vardır.

Kütahya Şehri'ndeki muaf nüfus içerisinde bulunan müezzin sayısının en fazla olduğu mahalleler Dükkancılar, Ahi Mustafa, Börekçiler, Hacı Ahmed'dir. Bu mahallelerde müezzin sayısı 2'dir. Müezzin bulunan diğer mahalleler ise Çerçi, Pirlar, İshak Fakih, Hacı İbrahim, Bezirciler, Veled-i Gune, Ahi Erbasan, Çukur, Kemaleddin Paşa, Servi, Meydan, Sultanbağı, Hisar Bey, Efendi Bala, Cemaleddin, Hacı Süleyman, Kadı Şeyh, Şehreküstü, Bölücek, Dibek, Hacı Evran, Yenice Hisar mahalleleridir. Bu mahallelerde müezzin sayısı 1'dir. Müezzin bulunmayan 12 mahalle vardır.

Muaf nüfus içerisinde bulunan Pir nüfus ise en fazla Meydan Mahallesi'nde bulunmaktadır. Meydan Mahallesi'nin Pir sayısı 11'dir. Pir nüfusa sahip mahalleler şunlardır; Çerçi, İshak Fakih, Maruf, Bezirciler, Dükkancılar, Veled-i Gune, Ahi Erbasan, Ahi Mustafa, Çukur, Kemaleddin Paşa, Sultanbağı, Hisar Bey, Cemaleddin, Börekçiler, Şehreküstü, Hacı İlyas, Hıdır, Hacı Ahmed, Bölücek, Polad Bey, Hacı Evran, Yenice Hisar, Orta ve Mir-î Mîrân Hüseyin Paşa mahalleleridir. Pir bulunmayan 15 mahalle vardır.

Kütahya Şehri'nde bulunan muaf nüfusun bir kısmını muhassıl nüfus oluşturmaktadır. Muhassıl nüfusun en fazla olduğu mahalle Ahi Mustafa mahallesidir. Bu mahallede 7 tane muhassıl bulunmaktadır. Muhassıl nüfusa sahip diğer mahalleler ise şunlardır; Çerçi, Bezirciler, Dükkancılar, Veled-i Gune, Çukur, Servi, Meydan, Hacı Ahmed, Dibek ve Bölücek.

Muaf nüfus içerisinde bulunan duacı, ma'lul, hâtip, kethüdâ, zaviyedâr nüfusu diğer muaf nüfusa göre azdır. Duacı bulunan mahalleler; Pirlar, Hisar Bey, Şehreküstü, Hacı Evran, Yenice Hisar, Mir-î Mîrân-ı Hüseyin Paşa mahalleleridir. Muaf nüfus içerisindeki sipahizâde nüfusu ise en fazla Meydan Mahallesi'nde bulunmaktadır. Bu

mahallede 7 sipahizâde vardır. Sipahizâde nüfusa sahip diğer mahalleler şunlardır; Pirlar, Çukur, Hacı Süleyman, Şehreküstü'dür. Mal'ul nüfusun bulunduğu mahalleler ise; Hacı İbrahim, Ahi Mustafa, Sultanbağı, Hisar Bey, Şehreküstü, Bölücek mahalleleridir. Hatip bulunan mahalle sadece Ahi Mustafa Mahallesi'dir. Kethüdâ nüfus ise sadece Ahi Erbasan Mahallesi'nde bulunmaktadır. Zaviyedâr nüfus da sadece Bölücek Mahallesi'nde bulunmaktadır.

1571 yılı tapu defterinde Kütahya Şehri'nde 7 tane sahib-i berât bulunmaktadır. Sahib-i berât olan mahalleler şunlardır; Pirlar, Hacı Süleyman, Kadı Şeyh, Şehreküstü ve Yenice Hisar Mahalleleridir. Kütahya Şehri'nde 1571 yılında merd-i kal'a nüfusunda olduğu görülmektedir. Merd-i kal'a nüfusun olduğu mahalleler, Ahi İzzeddin, Dükkancıklar, Yenice Hisar, Orta Hisar ve Kale-i Mezkur(?) mahalleleridir. Bu mahalleler Kütahya Kalesi'nin çevresinde bulunan mahallelerdir.

Bunların dışında 1571 yılında Kütahya Şehri'nde 2 ve Kütahya Merkez Nahiye (Etraf Şehir)'de 4 olmak üzere toplam 6 Bozguş nüfus bulunmaktadır. Bozguş nüfus, konar-göçer topluluklar olup 1571 yılı tahrir kayıtlarında Kütahya tahrir defterine kayıt edilmişlerdir. Bozguşlar ile ilgili bilgi veren Faruk Sümer, Kütahya Sancağı'nda bilhassa Denizli yöresinde oldukça mühim bir yörük topluluğunun görüldüğünü söylemekte ve bu topluluğu meydana getiren başlıca büyük oymaklar arasında Bozguşları da saymaktadır⁷⁸.

---

⁷⁸ Faruk Sümer, *Oğuzlar(Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilatı- Destanları*, İstanbul 1992, s.149.

Tablo 3.4: Kütahya Şehri Mahalleleri Tahmini Nüfusu

MAHALLE	Tahmini Nüfus
Mahalle-i Çerçi ⁷⁹	199
Mahalle-i Balıklı ⁸⁰	162
Mahalle-i Pirlar ⁸¹	145
Mahalle-i Ahi İzzeddin ⁸²	118
Mahalle-i İshak Fakih ⁸³	301
Mahalle-i Maruf ⁸⁴	170
Mahalle-i Hacı İbrahim ⁸⁵	220
Mahalle-i Bezirciler ⁸⁶	127
Mahalle-i Dükkancılar ⁸⁷	161
Mahalle-i Veled-i Gune ⁸⁸	144
Mahalle-i Ahi Erbasan ⁸⁹	330
Mahalle-i Ahi Mustafa ⁹⁰	517
Mahalle-i Çukur ⁹¹	113
Mahalle-i Kemaleddin Paşa ⁹²	214
Mahalle-i Servi ⁹³	55
Mahalle-i Meydan ⁹⁴	678
Mahalle-i Sultanbağı ⁹⁵	280
Mahalle-i Hisar Bey ⁹⁶	163
Mahalle-i Efendi Bala ⁹⁷	128
Mahalle-i Cemaleddin ⁹⁸	238
Mahalle-i Hacı Süleyman ⁹⁹	42
Mahalle-i Börekçiler ¹⁰⁰	540
Mahalle-i Kadı Şeyh ¹⁰¹	92
Mahalle-i Şehreküstü ¹⁰²	360
Mahalle-i Hacı İlyas ¹⁰³	125
Mahalle-i Cedid ¹⁰⁴	69

⁷⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.1-b.

⁸⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.1-b.

⁸¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-a

⁸² TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-a.

⁸³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-a-2-b.

⁸⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-b.

⁸⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.2-b-3-a.

⁸⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.3-a.

⁸⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.3-a-3-b.

⁸⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.3-b.

⁸⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.3-b-4-a.

⁹⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.4-a-4-b.

⁹¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.4-b.

⁹² TK. KKA., TD., nr.47, vr.4-b-5-a.

⁹³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.5-a.

⁹⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.5-a-6-a.

⁹⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.6-a.

⁹⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.6-a-6-b.

⁹⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.6-b.

⁹⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.6-b-7-a.

⁹⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.7-a.

¹⁰⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.7-a-7-b.

¹⁰¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.7-b.

¹⁰² TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-a.

¹⁰³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-a-8-b.

¹⁰⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-b.

Tablo 3.4: (devam) Kütahya Şehri Mahalleleri Tahmini Nüfusu

MAHALLE	Tahmini Nüfus
Mahalle-i Hacı Ahmed ¹⁰⁵	117
Mahalle-i Bölücek ¹⁰⁶	176
Mahalle-i Dibek ¹⁰⁷	107
Mahalle-i Polad Bey ¹⁰⁸	65
Mahalle-i Hacı Evran ¹⁰⁹	244
Mahalle-i Yenice Hisar ¹¹⁰	92
Mahalle-i Orta Hisar ¹¹¹	79
Mahalle-i Kale-i Mezkur (?) ¹¹²	81
Mahalle-i Ermeniyan ¹¹³	352
Mahalle-i Bölücek ¹¹⁴	231
Mahalle-i Balıklı ¹¹⁵	79
Mahalle-i Orta ¹¹⁶	392
Mahalle-i Yahudiyan ¹¹⁷	30
Mahalle-i Rumiyan ¹¹⁸	204
Mahalle-i Mir-î Mirân-ı Hüseyin Paşa Anatoli ¹¹⁹	308
TOPLAM	8.248

1571 yılında toplamda 41 mahallenin bulunduğu Kütahya Şehri'nin tahmini nüfusu 8.248'dir¹²⁰. En çok nüfusa sahip mahalle 678 kişi ile Meydan Mahallesi'dir. En az nüfusa sahip mahalle ise 30 kişi ile Yahudiyan Mahallesi'dir (Bkz. Tablo 3. 4). Mahalleler arasındaki nüfus dağılımında mahallelerin bulunduğu coğrafi konum ve büyüklüklerinin etkili olduğunu söyleyebiliriz.

3.3. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)

1571 yılı tapu tahrir defterine göre Kütahya Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nde kırsal alanda 60 yerleşim yeri bulunmaktadır. Bu yerleşim yerlerinden 54'ü karye, 6'sı

¹⁰⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-b.

¹⁰⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.8-b-9-a.

¹⁰⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-a.

¹⁰⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-a.

¹⁰⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-a-9-b.

¹¹⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-b.

¹¹¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.9-b.

¹¹² TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-a.

¹¹³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-a-10-b.

¹¹⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-b.

¹¹⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-b.

¹¹⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.10-b-11-a.

¹¹⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.11-a.

¹¹⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.11-a-11-b.

¹¹⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.11-b-12-a.

¹²⁰ Bu konuda daha önce çalışma yapmış olan Mustafa Çetin Varlık, 1571 yılında Kütahya Şehri'nin tahmini nüfusunu 7.725 olarak tespit etmiştir. Varlık, "XVI.Yüzyılda Kütahya Şehri", s.1490.

mezra'adır. Merkez Nahiye'deki 54 karyeden 12 tanesinin nefer bilgileri verilmediği için nüfus hesaplamalarında bu karyeler dahil edilmemiştir (Bkz. Tablo 3. 5). Merkez Nahiye'de nüfus sayımı yapılamayan viran karyeler şunlardır; Ahiler, Çat, Bölücek, Aşağıörüklü, Porsuk, Salih, Acırağacı, Gökçeviran, Yenice, Konduviran, İlikci, Çayır.

Kütahya Merkez Nahiye'de toplamda 6 mezra'a bulunmaktadır. Bu mezra'alar; Çobanlar, Yukarı Gökçe, Candar, Yazıkırı, Turgut ve Lütfullah'dır. 6 mezra'a içinde sadece Candar mezra'asında meskûn nüfus vardır. Diğer 5 mezra'a da meskûn nüfus bulunmamaktadır.

Tablo 3.5: Kütahya Merkez Nahiye Kırsal Yerleşme

Meskûn Karye	Viran Karye	Mezra'a	Toplam
42	12	6	60

Burada görüldüğü üzere 1571 yılı tapu tahrir defterine göre Kütahya Merkez Nahiye'de kırsalda 60 yerleşim yeri bulunmaktadır. Bunlardan 42'si meskûn karye, 12'si viran karye ve 6'sı mezra'adır. Kütahya Merkez Nahiye'de meskûn karyelerde toplamda 1.291 nefer, 1.043 hâne, 243 mücerred ve 109 muaf nüfus bulunmaktadır (Bkz. Tablo 3. 6).

Tablo 3.6: Kütahya Merkez Nahiyesi Kırsal Yerleşim Yerleri, Nefer, Hâne, Mücerred, Muaf Nüfusu

Kırsal Yerleşim Yerleri	Nefer	Hâne	Mücerred	Muaf Nüfus
Karye-i Bölücek ¹²¹	49	38	11	2
Karye-i Sofu ¹²²	11	10	1	---
Karye-i Okçu ¹²³	52	38	14	3
Karye-i Parmakviran ¹²⁴	36	26	10	2
Karye-i Akgelin ¹²⁵	109	83	26	5
Karye-i Göçü ¹²⁶	46	33	13	1
Karye-i Ilduz ¹²⁷	18	11	7	2
Karye-i Göçeri ¹²⁸	39	33	6	3
Karye-i Pirli ¹²⁹	9	7	2	2
Karye-i Çalca ¹³⁰	40	37	3	4
Karye-i Acalar ¹³¹	34	28	6	2
Karye-i Akviran ¹³²	8	8	---	2
Karye-i Gököz ¹³³	18	13	5	1
Karye-i Dumlupınar ¹³⁴	20	19	1	1
Karye-i Turgutlar ¹³⁵	19	17	2	2
Karye-i Akçamescit ¹³⁶	43	36	7	5
Karye-i Saz ¹³⁷	33	30	3	1
Karye-i İkizöyük ¹³⁸	40	35	5	5
Karye-i Koçak ¹³⁹	26	17	9	2
Karye-i Yukarıörüklü ¹⁴⁰	17	12	5	2
Karye-i Göçü ¹⁴¹	10	6	4	---
Karye-i Kızılcaviran ¹⁴²	5	5	---	---
Karye-i Tolad ¹⁴³	67	53	14	5
Karye-i Yaman ¹⁴⁴	45	34	11	3
Karye-i Kömürcüler ¹⁴⁵	22	22	---	1

¹²¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.14-b.

¹²² TK. KKA., TD., nr.47, vr.15-a.

¹²³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.15a-15-b.

¹²⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.15-b-16-a.

¹²⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.16-a-16-b.

¹²⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.17-a.

¹²⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.17-b.

¹²⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.18-a.

¹²⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.18-b.

¹³⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.18-b.

¹³¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.19-a.

¹³² TK. KKA., TD., nr.47, vr.19-b.

¹³³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.19-b.

¹³⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.20-a.

¹³⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.20-b.

¹³⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.21-a.

¹³⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.21-b-22-a.

¹³⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.22-a-22-b.

¹³⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.22-b.

¹⁴⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.23-b.

¹⁴¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.23-b.

¹⁴² TK. KKA., TD., nr.47, vr.24-a.

¹⁴³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.24-a-24-b.

¹⁴⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.25-a.

¹⁴⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.25-b.

Tablo 3.6: (devam) Kütahya Merkez Nahiyesi Kırsal Yerleşim Yerleri, Nefer, Hâne, Mücerred, Muaf Nüfus

Kırsal Yerleşim Yerleri	Nefer	Hâne	Mücerred	Muaf Nüfus
Karye-i Saka ¹⁴⁶	57	49	8	13
Karye-i Göynükviran ¹⁴⁷	42	34	8	1
Karye-i Belkavak ¹⁴⁸	5	3	2	13
Karye-i Gökçe ¹⁴⁹	29	26	3	2
Karye-i Erdemiş ¹⁵⁰	25	22	3	1
Karye-i Tamlalu ¹⁵¹	19	13	6	1
Karye-i Mustafalar ¹⁵²	13	11	2	2
Karye-i Bayad ¹⁵³	23	18	5	2
Karye-i Kızılcaviran ¹⁵⁴	27	21	6	4
Karye-i Çavuş ¹⁵⁵	64	51	13	3
Karye-i Kulaksuz ¹⁵⁶	24	20	4	2
Karye-i Ağaçözü ¹⁵⁷	20	17	3	2
Karye-i Toğarslan ¹⁵⁸	6	4	2	1
Karye-i Akgediz ¹⁵⁹	48	41	7	2
Karye-i Karacagediz ¹⁶⁰	21	19	2	1
Mezraa-ı Candar (?) ¹⁶¹	6	6	---	1
Karye-i Göçeri ¹⁶²	29	26	3	1
Karye-i Karaöz ¹⁶³	17	16	1	1
TOPLAM	1.291	1.043	243	109

Kütahya Merkez Nahiyesi(Etraf Şehri)' nde ikâmet eden toplam nefer sayısı 1.291'dir. En fazla nefer sayısına sahip karye 109 kişi ile Karye-i Akgelin'dir. En az nefer sayısına sahip karye 5 kişi ile, Karye-i Kızılcaviran ve Karye-i Belkavak'dır (Bkz. Tablo 3. 6)

¹⁴⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.25-b-26-a.

¹⁴⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.26-b.

¹⁴⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.27-a.

¹⁴⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.27-b.

¹⁵⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.28-a.

¹⁵¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.28-a.

¹⁵² TK. KKA., TD., nr.47, vr.28-b.

¹⁵³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.29-a.

¹⁵⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.29-b.

¹⁵⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.29-b-30-a.

¹⁵⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.30-a-30-b.

¹⁵⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.30-b.

¹⁵⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.31-a.

¹⁵⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.31-a-31-b.

¹⁶⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.31-b-32-a.

¹⁶¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.32-a.

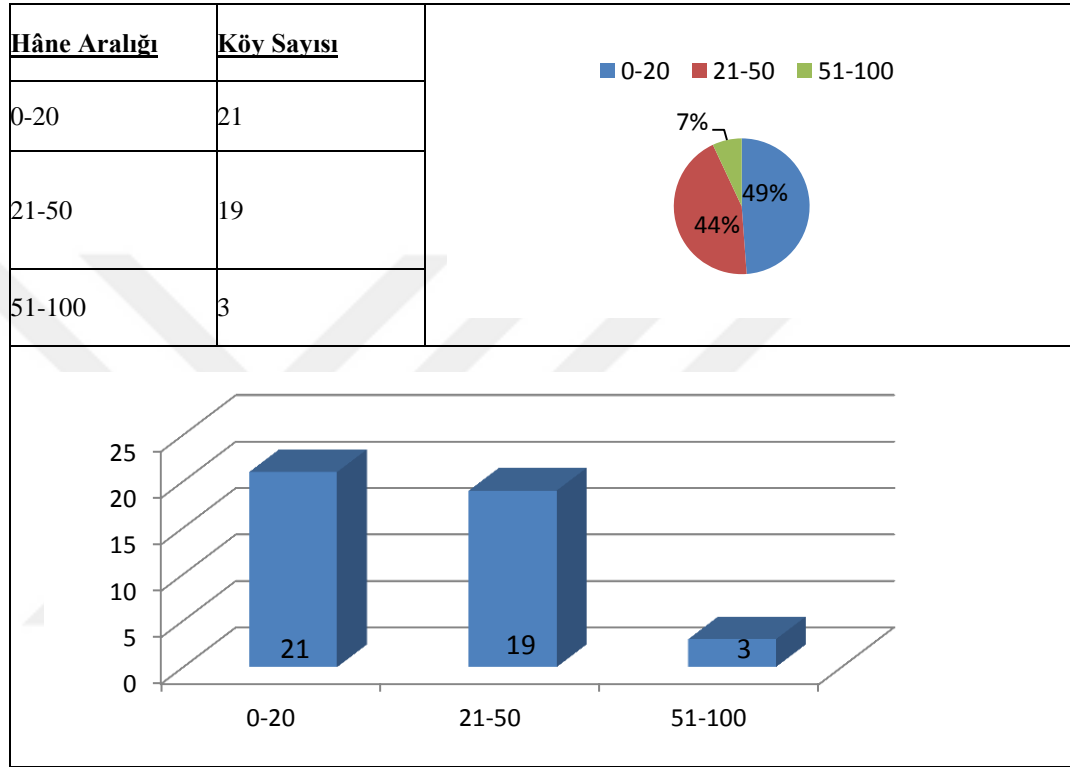
¹⁶² TK. KKA., TD., nr.47, vr.32-b.

¹⁶³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.36-a.

Kütahya Merkez Nahiyesi(Etraf Şehri)'nde toplam 1.043 hane bulunmaktadır. Hane aralıklarına baktığımızda ise 0-20 arasındaki hane sayısı 21, 21-50 arası hane sayısı 19, 51-100 arası hane sayısı 3'dür (Bkz. Tablo 3. 7).

Tablo 3.7: Kütahya Merkez Nahiyesi Hane Aralıklarına Göre Köy Sayısı

Yukarıda tabloda görüldüğü üzere Kütahya Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri) hane aralığının en yoğun olduğu aralık %49'luk oranla 0-20 aralığıdır. En az hane aralığı ise %7'lik oranla 51-100 aralığıdır. Bu hane aralıkları içerisinde en fazla haneye sahip köy ise 86 hane ile Karye-i Akgelin'dir. Hane aralıkları içerisinde en az haneye sahip olan köy ise 3 hane ile Karye-i Belkavak'tır.

Kütahya Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nde toplam 109 muaf nüfus bulunmaktadır. Bunlardan 19'u imâm, 5'i müezzîn, 46'sı pir, 2'si ma'lul, 2'si kethüdâ, 2'si muhassıl, 5'i sipahizade, 3'ü zaviyedar, 2'si kâtip, 23'ü piyadedir (Bkz. Tablo 3. 8).

Tablo 3.8: Kütahya Merkez Nahiyesi'nde Bulunan Muaf Nüfus

Kütahya Merkez Nahiyesi Muaf Nüfusu			
İmâm	19	Piyade	23
Müezzin	5	Muhassıl	2
Pir	46	Sipahizâde	5
Ma'lul	2	Katip	2
Kethüdâ	2	Zaviyedâr	3

Kütahya Merkez Nahiyesi(Etraf Şehri)'ndeki Akgelin ve Tolad karyelerinde 2 imam vardır. Okçu, Bölücek, Ilduz, Acalar, Çalca, Dumlupınar, Turgutlar, Akçamescit, İkizöyük, Koçak, Kömürcüler, Tamlalu, Ağaçozü, Karaöz karyelerinde ise 1 imam vardır. Bunun yanında Mezra-ı Candar'da da 1 imam vardır. Sofu, Parmakviran, Göçi, Göçeri, Pirli Has Mirimiran, Akviran, Gököz, Saz, Yukarıörüklü, Yaman, Saka, Göynükviran, Belkavak, Gökçe, Erdemiş, Mustafalar, Bayad, Kızılcaviran, Çavuş, Kulaksuz, Toğarslan, Akgediz, Karagediz, Göçeri karyelerinde ise imam bulunmamaktadır.

Kütahya Merkez Nahiyesi(Etraf Şehri)'ndeki muaf nüfus içerisinde bulunan müezzin olan köyler şunlardır; Ilduz, Çalca, Koçak, Saka ve Erdemiş köyleridir. Bu köylerin dışında müezzin bulunmamaktadır. Muaf nüfus içerisindeki pir nüfusa baktığımızda ise, Bölücek, Okçu, Parmakviran, Akgelin, Göçi, Göçeri, Çalca, Acalar, Gököz, Akçamescit, Saz, İkizöyük, Yukarıörüklü, Tolad, Yaman, Saka, Gökçe, Mustafalar, Kızılcaviran, Çavuş, Kulaksuz, Toğarslan, Akgediz, Karacagediz ve Göçeri köylerinde pir nüfusun olduğunu görmekteyiz.

Muaf nüfus içerisindeki ma'lul nüfusun olduğu 2 köy bulunmaktadır. Bunlar; İkizöyük ve Tolad köyleridir. Yine muaf nüfus içerisindeki kethüdâ sayısı da 2' dir. Kethüdânın bulunduğu köyler ise; Parmakviran ve Kızılcaviran köyleridir. Muaf nüfus içerisindeki muhassıl nüfus sayısı da 2'dir. Muhassıl nüfusun bulunduğu köyler ise; Göçeri ve Ağaçozü köyleridir. Bir diğer muaf nüfus piyade sayısı ise 23 'dür. Piyade nüfusun bulunduğu köyler ise; Saka, Belkavak ve Kulaksuz köyleridir. Bir diğer muaf nüfus olan sipahizade sayısı ise 5'dir. Sipahizâde nüfusun bulunduğu köyler ise; Pirli, Göynükviran ve Çavuş'tur. Muaf nüfus içerisindeki bir diğer nüfus olan kâtip sayısı ise 2'dir. Kâtip nüfusun bulunduğu köyler ise; Akviran ve Turgutlar köyleridir. Muaf nüfus içerisinde yer alan zaviyedâr sayısı ise 3'tür. Zaviyedâr nüfusun olduğu köyler ise; Yukarıörüklü ve Bayad köyleridir.

Tablo 3.9: Kütahya Merkez Nahiyesi'nin Kırsal Yerleşmede Tahmini Nüfusu

KIRSA YERLEŞİM YERİ	Tahmini Nüfus
Karye-i Bölücek ¹⁶⁴	201
Karye-i Sofu ¹⁶⁵	51
Karye-i Okçu ¹⁶⁶	204
Karye-i Parmakviran ¹⁶⁷	140
Karye-i Akgelin ¹⁶⁸	441
Karye-i Göçi ¹⁶⁹	178
Karye-i İlduz ¹⁷⁰	62
Karye-i Göçeri ¹⁷¹	171
Karye-i Pirli ¹⁷²	37
Karye-i Çalca ¹⁷³	188
Karye-i Acalar ¹⁷⁴	146
Karye-i Akviran ¹⁷⁵	40
Karye-i Gököz ¹⁷⁶	70
Karye-i Dumlupınar ¹⁷⁷	96
Karye-i Turgutlar ¹⁷⁸	87
Karye-i Akçamescit ¹⁷⁹	187
Karye-i Saz ¹⁸⁰	153
Karye-i İkizöyük ¹⁸¹	180
Karye-i Koçak ¹⁸²	94
Karye-i Yukarıörüklü ¹⁸³	65
Karye-i Göçi ¹⁸⁴	34
Karye-i Kızılcaviran ¹⁸⁵	25
Karye-i Tolad ¹⁸⁶	279
Karye-i Yaman ¹⁸⁷	181
Karye-i Kömürcüler ¹⁸⁸	110
Karye-i Saka ¹⁸⁹	253

¹⁶⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.14-b.

¹⁶⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.15-a.

¹⁶⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.15a-15-b.

¹⁶⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.15-b-16-a.

¹⁶⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.16-a-16-b.

¹⁶⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.17-a.

¹⁷⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.17-b.

¹⁷¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.18-a.

¹⁷² TK. KKA., TD., nr.47, vr.18-b.

¹⁷³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.18-b.

¹⁷⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.19-a.

¹⁷⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.19-b.

¹⁷⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.19-b.

¹⁷⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.20-a.

¹⁷⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.20-b.

¹⁷⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.21-a.

¹⁸⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.21-b-22-a.

¹⁸¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.22-a-22-b.

¹⁸² TK. KKA., TD., nr.47, vr.22-b.

¹⁸³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.23-b.

¹⁸⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.23-b.

¹⁸⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.24-a.

¹⁸⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.24-a-24-b.

¹⁸⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.25-a.

¹⁸⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.25-b.

¹⁸⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.25-b-26-a.

Tablo 3.9: (devam) Kütahya Merkez Nahiyesi'nin Kırsal Yerleşmede Tahmini Nüfusu

KIRSA YERLEŞİM YERİ	Tahmini Nüfus
Karye-i Göynükviran ¹⁹⁰	178
Karye-i Belkavak ¹⁹¹	17
Karye-i Gökçe ¹⁹²	133
Karye-i Erdemiş ¹⁹³	113
Karye-i Tamlalu ¹⁹⁴	71
Karye-i Mustafalar ¹⁹⁵	57
Karye-i Bayad ¹⁹⁶	95
Karye-i Kızılcaviran ¹⁹⁷	111
Karye-i Çavuş ¹⁹⁸	268
Karye-i Kulaksuz ¹⁹⁹	104
Karye-i Ağaöz ²⁰⁰	88
Karye-i Toğarlan ²⁰¹	22
Karye-i Akgediz ²⁰²	212
Karye-i Karacagediz ²⁰³	97
Mezraa-ı Candar (?) ²⁰⁴	30
Karye-i Göçeri ²⁰⁵	133
Karye-i Karaöz ²⁰⁶	81
TOPLAM	5.483

Toplamda 43 yerleşim yeri bulunan Kütahya Merkez Nahiyesi'nin tahmini nüfusu 5.483 olduğu görülmüştür. Karye-i Akgelin 441 kişi ile en çok nüfusa sahip köy iken, Karye-i Belkavak ise 17 kişi ile en az nüfusa sahip köydür (Bkz. Tablo 3. 9).

¹⁹⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.26-b.

¹⁹¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.27-a.

¹⁹² TK. KKA., TD., nr.47, vr.27-b.

¹⁹³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.28-a.

¹⁹⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.28-a.

¹⁹⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.28-b.

¹⁹⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.29-a.

¹⁹⁷ TK. KKA., TD., nr.47, vr.29-b.

¹⁹⁸ TK. KKA., TD., nr.47, vr.29-b-30-a.

¹⁹⁹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.30-a-30-b.

²⁰⁰ TK. KKA., TD., nr.47, vr.30-b.

²⁰¹ TK. KKA., TD., nr.47, vr.31-a.

²⁰² TK. KKA., TD., nr.47, vr.31-a-31-b.

²⁰³ TK. KKA., TD., nr.47, vr.31-b-32-a.

²⁰⁴ TK. KKA., TD., nr.47, vr.32-a.

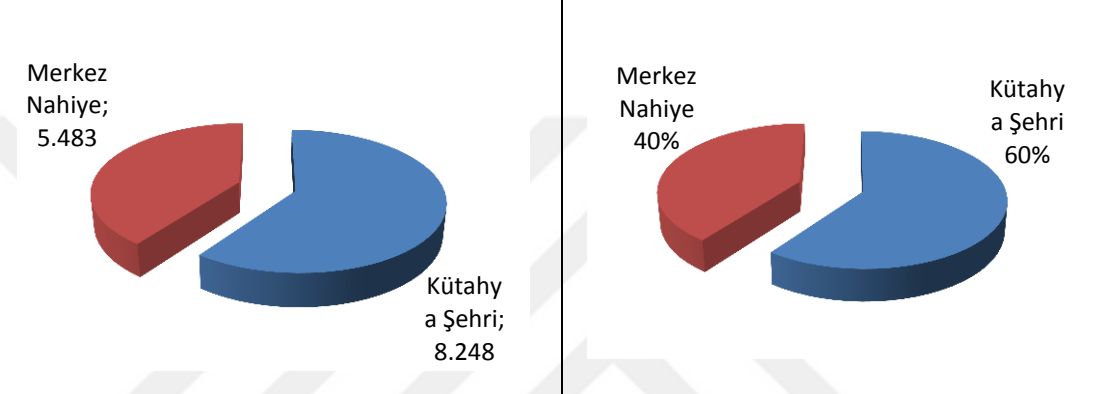
²⁰⁵ TK. KKA., TD., nr.47, vr.32-b.

²⁰⁶ TK. KKA., TD., nr.47, vr.36-a.

3.4. KÜTAHYA'NIN GENEL NÜFUSU

1571 yılı tapu tahrir defterine göre Kütahya Şehri mahallelerinin nüfusuna baktığımızda tahmini toplam nüfusun 8.248 olduğunu görmekteyiz. Yine Kütahya Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nin kırsal alanda tahmini toplam nüfusuna baktığımızda ise 5.483 olduğunu görmekteyiz.

Tablo 3.10: Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi'nin Genel Nüfusu

	
Kütahya Şehri'nin Tahmini Nüfusu	8.248
Kütahya Merkez Nahiyesi Tahmini Nüfusu	5.483
Kütahya Şehri ve Kütahya Merkez Nahiyesi'nin Toplam Nüfusu	13.731

Burada tabloda da görüldüğü üzere Kütahya Şehri ve Kütahya Merkez Nahiyesi'nin toplam tahmini nüfusu 13.731 kişidir. Kütahya Şehri'nin toplam nüfusunun %60'ını mahalleler oluştururken %40'ını merkez nahiyesi nüfusu oluşturmaktadır. Böylelikle toplam tahmini nüfusun çoğunluğunu Kütahya Şehri'nin mahallelerinin oluşturduğunu söyleyebiliriz (Bkz. Tablo 3. 10).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İKTİSADİ DURUM

4.1. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)'NİN TOPRAK TASARRUFU

Bir toplumun ekonomik faaliyetleri; tarım, sanayi ve ticaret olmak üzere üçe ayrılır. Osmanlı Devleti'nde ticaret ve sanayi faaliyetleri şehirde yapılırken, tarım ve hayvancılık faaliyetleri ise kırsal kesimde toplanmıştır²⁰⁷.

Klasik Osmanlı sisteminde bugünkü anlamıyla bir ekonomi anlayışından söz edilmez. Ekonominin zirâat, sanayi ve ticarete ait sektörleri kendine has bir mantık ve yapı içerisinde varlığını sürdürmektedir. Devlet siyasi ve sosyal hayatın olduğu kadar ekonomik hayatın da tanzim edicisidir. Bu sebeple ekonomi siyasi, dini, askeri, idari ve mali unsurlardan sadece birisidir²⁰⁸.

Osmanlı Devleti'nde toprak tasarrufu çift, nim-çift, bennâk, mücerred, caba veya kara şeklinde kısımlara ayrılmıştır. 1571 yılı tapu tahrir defterine göre Kütahya Merkez Nahiyesi'nde de toplam 43 yerleşim yerinde toprak tasarrufu çift, nim, bennak, mücerred şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmada köylerdeki toprak tasarrufu, nüfus ve coğrafi faktörlerden dolayı çeşitlilik göstermiştir.

Çiftlik, ziraat yapılan yer demek olup, genellikle “bir çift öküzün işleyebileceği arazi” olarak tanımlanmıştır. Bu ziraat umumiyetle hububat ziraatı olarak kabul edilmiştir. Çift ya da çiftlü, bir çiftlik genişlikte, nim çift ise onun yarısı kadar bir arazi parçasına tapu ile tasarruf eden köylüdür. Bennak ise Osmanlılar da evli aile reislerinden alınan şahıs vergisidir. Osmanlılar da vergiye esas olan birime “hane” denirdi. Haneyi ise evli olan aile reisi teşkil eder, eğer elinde çok az toprak varsa veya hiç toprağı yoksa bu şahıslar “bennak” olarak kaydedilir ve belirli bir vergi öderlerdi. Tahrir defterlerinde “mücerred” olarak belirtilen bekârlar evlenince derhal bennak olarak belirtilir, alınan vergi de bu yeni duruma göre ayarlanırdı. Bennaklar “ekünlü” ve “caba” olarak iki kategoriye ayrılırdı. Kanunnâmelere göre elinde “nim çift” yani yarım çiftlikten daha az toprak bulunanlar için “ekünlü bennak” ifadesi kullanılırdı.²⁰⁹

²⁰⁷ Ömer Lütfi Barkan, “Türk-İslam Toprak Hukuku Tatbikatının Osmanlı İmparatorluğu'nda Aldığı Şekiller, İmparatorluk Devrinde Toprak Mülk ve Vakıfların Hususiyeti”, *Türkiye'de Toprak Meselesi*, C.I, İstanbul 1980, s.249.

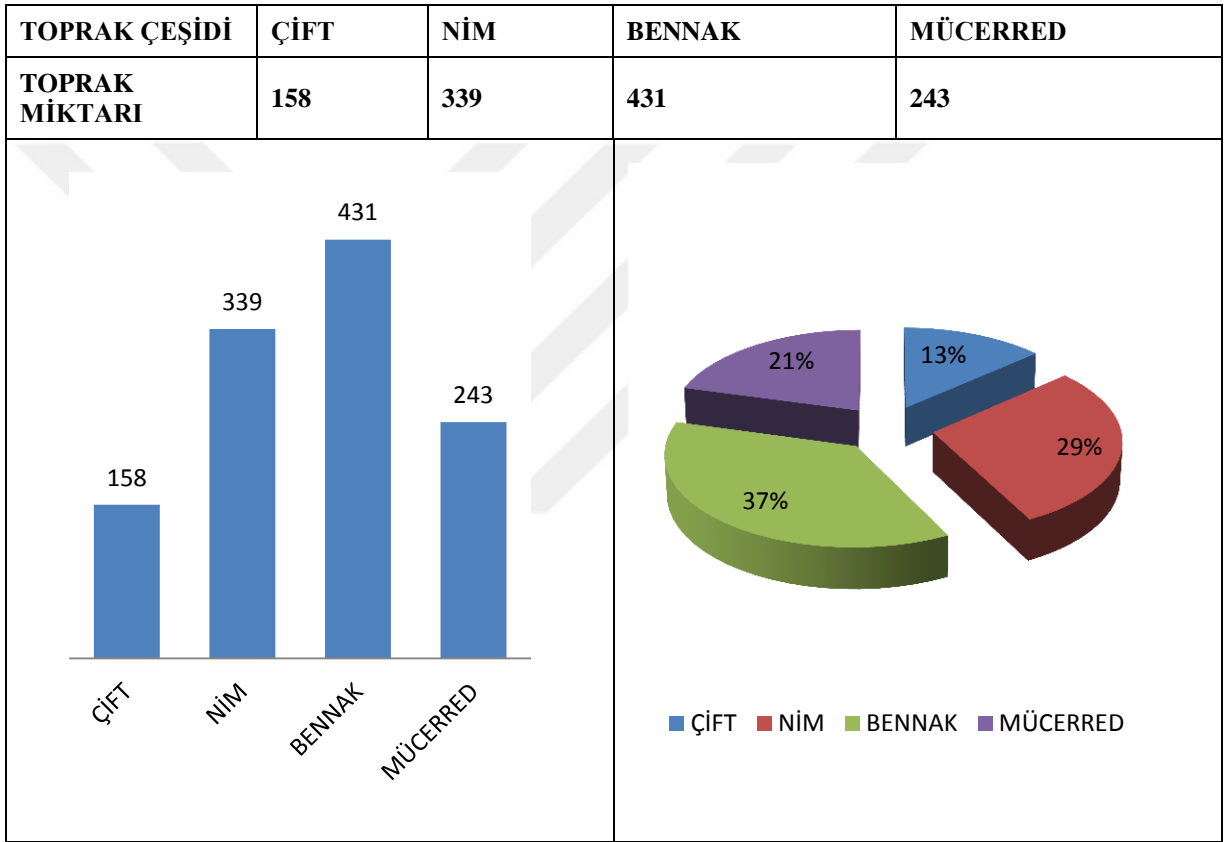
²⁰⁸ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, İstanbul 2012, s.71.

²⁰⁹ Feridun Emecen, “Bennak”, *DİA*, C.V, s.458.

1571 yılı tahrir defterine göre Kütahya Merkez Nahiyesinde 158 çift, 431 bennak, 339 nim, 243 mücerred bulunmaktadır. En fazla en fazla çift, bennak, nim ve mücerred Karye-i Akgelin' dedir.

Aşağıda tabloda görüldüğü gibi Kütahya Merkez Nahiyesi toprak tasarrufunu en fazla %37 ile bennak oluşturmaktadır. Daha sonra %29 nim, %21 mücerred ve %13 çift gelmektedir.

Tablo 4.1: Kütahya Merkez Nahiyesi Toprak Kullanımı

4.2. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)'NDE ZİRAİ ÜRETİM

4.2.1. Hububat Üretimi

Osmanlı Devleti'nde vergi kaynağının yarısını hububat üretimi meydana getirmekteydi. Bu nedenle devlet hububat ekimini desteklemekte ancak üretimin kendi kontrolü altında olmasına da dikkat etmekteydi. Bu kapsamda devlet ihtiyaç durumuna göre bir bölgede herhangi bir ürünün ekimini yasaklayabildiği gibi bazen aynı ürünü yaygınlaştırma kararı da alabilirdi. Tarımda en yaygın olan ve vergi kalemleri içerisinde

en büyük paya sahip olan hububat türü buğdaydı. Burada belirleyici olan, buğdayın halkın temel gıdası durumundaki ekmeğin hammaddesi olmasından kaynaklanmaktaydı ve günlük hayatta kullanılan bulgur, nişasta, erişte, tarhana gibi gıdaların da hammaddesi olmasıydı.²¹⁰

Hububat üretimlerinde ölçü birimi olarak müdd ve kile kullanılmıştır²¹¹. 1571 yılı tahrir defterinde de her köyün hububat miktarı müdd, kile ve kıymet değerleri verilerek, toplam hâsılı gösterilmiştir. Öşür miktarları 1571 yılı tapu tahrir defterinde Kütahya Sancağı Kanunnâmesi'nde sekizde bir olarak kaydedilmiştir²¹².

1571 yılında Kütahya Merkez Nahiyesi'nde 1 müdd= 20 kile hesabına göre toplam hinta 579,55 müdd, şa'ir 286,90 müdd, alef 51,90 müdd, burçak 53,03 müddür. Nohut, ades ve erzenin müdd miktarları verilmeyip sadece keyl miktarı verilmiştir. Ayrıca bazı yerleşim yerlerinde müdd miktarlarının yanında keyl değerleri de verilmiştir. Verilen bu keyl miktarları da müdd hesaplamasının üzerine eklenerek toplam kile oluşturulmuştur. Osmanlılar devrinde buğdayda kile 20 okka yani 25,656 kg olarak hesaplanırdı. Kile, arpa ticaretinde de yaklaşık 22,25 kg üzerinden işlem yapılırdı²¹³.

1571 yılı Kütahya Merkez Nahiyesi'nde toplam hinta 11.591 kile, şa'ir 5.738 kile, alef 1.038 kile, burçak 1.061 kile, nohut 28 kile, ades 82 kile, erzen 8 kile olarak gösterilmektedir (Bkz. Tablo 4. 2).

²¹⁰ Mehmet Demirtaş, "Osmanlı Maliye Teşkilatı", *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Ankara 2016, s.238-239.

²¹¹ 1 müdd=20 kile, buğdayda 513,12 kg., arpada yaklaşık 445 kg. gelmekte ya da 666,4 litrelik bir hacim ölçüsüne eşittir. Walther Hinz, *İslam'da Ölçü Sistemleri*, İstanbul 1990,s.58.

²¹² "Hubûbâtдан öşr-i şer'î ile yemlik alınur cümlesi sekizde bir olur..."(Bkz. Ek-1)

²¹³ Hinz, a.g.m., s.51.

Tablo 4.2: Kütahya Merkez Nahiyesi Hububat Üretim Miktarları

HUBUBAT ÜRÜNLERİ	Müd	Kile	Öşür Miktarı (kg.)	Toplam Üretim Miktarı (kg.)
Hınta (Buğday)	579,55	11.591	297.378,70	2.379.030
Şa'ir (Arpa)	286,90	5.738	127.670,50	1.021.364
Alef (Yulaf)	51,90	1.038	23.095,50	184.764
Burçak	53,03	1.061	23.607,25	188.858
Nohud	---	28	623	4.984
Ades (Mercimek)	---	82	1.824,50	14.596
Erzen (Darı-Mısır)	---	8	178	1.424

Tahrir kayıtlarında Kütahya Merkez Nahiyesi'nde zirai üretim ağırlıklı olarak hububat üzerinde yoğunlaşmıştır. Kütahya Merkez Nahiyesi'nde tabloda görüldüğü üzere hınta (buğday), şa'ir (arpa), alef (yulaf), burçak, nohud, ades (mercimek), erzen (mısır) üretimi yapılmaktadır.

Bunlar arasında en fazla üretimi yapılan ürün hınta yani buğdaydır. Hıntanın öşür miktarı 11.591 kile olup 297.378,70 kg'dır. Kanunnameye göre öşür miktarının, toplam üretiminin sekizde biri alındığı düşünülürse, öşür oranını 8 ile çarptığımızda üretilen toplam hınta miktarını bulabiliriz. Buna göre merkez nahiyede üretilen toplam hınta miktarı 2.379.030 kg'dır. Buğday üretiminin en fazla olduğu karye Karye-i Okçu'dur. Okçu köyünde 3.240 kile hınta üretilmiştir.

Şa'ir (arpa) üretimi ise hububat üretimi yapılan tüm köylerde yapılmıştır. Merkez Nahiyeye' de toplam 5.738 kile yani 127.670,50 kg arpa üretimi yapılmıştır. Toplam arpa üretim miktarı ise 1.021.364 kg.dır. Şa'ir üretiminin en çok olduğu köyler ise 380 kile İle Göçeri ve Gököz köyleridir.

Kütahya Merkez Nahiyeye'de öşür olarak verilen alef yani yulaf miktarı ise 1.038 kile yani 23.095,50 kg.dır. Ağaçözü Köyü 440 kile ile en fazla alef üretimi yapan köydür.

Yine Merkez Nahiyeye'de üretilen ürünlerden burçağın miktarı 1.061 kile yani 23.607,25 kg.dır. Toplam burçak miktarı ise 188.858 kg.dır. Burçak üretiminin en fazla yapıldığı yer 300 kile ile Mezra'a-1 Candar olmuştur.

Nohud üretim miktarı ise 28 kile yani 623 kg.dır. Toplam nohud üretim miktarı ise 4.984 kg.dır. Nohud üretimi yedi köy de yapılmaktadır. Bu köyler Okçu, Parmakviran, Bayad, Kızılcaviran, Kulaksuz, Karaöz'dür.

Kütahya Merkez Nahiye'de üretilen diğer bir ürün ades (mercimek) ise 82 kile yani 1.824,50 kg.dır. Toplam ades miktarı ise 14.596 kg.dır. Merkez Nahiye' de 16 yerleşim bölgesinde ades üretimi yapılmıştır.

Erzen(darı-mısır)in üretimi ise 8 kile olup 178 kg.dır. Merkez Nahiyede 2 köyde erzen üretimi yapılmıştır. Bu köyler Parmakviran ve Turgutlar köyüdür. Toplam erzen üretim miktarı ise 1424 kg.dır. 1.424 kg.dır.

4.2.2. Sebze ve Meyve Üretimi

Kütahya Merkez Nahiyesi'nde köylerde çeşitli ürünler yetiştirilmektedir. Çalışmamız olan 1571 yılı tahrir defterinde Kütahya Merkez Nahiye'de toplam 15 köyde öşr-i bağçe görülmektedir. Kütahya Merkez Nahiye'den alınan öşr-i bağçe miktarı 730'dur. Karye-i Göçeri 235 akçe ile en fazla öşr-i bağçe veren köydür. Karye-i Bölücek ise 4 akçe ile en az öşr-i bağçe veren köydür.

Kütahya Merkez Nahiyesi'nde az miktarda bakla üretimi de yapılmıştır. Sadece Akgelin ve Mustafalar köyünde bakla üretimi yapılmıştır. Bu köylerde toplam 8 kile bakla üretilmiştir.

Kütahya Merkez Nahiye'de bazı köylerde meyve de yetiştirilmiştir. 6 köyden alınan öşr-i meyve miktarı 1.156 akçedir. En fazla öşr- meyve veren karye 332 akçe ile Sofu'dur. En az öşr-i meyve veren karye ise 10 akçe ile Dumlupınar'dır. Bunun yanı sıra Mustafalar köyünden ayrıca öşr-i armud adıyla vergi alınmıştır. Mustafalar köyü toplam 10 akçe öşr-i armud vermiştir.

Kütahya Merkez Nahiye'de bostan da yetiştirilmiştir. Toplam 26 köyden öşr-i bostan alınmıştır. Kütahya Merkez Nahiye'den alınan toplam öşr-i bostan miktarı 1.950 akçedir. En fazla öşr-i bostanı 533 akçe ile Karye-i Göçi vermiştir. En az öşr-i bostanı ise 2 akçe ile Mezra-ı Candar vermiştir.

4.3. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ (ETRAF ŞEHİRİ)'NDE HAYVANCILIK

Kütahya Merkez Nahiyesi'nde Âdet-i Ağnâm ve Öşr-i Kovan vergileri alındığı görülmektedir. Bu vergiler bize bölgede küçükbaş hayvancılık ve arıcılığın yapıldığını göstermektedir.

4.3.1. Küçükbaş Hayvancılık

Tahrir kayıtlarına göre Kütahya Merkez Nahiyesi'nde yaygın olarak küçükbaş hayvancılığı yapılmaktadır ve bu sebeple adet-i ağnam vergisi alınmıştır. Merkez Nahiyede 'de hububat üretiminin yaygın yapılmasının önemli sebeplerinden birisi olarak hayvancılığı göstermek mümkündür. Bu da Merkez Nahiyede 'de tarım ve hayvancılığın önemli geçim kaynakları olduğunu göstermektedir.

Küçükbaş hayvancılıktan alınan adet-i ağnam vergisi Kütahya Merkez Nahiyesi'nde 33 köyde görülmektedir. 935/1528 tarihli Kütahya Sancağı Kanunnâmesi'nde küçükbaş hayvandan alınan vergi “Yirlüde ve yürükde resm-i ganem iki koyuna bir akçedir.” şeklinde geçmektedir. Bu da 2 koyun için 1 akçe vergi alındığını gösterir. Tahrir defterimizde yazılı olan âdet-i ağnâm vergisinin miktarı toplam 3.226 akçedir. Buradan küçükbaş hayvan sayısının 6.452 olduğunu tespit ediyoruz. Adet-i ağnam vergisinin en fazla olduğu köy Karye-i Sofu'dur. Karye-i Sofu 331 resim akça vermiştir. En az adet-i ağnam vergisini ise 10 akçe ile Belkavak ve Göçi köyleri vermiştir.

Buradan hareketle Kütahya Merkez Nahiyesi'nde zirai üretimin yanı sıra küçükbaş hayvancılığının da önemli gelir kaynaklarından olduğu görülmüştür.

4.3.2. Arıcılık

1571 yılı tahrir kayıtlarına göre Kütahya Merkez Nahiyesi'nde arıcılığında yapıldığı görülmektedir. Tahrir kayıtlarında arıcılıktan alınan vergiler “kevvâre”, “küvvâre” ya da “kovan” olarak geçmektedir. 47 numaralı tahrir defterinde Kütahya Merkez Nahiyesi'nde ise “kovan” olarak geçmektedir.

935/1528 tarihli Kütahya Sancağı Kanunnâmesi'nde arıcılıktan alınan vergi kovan başına 2 akça alındığı anlaşılmaktadır. 1571 yılı tahrir defterinde Kütahya

Merkez Nahiyesi'nde kovandan alınan toplam vergi miktarı 1.005 akçedir. Bu da bize Merkez Nahiyeye 'de yaklaşık 502 adet kovan olduğunu gösterir. Merkez Nahiyeye'de en fazla kovan vergisi alınan köy Tolad'dır. Karye-i Tolad'dan alınan vergi miktarı 119 akçe olup, kovan sayısının da yaklaşık 60 olduğu görülmektedir. En az kovan vergisi alınan köyler ise Pirli, Göynükviran, Mustafalar, Bayad, Ağaöz köyleridir. Bu köylerden 10 akçe kovan vergisi alınmaktadır. Bu köylerden her birinde 5 adet kovan bulunmaktadır.

Kütahya Merkez Nahiyesi'nde toplam 34 köyde kovan vergisi kaydı bulunmaktadır. Kütahya Merkez Nahiyesi'nde toplam 54 köy bulunmakta ve bu köylerin 34 tanesinde arıcılık yapılmaktadır. Bu da göstermektedir ki, Kütahya Merkez Nahiyesi'nde köylerin yaklaşık %61'inde arı yetiştiriciliğinden gelir elde edilmektedir.

4.4. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ'NDE KÜÇÜK İŞLETMELER OLARAK DEĞİRMENLER

Kütahya Merkez Nahiyesi'nin iktisadi yapısına baktığımızda ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayandığını görüyoruz. Bununla birlikte nahiyede küçük işletme diyebileceğimiz asiyâb (değirmen), nahiyenin gelir kaynakları arasında bulunmaktadır.

Devlet, halkın kullandığı yağ, su ve rüzgâr değirmenlerinden resm-i asiyab denilen belirlenmiş bir vergi toplamaktaydı. Değirmenlerden özellikle ilk dönemlerde önemli oranda bir gelir elde edildiği söylenebilir. Çünkü değirmenler Osmanlı topraklarında önemli sanayi tesislerinin başında gelmekteydi. Halkın temel tüketim maddesi durumundaki buğday ve arpa buralarda öğütülerek un haline getirilirdi²¹⁴. Buradan da Kütahya Merkez Nahiyesi'nin iktisadi yapısının tarıma dayalı olması ve hububat ürünlerinin başlıca geçim ürünü olmasının neticesi olarak, değirmenlerde nahiyede önemli yer tutmaktaydı.

Değirmenler, yıl içerisinde çalıştığı her ay için 5 akçe üzerinden, yıl boyu çalışandan 60, 6 ay çalışandan 30 ve 3 ay çalışan değirmenden 15 akçe alınmaktadır²¹⁵.

²¹⁴ Demitaş, a.g.m., s.245.

²¹⁵ İbrahim Solak, "XVI. Yüzyılda Güvercinlik Kazası", *OTAM*, C.XVIII, S.18, Ankara 2005, s.373.

Tablo 4.3: Kütahya Merkez Nahiyesi'nde Asiyâb Çalışan Sayısı

	4 yıl	2 yıl	1 yıl	9 ay	8 ay	6ay	4 ay
Karye-i Okçu	---	---	1	---	---	---	1
Karye-i Parmakvıran	---	1	---	---	1	---	---
Karye-i Akgelin	---	---	1	---	---	---	---
Karye-i Göçi	---	---	---	---	1	1	---
Karye-i Göçeri	---	1	---	---	---	---	---
Karye-i Dumlupınar	---	---	---	1	---	---	---
Karye-i Çat	---	---	---	---	---	1	---
Karye-i Saz	---	---	---	---	---	1	---
Karye-i Koçak	---	---	---	---	---	1	---
Karye-i Yaman	---	---	2	---	---	---	---
Karye-i Göynükvıran	1	---	2	---	---	1	---
Mezra-ı Candar	---	---	---	---	---	1	---
Asiyâb Hamid Tabiî Kütahya	---	---	---	---	---	1	---
Asiyâb Kaya Tabi-î M.	---	---	---	---	---	1	---
Asiyâb Halil Tabi-î M.	---	---	1	---	---	---	---
Asiyâb Cedid Der Kurb-ı Belkavak Tabi-î M.	---	---	---	---	---	---	1

1571 yılı tapu tahrir defterine göre 16 bölgede asiyâb mevcuttur. Asiyâblarda 23 kişi çalışmıştır. Asiyâblardan alınan toplam vergi miktarı 1.750 akçedir. En fazla asiyâb vergisi veren köy Göknükvıran'dır. Göynükvıran toplamda 510 akçe asiyâb vergisi vermiştir. Bunların dışında 2 köyde de harab asiyâb bulunmaktadır. Bu köyler; Akçamescit ve Bölücek köyleridir.

4.5. KÜTAHYA MERKEZ NAHİYESİ(ETRAF ŞEHİRİ)'NDEN ALINAN VERGİLER

Osmanlı Devleti'nde raiyetten alınan vergiler, tekâlif-i şer'iyye, rüsum-ı örfiyye ve tekalif-i divaniyye diye üç kısma ayrılmaktadır. Şeri vergiler, zekat, öşür, haraç, cizye v.s.; örfi vergiler, çift, bennak, ispençe, bad-ı hevâ, kürekçi, akçası v.s. dir.²¹⁶.

Osmanlı İmparatorluğu'nda arazi üç şekilde bulunabilirdi: mülk, vakıf ve mirî. Mülk arazinin çıplak mülkiyeti şahıslara ait olan arazidir. Tasarruf hakkı ise bazen şahıslara ve bazen de devlete ait olabilirdi. Tasarrufu devlete ait olduğu hallerde, mülk sahibi toprağın şer'î vergilerini almakla yetinirdi. Vakıf arazide ise toprağın tasarrufu ve gelirinden faydalanmaya vakfedilen maksada aitti²¹⁷.

Miri arazi sisteminin uygulandığı yerlerde ise, toprakların mülkiyeti devlete ait olmakla beraber, tasarruf hakkı tapu bedeli veya tapu resmi denilen peşin bir kira bedeli alındıktan sonra daimi ve ırsî bir nevi kiracılık sözleşmesiyle onları işleyecek olan köylülere bırakılmıştı. Köylü kiracısı bulunduğu toprakları işleyerek elde ettiği mahsulden devletin tayin ettiği sipahiye, öşür denilen ve oranı bölgelere göre 1/10 ila 1/2 arasında değişen bir vergi vermekle yükümlüydü²¹⁸.

Kütahya Merkez Nahiyesi'nde ekonomi tarıma dayalı olduğu ve hububat üretimi de fazla olduğundan dolayı öşür vergisi alınmaktaydı. Yapılan üretimin onda biri kadar belirtilen öşür miktarı 935/1528 Tarihli Kütahya Sancağı Kanunnâmesi'nde Kütahya Merkez Nahiyesi'nin öşür miktarı sekizde bir olarak alındığı anlaşılmaktadır.

²¹⁶ Hasan Basri Karadeniz, "XVI. Yüzyılda Rumkale", *Bellekten*, C.LXII, S.234, (Ağustos 1998), s.450.

²¹⁷ Mithad Sertoğlu, "Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Toprak Dirliklerinin Çeşitli Şekilleri", *VI.Türk Tarih Kongresi Bildirileri*, (20-26 Ekim 1961), Ankara 1967,s.281-282.

²¹⁸ Mehmet Ali Ünal, *XVI. Yüzyılda Harput Sancağı (1518-1566)*, Ankara 1989, s.59.

Tablo 4.4: Kütahya Merkez Nahiyesi'nden Alınan Vergiler

Vergiler	Miktarı
Adet-i Ağnam	3.226
Bad-ı Hevâ	3.527
Asiyâb	1.750
Deştbanî	89
Öşr-i Kovan	1.005
Öşr- Kettân	1.770
Öşr-i Bostan	1.950
Öşr-i Bağçe	730
Öşr-i Meyve	1.156
Öşr-i Armud	10
Resm-i Çift	10.798
Resm-i Bennak	5.028
Resm-i Kara	1.010
Resm-i Zemin	4.984
Resm-i Çayır	6.278
Resm-i Otlak	15
Resm-i Yaylak	300
Resm-i Kışlak	320
Resm-i Duhân	23
Resm-i Tunç	2

1571 yılında tapu tahrir defterine göre Kütahya Merkez Nahiyesi'nden bâd-ı hevâ vergisi alınmaktaydı. Bâd-ı Hevâ türünden resimler; Cürm-ü Cinâyet, Gerdek Resmi, Çiftlik Tapusu, Ev Tapusu, Tütün veya Duhan Resmi, Abd-i Âbık ve Kenîzek Muştuluğu, Yava (yitik hayvan), Beytûlmâl, Mâl-i Gaib ve Mâl-i Mefkud ve Deştibânî'dir²¹⁹. 47 numaralı tahrir defterinde bu vergiler “Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştibânî ve tapu-yı zemîn” şeklinde verilmiştir. Tahrir defterimize göre Kütahya Merkez Nahiye'ye bağlı köylerde bâd-ı hevâ vergisi 3.527 akçadır. Buna ilaveten Deştibânî vergisi alınan köylerde vardır. İki köyden alınan Deştibânî vergisi 89 akçedir. Deştibânî vergisi alınan köyler Çat ve Bölücek'dir. Yine Duhân Vergisi alınan iki köy daha mevcuttur. Bu köyler Belkavak ve Göçi'dir. Bu köylerin verdikleri toplam duhân vergisi 23'tür.

Bunun yanı sıra merkez nahiyede kettân (keten) üretimi de yapılmıştır. Toplam 10 köyde üretimi yapılan kettândan alınan vergi miktarı ise 1.770 akçedir. En fazla kettân vergisinin alındığı köy 515 akçe ile Karye-i Okçu'dur. En az kettân vergisinin alındığı köy ise 7 akçe ile Yaman'dır.

²¹⁹ Halil Sahillioğlu, “Bâd-ı Hevâ”, *DİA*, C.IV, s.417.

1571 yılı tapu tahrir defterinde Kütahya Merkez Nahiyesi'nde toplam hâsıl içerisinde resm-i çift, resm-i bennak, resm-i kara, resm-i zemin miktarları da verilmektedir. Kütahya Merkez Nahiye'de resm-i çift toplam 10.798 akçedir. En çok resm-i çift veren karye 512 akçe ile Karye-i Tolad'dır. En az resm-i çift veren karye ise 32 akçe ile Karye-i Belkavak'tır. Merkez Nahiye'de resm-i bennak ise toplam 5.028 akçedir. En çok bennak resmi veren karye 288 akçe ile Karye-i Çavuş'dur. En az bennak resmi veren karye ise 12 akçe ile Karye-i Yukarıörüklü'dür. Yine 1571 yılı tapu defterinde görülen resm-i kara ise toplam 1010 akçedir. En fazla resm-i kara veren karye 126 akçe ile Karye-i Akgelin'dir. En az resm-i kara veren karyeler ise 6 akçe ile Karye-i Belkavak, Karye-i Gökçe ve Karye-i Karaöz' dür. Merkez Nahiye'de resm-i zemin miktarı ise 4984 akçedir. Resmi zemin veren karyeler içerisinde Karye-i Parmakviran en çok resm-i zemin veren karyedir. Karye-i Parmakviran'ın verdiği resm-i zemin toplam 466 akçedir. En az resm-i zemin veren karye ise 4 akçe ile Karye-i Karaöz'dür.

Yine 1571 yılı tapu tahrir defterinde toplam hâsıl içerisinde resm-i çayır, resm-i otlak, resm-i yaylak ve resm-i kışlak miktarları da verilmektedir. Bunlardan toplam 21 köyde görülen resm-i çayır miktarı toplam 6.278 akçedir. Resm-i Çayır veren karyeler içerisinde Karye-i Bölücek en fazla çayır resmi veren karyedir. Karye-i Bölücek 3.530 akçe çayır resmi vermiştir. En az çayır resmi veren karye ise 10 akçe ile Tamlalu'dur. Merkez Nahiye'de resm-i otlak ise sadece Gökçe köyünde bulunmaktadır. Karye-i Gökçe 15 akçe otlak resmi vermiştir. Resm-i Yaylak ise sadece Bayad köyünde mevcuttur. Karye-i Bayad'tan alınan toplam yaylak resmi 300 akçedir. Resm-i Kışlak ise 7 köyde görülmektedir. Bu köylerden Yazıkırı 70 akçe ile en fazla kışlak resmi verirken, Saz ve Çavuş köyleri 20 akçe ile en az kışlak resmi veren köylerdir.

Bunların dışında Kütahya Merkez Nahiye'de az miktarda da olsa tunç resmide mevcuttur. Sadece Karye-i Koçak'ta görülen tunç resmi 2 akçedir.

1571 yılı tapu tahrir defterine baktığımızda Kütahya Merkez Nahiyesi'nden elde edilen gelir miktarları her karye için toplam hâsılları verilerek gösterilmiştir. Sonuç olarak Kütahya Merkez Nahiyesi'nde bulunan 54 köyün toplam hâsıl miktarı 149.992'dir.

SONUÇ

Osmanlı Devleti'nde nüfusun önemli bir kısmı tarım ve hayvancılık ile geçimini sağlamaktaydı. Ekonominin temel taşı oluşturan bu durumda devlet, halkın ürettiği ürünlerden belirli oranlarda vergi almaktaydı. Hangi bölgede tarım ve hayvancılık yapıldığı ve işgücünün ne olduğunun belirlenmesi gerekiyordu. Bu amaçla tutulan tapu tahrir defterleri, bölge hakkında ekonomik, sosyal ve nüfus konularında bizlere gerekli bilgileri vermektedir.

Çalışma konumuz olan Kütahya Sancağı, Osmanlı Devleti'nin Anadolu Eyaleti'nin merkezi konumundaydı. Osmanlı Devleti bu bölgeye ait tuttuğu defterlerden biri olan 47 numaralı tapu tahrir defterini II. Selim döneminde 1571 yılında kayda almıştır.

Bu çalışmada Kütahya Şehri' nin genel bir tarihi verilmiş, ardından 1571 yılı tapu tahrir defterine göre idari, nüfus ve ekonomik durumu hakkında tespitler yapılmıştır. Daha sonra 47 numaralı tahrir defterine göre Kütahya'nın idari yapısı hakkında bilgi verilerek Kütahya'nın mahalleleri, karyeleri, mezraları ve çiftlikleri ele alınmıştır. Kütahya bu dönemde 4 kazaya ayrılmıştır; Kaza-yı Kütahya, Kaza-yı Eğrigöz, Kaza-yı Simav ve Kaza-yı Gedüs. Yine ilgili tahrir defterine göre Kütahya 12 nahiyeye ayrılmıştır; Kütahya, Aslanapa, Altuntaş, Sazonos, Yalak, Kalınviran, Tavşanlı, Eğrigöz, Simav, Çengi (Seki), Gedüs ve Kulak.

1571 yılı tahrir defterine göre Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nin nüfusu tespit edilmeye çalışılmıştır. Kütahya Şehri 41 mahalle, 54 köy ve 6 mezra'adan oluşmuştur. Kütahya Şehri'nde nüfus yaklaşık olarak 8.248' dir. Merkez Nahiyesi' nin nüfusu ise yaklaşık olarak 5.483'dür. Kütahya Şehri'nde 41 mahalleden 38'i müslim 3'ü gayrimüslim nüfusa sahiptir. 1571 yılında Kütahya Şehri'nde en fazla gayrimüslim nüfusa sahip mahalleyi ise Ermeni Mahallesi oluşturmuştur. Diğer taraftan Kütahya Şehri ve Merkez Nahiyesi'nde ki muaf nüfuslar tespit edilmiştir. Bölgede az sayıda da olsa konargöçer topluluk olan Bozguş nüfusunda olduğu görülmüştür.

En son olarak Kütahya Merkez Nahiyesi (Etraf Şehri)'nin iktisadi durumu hakkında tespitler yapılmıştır. Tahrir defterinden aldığımız bilgiler sayısal olarak verildikten sonra tablolar yapılarak bölgenin içtimai ve iktisadi vaziyeti istatistiksel olarak aktarılmıştır. İlgili tahrir defterine göre Kütahya Şehri'nin ekonomik yapısı zirai

üretime dayanmaktadır. Zirai üretimin çoğunluğunu hububat üretimi oluşturmaktadır. Hububat üretiminde büyük paya sahip olan ürün ise buğdaydır. Buğday öğütülüp un haline getirilerek birçok gıdanın temel hammaddesini oluşturmaktaydı. Kütahya Merkez Nahiyesi'nde hububat üretiminin yanı sıra sebze ve meyve üretimi de yapılmaktaydı. Diğer taraftan Kütahya Merkez Nahiyesi'nde küçükbaş hayvancılık ve arıcılıkta önemli bir konumdadır.

EKLER

EK-1: 935/1528 TARİHLİ KÜTAHYA SANCAĞI KANUNNÂMESİ*

Beyân-ı rüsûm-ı kavânîn-i Livâ-yı Kütahya mebânî-i defâtir-i Sultâniye ve meâhiz-i örfiye-i Osmaniyedir.

Resm-i çift otuz iki, nîm bi-hesâbihî, resm-i bennâk otuz iki, ez'af-ı re'âyâda kara tesmiye olunur resm-i altı akçedir. Resm-i re'âyâdan ehl-i kisb olıcak kura hakkın defter-i nevde mücerred hâli ani'r-rüsûm kaydolunmuşlardır. Madem ki bu mertebededir resm alınmaz.

Mürûr-ı eyyâm ile baliğ ve ehl-i kisb olıcak hâline göre resm alınur. Defterde çift yazılmayan kimesneler çift ve çiftliğe mâlik olsa amelen bi'l-mevcûd anların gibilerden resm-i çift alınur ve bu bâbda i'tibâr arzadır. Mücerred çiftliği olan kimesneye resm lâzım olur, elinde çiftliğinden artuk yer olan kimesne ziyâdeye nisbet hâric re'âyâ gibidir. Fakr ü fâka urûziyle çift ve çiftliği elinden giden re'âyâdan resm-i çift alınmak hayf-i fâhişdir.

Husûsâ ki bu zilletden bedel bulunup rüsûm-ı mektûbeye hâlel gelmemiş olan resm-i çift ma'a tevâbi'ihî evâilde harman tozunda alınurdu, şimdiki halde şuhûr-ı sene-i şemsiyeden mart ayında emrolunmuşdur, rüsûm-ı âsiyâb dahi bu vakitte alınur. Timarlardan müteferrik olan reâ'yâyı cem' itmek kânûn-ı kadîmdir amma on beş yıldan ziyâde bir yerde mütemekkin olanı kaldırmak men' olunmuşdur.

Şehirde yirmi yıldan ziyâde mütemekkin olanı ol oturduğu şehre yazılıp İslambolda on yıldan ziyâde yaya ve müsellemlikden halâs olup İslambolavî ola deyü buyurulmuşdur, iki onda şunun gibi ra'iyetden alınur. Kim kendü sipâhîsinin timarındaki çiftliği koyup gayrı yerde zirâ'at eylediği sipâhîsinin timarında ekmeğe yarar yiri olmadığı takdîrde gayrı yerde eken reâ'yâdan iki onda almak hayf-i nâ-ma'rûfdur. Yirlüde ve yürükde resm-i ganem iki koyuna bir akçedir. Yörüğün koyunu hiç kalmayup kırılıp ya yirmi dört adetden akal kalıp bunlara dahi kara denüp koyun bâcı alınmaz. Yörüğün karasından bennâk resmi gibi on ikişer akçe alınur.

* Bu kanunnâme Ahmet Akgündüz'ün Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukuki Tahlilleri Adlı eserinden alınmıştır. Ahmet Akgündüz, *Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukuki Tahlilleri*, 7/1., İstanbul 1994, s.134-439. II. Selim devrinde tahrir olunan ve Tapu Kadastro Kuyûd-ı Kadîme Arşivi, TTD. No: 47, sh.1-6' de bulunan Kanunnâmenin aynı Kanunnâme olduğunu görüyoruz. Kanunnâmenin bulunduğu defter, Defter Emîni Muhammed ve Kâtib Kâsım tarafından 20-30 Zilhicce 978 tarihinde yazılmıştır.

Eğer elinde çift olup bir sipâhîden yer tapulayıp zirâ'at dahi iderse kânûn-ı kadîm budur ki boyunduruk resmi için yılda on iki akçe vire. Ziyâde nesne virmeye, zirâ kulluğun sipâhîye virür. Eğer bunların gibilerden otuz ikişer akçe alınacak olursa resim tekrar alınup kânûn-ı kadîm “?” hayf vâki' alur, sâbıkâ bazı zu'amâ mîr-i mîrân te'addî idüp otuz ikişer akçe aldıktan sonra emr-i âlî mücebince bu kazıyye teftîş olunup kânûn-ı kadime mutâbık mutlakâ yörükde kara resmi on ikişer akçe mukarrer kılınup ziyâdesi men' olunmuşdur. Koyun bâcı ile yörük karası resminin vakti ki, şimdiki halde abril(nisan) ayıdır, evâilde kuzu kırkımında alınur imiş, kuzu dahi sayılır. Ağıl resmi üç akçedir. Hubûbâtından oşr-i şer'î ile yemlik alınur cümlesi sekizde bir olur, sipâhî oşrûn ambarına iledüp Hisâr Eri'nin hisâra iletmek bid'at-i mâ'rûfedir.

Mesafe bir günlükden ziyâde olsa def'an li'l-harâc teklif olunmaz sipâhîden bir çiftlik tutan hâric re'âyâdan resm-i zemin be-gâyet has penbe biter ya su basar yirden iki dönüme bir akçedir, cümlesi otuz akçe olur, zirâ ancıleyin has yirin altmış dönümü bir çiftlik i'tibâr olunur, vasat yirden seksen doksan dönüm bir çiftlik i'tibâr olunup üç dönüme bir akçe, ednâ yerden yüz yirmi dönüm be-gâyet ednâ yüz elli dönüm bir çiftlik olur, buncılayın ednâ çiftlikden resm-i zemîn dört beş dönüme bir akçe düşer yarı bir bütün çiftlikden otuz akçeden (ziyâde) alınmaz ve dönüm dahi alâ-mâ-hüve'l-mâ'rûf orta adım ile tûlen ve arzan kırk adım yirdir, arz-ı oşriyeden zirâ'ate yarar bilâ-mâni'üç yıl boz kalmak timara zarar virür, bu zarar def'i için üç yıl boz kalan yiri sâhibinin elinden alup gayrı kimesneye tapuya virmek örfen câizdir amma li-mâni'boz kalsa misâlen dağ yir olup her yıl eküne gelmedüğü sebebden ya yir olup su galebe itdüğü cihetden üç yıl boz kalsa tapuya virmek olmaz, zirâ bu takdirce ikinci tarafından taksîrât bulunmaz bunların gibi yerlerde i'tibâr defa'ât ile ekini gelüp fevt olmaktadır, eğer tekrar fevt olsa tapuya virmek câiz olur ve illâ kart çift öküzü maslahatı için ve harman yiri için birkaç dönüm yer boz komak memnû' değildir bu sebepler ile boz kalan yerler ne kadar zaman boz kalsa tapuya virilmez bu husus için il yazılırken hükm-i cihan-mutâ' vârid olmuşdur, kadîmü'z-zamandan kasabâtın ve kurânın davarları örüsü olan yirlerin ekilmesi ve korunması ve tapuya virilmesi ehl-i kurâya ve kasabâta zarar olduğu sebebden ref' ve men' olmuşdur.

Öksüz tapusu bid'at-i merdûdeden yetimin yeri ihyâ olunmadığı sebebden gayre teslîm olursa bâliğ olıcak alur, avret boz kolmayup resmini dahi edâ eylese elinden almak deftere ve kânun-ı kadîme muhâlif hayfdır bağdan ve bağçeden kânun-ı

Osmanî alâ-mâ-hüve'-meşrû' öşr-i hâsıl alınmaktadır amma def'an li't-tazyîk ani'r-re'âyâ bedel-i öşür harâc olunmuştur bağ dönümüyle dönümden dönüme a'lâsı on, ednâsı beş akçedir, hadâyıktan ve sâir harîmler mukâta'âtından öşürlerine göre kesimi alınur.Öşr-i asel şer'le arza tâbi'dir bazı vilâyetlerde dahi amel bu minvâlcidir amma bu sancakda kovan gayrın toprağında olmak alill ve nâdir olmağın ra'iyetin kovanından köhne defterlerde öşr-i asel sâhib-i ra'iyete yazılmışdır, binâberan defter-i nevde dahi öyle yazıldı, hem bu sancakda kovan kıymetlü olup yirmi beş akçeye satılmağın bedel-i öşr bu vilâyetde kovandan kovana ikişer akçe kaydolunmuştur amma aşğa illerde kovan başına bir akçe ve otlak resmi dört kovan bir akçedir.

Gerdek resmi mücehheze kızdandan altmış akçe avretten kırk akçe fakîrlerden nısf mâ-ale'l-ganiydir mutavassıtı'l-haldendir yirüde avretin resm-i nikâhında toprak mu'teberdir yörük lâ-mekân olduğı sebebdan atasına tâbi' olmakda seyyibe ile bâkire birdir, kuzât tasarrufunda olan resm-i nikâh dahi on iki akçeden yirmi dörde varınca a'lâ ve ednâ ve mutavassıtı'l- halden hallerine göre alınur. Resm-i mektûbda dahi haddan tecâvüz örfen câiz değıldür, gayr-ı ez utâknâme-i utakâ gayrı sancakdan gelen koyundan otlak resmi mîrlivâ için orta sürüden vasat koyundur ki bahâsı on beş akçe ola, ednâdan on akçe kıymetlü bir tokludur, a'lâsından yirmi akçe kıymetlü bir koyundur, yirmiden ziyâde alınmak şer'an ve örfen muhâlif hayfdır ve vâcibü'd-def'dir. Sancak içinde olan sürüden otlak resmi alınmaz, meğer ki resm-i otlığı deftere kaydolunmuş yerlerde yörüye ahurdağı gibi beyler için avcılardan kurta “?” mücerred koyun yaymak memnû' değıldir. Ale'l-husûs yörüklerin gelüp geçdüğı yollar civârında ola, meğer ki canavarlardan avlayup ürküdel, bunların gibi kaziyelerde ba'de'l-men' ve'l-i'lân mümteni' olmayan çobanların cerîmeleri kadı-ı vilâyet katında sâbit olduktan sonra beş akçe ya beş akçeden ziyâdesi şer'an ve örfen muhâlif te'addîdir. Vilayet-i mezkûrede tutulan vaşak ve kaplan derileri hâss-i sâhîdir ve serbest timarlarda yaya ve müsellemden ve yörükân ve mîrlivâdan ve gayrı re'âyâ tutdukları yaya ve âbd-i abık ve kenizek müjdeleri her kime hâsıl kaydolmuş ise anındır, müddet-i örfiyeleri tamam olduktan sonra bâzârlarda bey'i men'-i yezîd olup satılan kul ve câriye ve devâbbın bahâları dahi ashâbı zâhir olunca sâhib-i timar katında emânet olur, müddet-i örfiye dahi kulda ve câriyede üç ay ve devâbbda bir aydır, bahâsında nısf-ı müddeet-i abd-i abıkdır.

Re'âyâ tutduğunda i'tibâr serbest timarın toprağınadır, sâhib-i timarın kendü ra'iyeti tutduğu ile gayrın re'âyâsı tutmasında fark yokdur bunun ra'iyeti dahi âherin serbest timarı içinde tutsa müjdesi ve ba'de'l- bey' hıfz-ı bahâsı ol âherin olur ve serbest olmayan timarlarda re'âyâ tutduğu defterde her kime virilmiş ise anındır, zîrâ defter ile muktezâ-yı kavânîn mu'âraza olursa deftere i'tiâr olunur, diyet ve kan cerîme sâir cerâim gib serbest timarlarda tamamen sâhib-i ra'iyetindir, serbest olmayan timarlarda nısfî sâhib-i ra'iyetin ve nısf-ı âheri her kime hâsıl bağlanmış ise anındır ve koyun bâcı ve ekser yerde gerdek resmi dahi vech-i meşrûh üzeredir, bu sancakda bâkî rüsûma dahi olunmaz harâmîye ve uğrıya ve kanluya ve sâir hırsuzlara siyâset eylemek merâr-ı nizâm-ı memleket ve menât-ı emn-i vilayettir. Atlu sancağı beyinindir amma bir sebeb-i şer'î ya örfî ile affolunsa bedel-i şşyaset alınmak şer'î şerîf rahmânîye ve örf-i münîf-i Sultanîye ve kânun-i kâdim-i Osmanîye münafî ve muhalif bid'at-i merdûdedir ve şenâ't-i memnû 'adır. Siyâset olunandan cerîme alınmaz, affolunduğu takdîrde cerîmelemek sâhib-i ra'iyetindir, salıviren sancak beyine nesne almak memnû'dur, meğer ki müstahakk-ı siyâset olan ra'iyet kendünün ola beher takdîr kadı-ı vilâyet takdîrinsüz salıvirse kendü mahalli töhmet ve salıviren âdemiler mücrim ve müstahakk-ı siyâset olunur her mücrimin ve müttehimin cerimesi kadı-ı vilâyet katında bi-men-efâza ileyhi'l-fıkh huzûrunda sâbit ve zâhir olup ehl-i örfte teslîm itmedin tutub kapup işkence ve siyâset eylemek şer'e ve örfte muhâlif te'addî ve tecâvüzdür , meğer ki ol mücrim ve müttehim olan kimesneler mu'annid ve mütemerridler olalar hasmın davetiyle mahkemeye gelmekden imtinâ' eyliyeler, berân-ı takdîr tefîş olunmadın bi-mağrifetiyle olup hem ümerâ-i izâm ve avene ve huddâm-ı hudâvendigâr yasağıyla şer'e mutî' ve mümekâdlar olmak menât-ı tenfîz-i ahkâmve şart-ı ri'ayet-i intizâm-ı beytü'l-enâmıdır. Nevâhî-i Uşak'da olan bid'at-ı beşerleme şer'e ve örfte ve kânun-ı kadîme ve deftere muhalif hayf olduğu sebebden emr-i âli mücebince ref' olundu ve hâliyâ livâ-i mezbûrda vâki' olan ortakçılar emr-i şâhî ile ortaklıkları ref' olunup çiftlikler sâhib-i timara hâssa kaydolundu. Lazkiye ve Honaz Nâhiyelerinde zirâ'at olunan çeltük ve susam ki, suyla hâsıl olur, tohum ve su sipâhî cânibinden olup müttekaddemden münâfasa üzere zabtolunagelüp bu üslûb cârî olduğu der-i devlete azolundukda vech-i meşrûh üzere mukarrer buyurulmağın münâfasa üzere kaydolundu deyu mukayyed der-defter-i atîk.

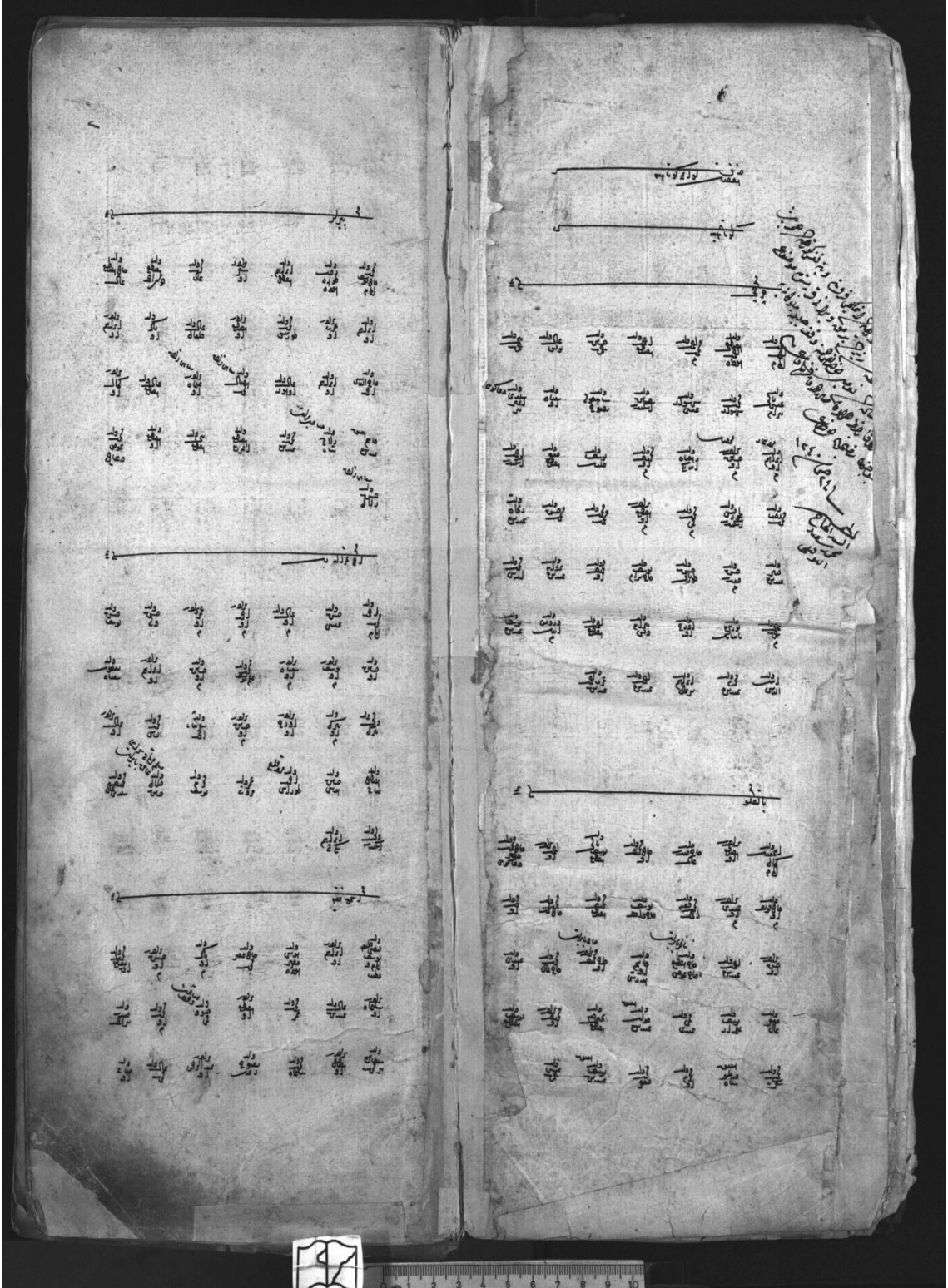

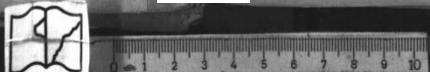
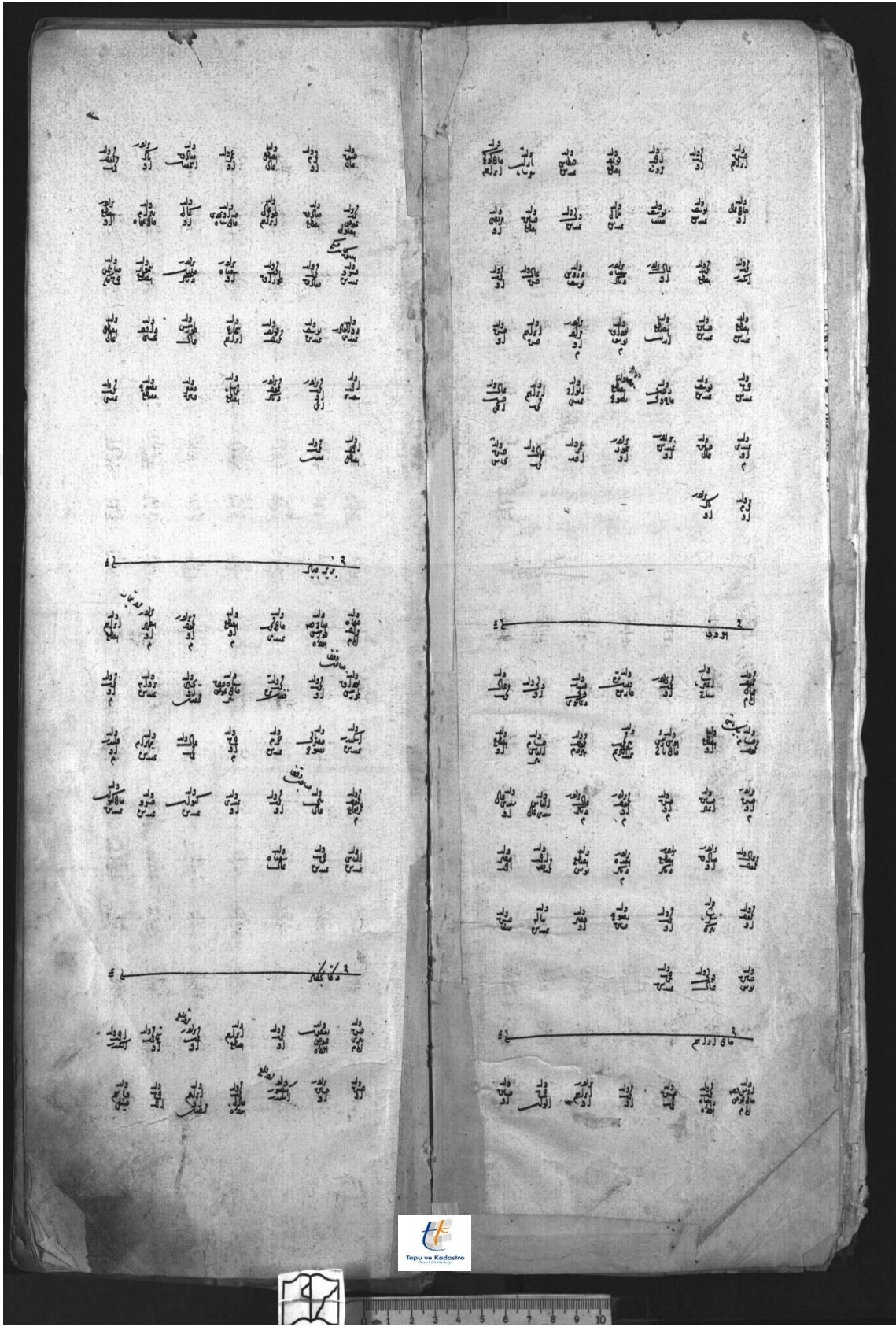

EK-2

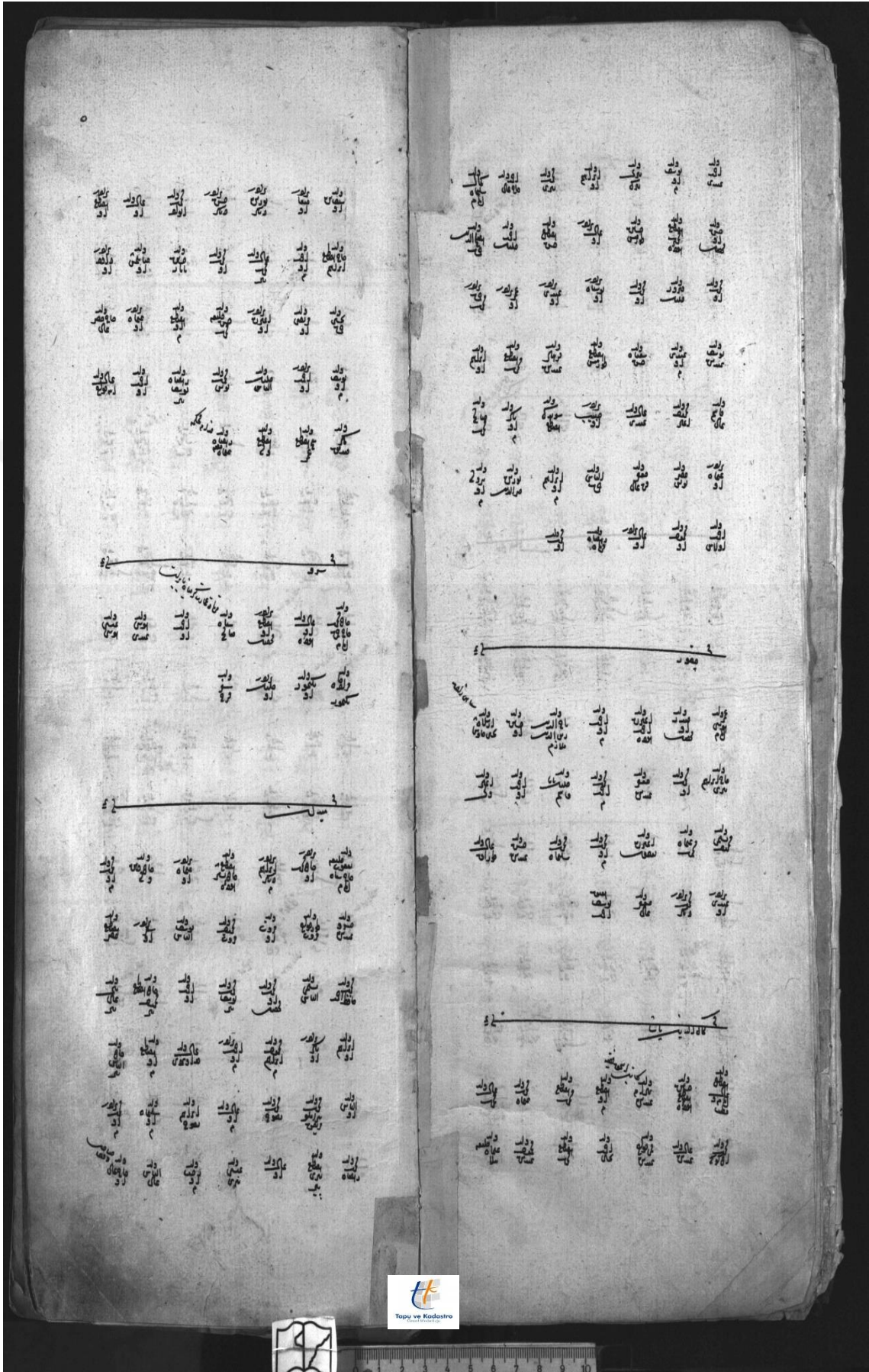
47 NUMARALI TAPU TAHRİR DEFTERİ

1. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, first column.*
 2. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, second column.*
 3. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, third column.*
 4. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fourth column.*
 5. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifth column.*
 6. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, sixth column.*
 7. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, seventh column.*
 8. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, eighth column.*
 9. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, ninth column.*
 10. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, tenth column.*

11. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, eleventh column.*
 12. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twelfth column.*
 13. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirteenth column.*

14. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fourteenth column.*
 15. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifteenth column.*
 16. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, sixteenth column.*
 17. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, seventeenth column.*
 18. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, eighteenth column.*
 19. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, nineteenth column.*
 20. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twentieth column.*

21. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-first column.*
 22. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-second column.*
 23. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-third column.*

24. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-fourth column.*
 25. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-fifth column.*
 26. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-sixth column.*
 27. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-seventh column.*

28. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-eighth column.*
 29. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, twenty-ninth column.*
 30. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirtieth column.*
 31. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-first column.*
 32. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-second column.*
 33. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-third column.*
 34. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-fourth column.*

35. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-fifth column.*
 36. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-sixth column.*
 37. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-seventh column.*
 38. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-eighth column.*
 39. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, thirty-ninth column.*
 40. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fortieth column.*

41. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-first column.*
 42. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-second column.*
 43. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-third column.*
 44. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-fourth column.*
 45. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-fifth column.*

46. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-sixth column.*
 47. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-seventh column.*
 48. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-eighth column.*

49. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, forty-ninth column.*
 50. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fiftieth column.*
 51. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-first column.*
 52. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-second column.*
 53. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-third column.*
 54. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-fourth column.*

55. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-fifth column.*
 56. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-sixth column.*
 57. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-seventh column.*
 58. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-eighth column.*
 59. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, fifty-ninth column.*
 60. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, sixtieth column.*

61. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, sixty-first column.*
 62. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, sixty-second column.*
 63. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, sixty-third column.*
 64. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, sixty-fourth column.*
 65. *Handwritten text in Ottoman Turkish script, sixty-fifth column.*

Handwritten entries in Ottoman Turkish script, organized in columns. The text includes various names and numbers, possibly representing land parcels or tax records. Some entries are written in a larger, bolder script, likely indicating titles or important figures.

Handwritten entries in Ottoman Turkish script, organized in columns. Similar to the right page, it contains names and numbers. A horizontal line is drawn across the middle of the page, separating the upper and lower sections of text.

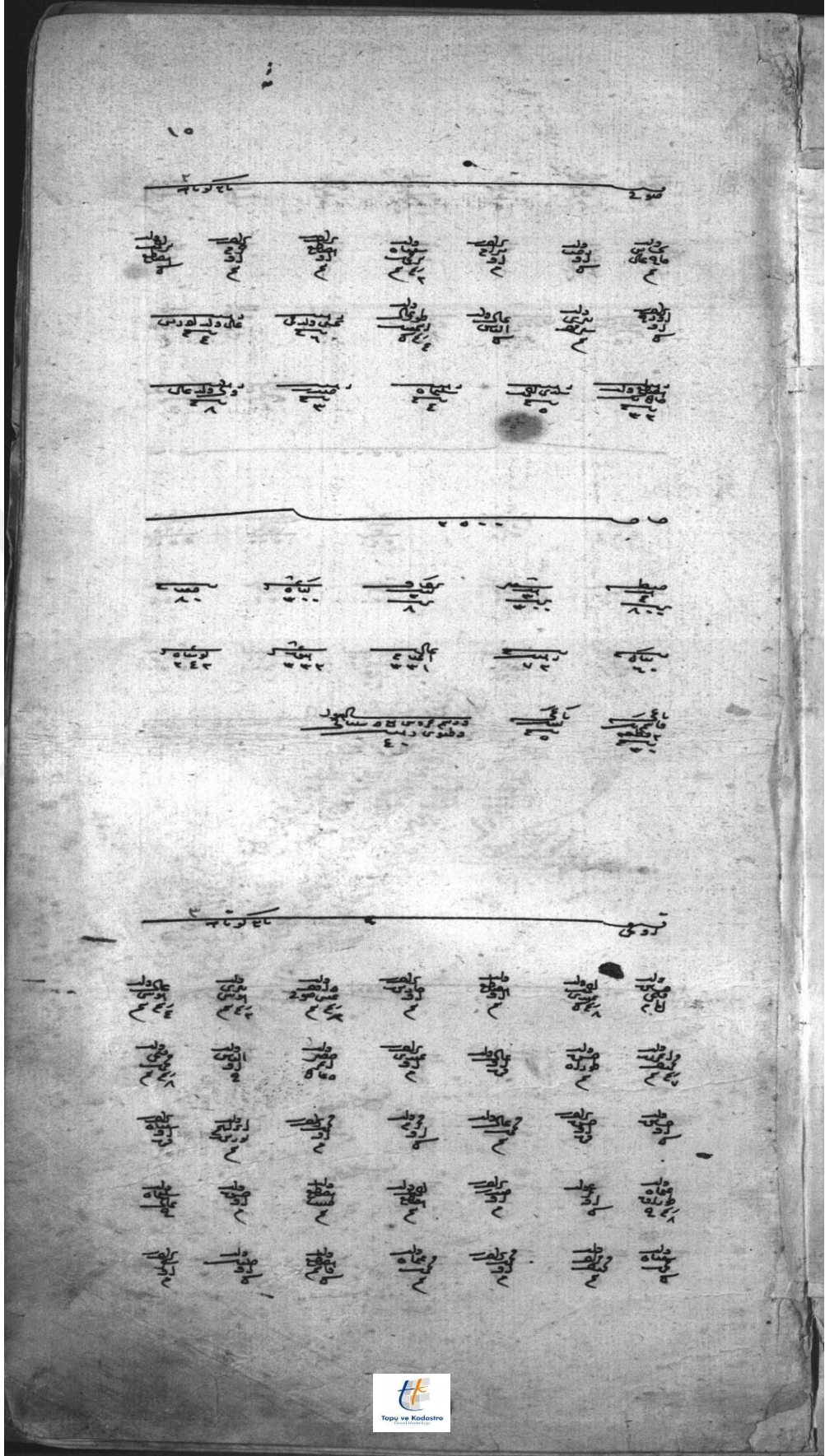

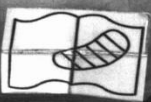
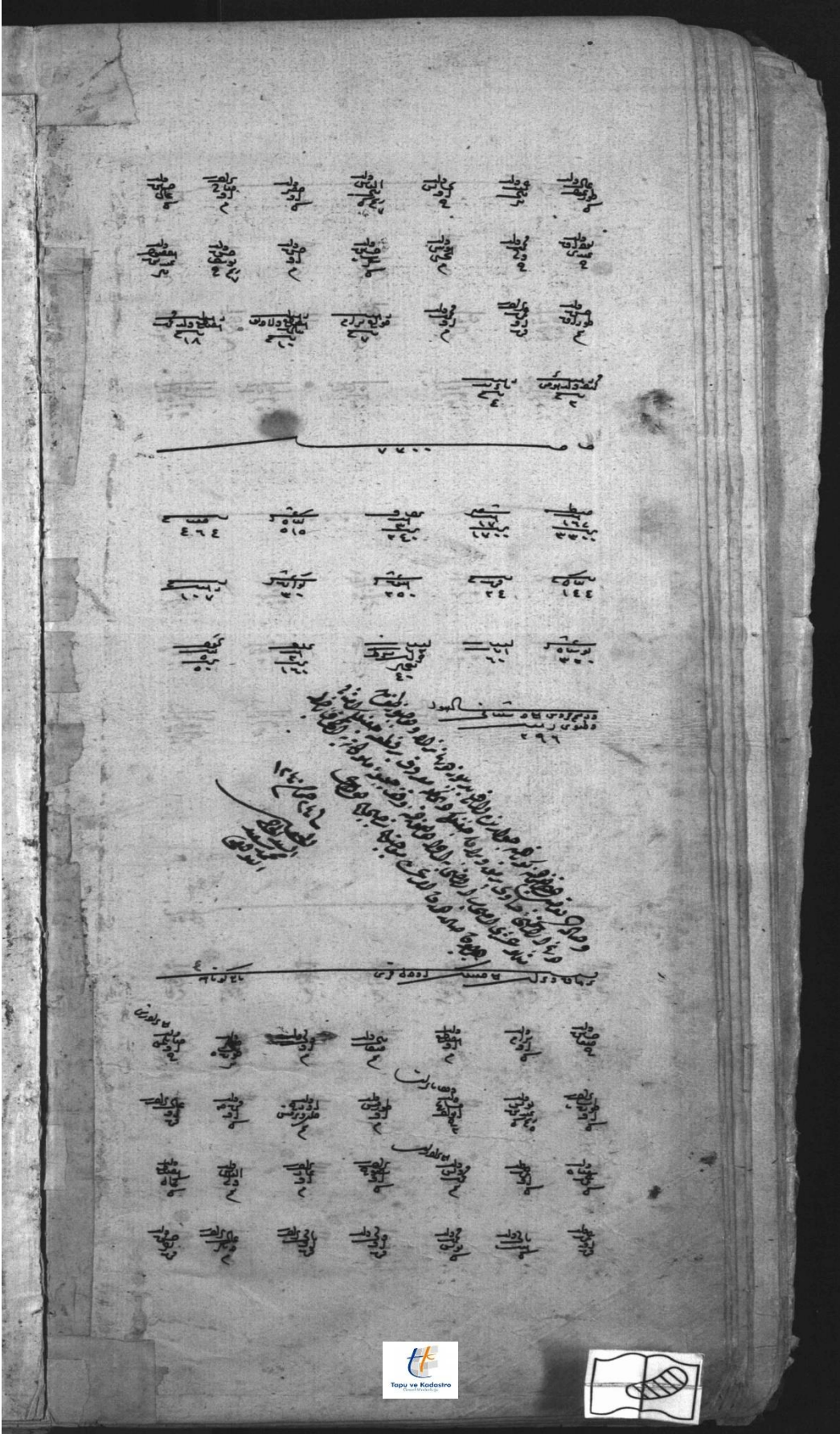

Handwritten text in Ottoman Turkish script, organized into columns and rows. The text is written on aged, slightly stained paper. There are several horizontal lines separating sections of text. The script is a cursive style typical of the Ottoman period. The text appears to be a list or a record of some kind, possibly related to land or property, given the context of the 'Tapu ve Kadastro' logo at the bottom.

EK-3

**47 NUMARALI TAPU TAHRİR DEFTERİ
DEFTER-İ MUFASSAL LİVA-I KÜTAHYA**

KÜTAHYA

MAHALLE-İ ÇERÇİ

Nefer 47

Hâne 38

İmam 1

Müezzin 1

Pir 1

9 Mücerred

vr.1-b

MAHALLE-İ BALIKLU

Nefer 34

Hâne 32

İmam 1

Mücerred 2

vr.1-b

MAHALLE-İ PİRLER

Nefer 29

Hâne 29

İmam 1

Müezzin 1

Sahib-i Berât 1

vr.2-a

MAHALLE-İ AHİ İZZEDDİN

Nefer 30

Hâne 22

İmam 1

Mücerred 8

Merd-i Kal'a 1

vr.2-a**MAHALLE-İ İSHAK FAKİH**

Nefer 65

Hâne 59

İmam 1

Müezzin 1

Mücerred 6

vr.2-a-2-b**MAHALLE-İ MARUF**

Nefer 38

Hâne 33

İmam 1

Pir 1

Mücerred 5

vr.2-b**MAHALLE-İ HACI İBRAHİM**

Nefer 44

Hâne 44

İmam 1

Müezzin 1

vr.2-b-3-a

MAHALLE-İ BEZİRCİLER

Nefer 31

Hâne 24

İmam 1

Müezzin 1

Pir 1

Mücerred 7

vr.3-a

MAHALLE-İ DÜKKANCIKLAR

Nefer 33

Hâne 32

İmam 1

Müezzin 1

Pir 1

Mücerred 1

Merd-i Kal'a 2

vr.3-a-3-b

MAHALLE-İ VELED-İ GUNE

Nefer 32

Hâne 28

İmam 1

Müezzin 1

Pir 1

Mücerred 4

vr.3-b

MAHALLE-İ AHİ ERBASAN

Nefer 70

Hâne 65

İmam 2

Müezzin 1

Pir 1

Mücerred 5

vr.3-b-4-a

MAHALLE-İ AHİ MUSTAFA

Nefer 117

Hâne 100

İmam 2

Müezzin 2

Pir 3

Mücerred 17

vr.4-a-4-b

MAHALLE-İ ÇUKUR

Nefer 25

Hâne 22

İmam 1

Müezzin 1

Pir 1

Mücerred 3

vr.4-b

MAHALLE-İ KEMALLEDDİN PAŞA

Nefer 46

Hâne 42

İmam 1

Müezzin 1

Pir 2

Mücerred 4

vr.4-b-5-a

MAHALLE-İ SERVİ

Nefer 11

Hâne 11

İmam 1

Müezzin 1

vr.5-a

MAHALLE-İ MEYDAN

Nefer 162

Hâne 129

İmam 3

Müezzin 1

Pir 8

Mücerred 33

vr.5-a-6-a

MAHALLE-İ SULTANBAĞI

Nefer 64

Hâne 54

İmam 2

Müezzin 1

Pir 2

Mücerred 10

vr.6-a**MAHALLE-İ HİSAR BEY**

Nefer 35

Hâne 32

İmam 1

Müezzin 1

Pir 2

Mücerred 3

vr.6-a-6-b**MAHALLE-İ EFENDİ BALA**

Nefer 32

Hâne 24

İmam 1

Müezzin 1

Mücerred 8

vr.6-b

MAHALLE-İ CEMALEDİN

Nefer 62

Hâne 44

İmam 1

Müezzin 1

Pir 1

Mücerred 18

vr.6-b-7-a

MAHALLE-İ HACI SÜLEYMAN

Nefer 10

Hâne 8

İmam 1

Müezzin 1

Mücerred 2

Sahib-i Berât 1

vr.7-a

MAHALLE-İ BÖREKÇİLER

Nefer 128

Hâne 103

İmam 3

Müezzin 2

Pir 3

Mücerred 25

vr.7-a-7-b

MAHALLE-İ KADI ŞEYH

Nefer 20

Hâne 18

İmam 1

Müezzin 1

Mücerred 2

Sahib-i Berât 1

vr.7-b**MAHALLE-İ ŞEHREKÜSTÜ**

Nefer 84

Hâne 69

İmam 1

Müezzin 1

Pir 5

Mücerred 15

Sahib-i Berât 3

vr.8-a**MAHALLE-İ HACI İLYAS**

Nefer 29

Hâne 24

İmam 1

Pir 1

Mücerred 5

vr.8-a-8-b

MAHALLE-İ CEDİD

Nefer 17

Hâne 13

İmam 1

Pir 1

Mücerred 4

vr.8-B**MAHALLE-İ HACI AHMED**

Nefer 33

Hâne 21

İmam 2

Müezzin 2

Pir 2

Mücerred 12

vr.8-b**MAHALLE-İ BÖLÜCEK**

Nefer 48

Hâne 32

İmam 2

Müezzin 1

Pir 2

Mücerred 16

vr.8-b-9-a

MAHALLE-İ DİBEK

Nefer 27

Hâne 20

İmam 1

Müezzin 1

Mücerred 7

vr.9-a**MAHALLE-İ POLAD BEY**

Nefer 13

Hâne 13

İmam 1

Pir 1

vr.9-a**MAHALLE-İ HACI EVRAN**

Nefer 56

Hâne 47

İmam 1

Müezzin 1

Pir 3

Mücerred 9

vr.9-a-9-b**MAHALLE-İ YENİCE HİSAR**

Nefer 20

Hâne 18

İmam 1

Müezzin 1

Pir 2

Mücerred 2

Merd-i Kal'a 1

Sahib-i Berât 1

vr.9-b

MAHALLE-İ ORTA HİSAR

Nefer 19

Hâne 15

İmam 1

Mücerred 4

Merd-i Kal'a 1

vr.9-b

MAHALLE-İ KALE-İ MEZKÛR (?)

Nefer 17

Hâne 17

Mücerred 1

Merd-i Kal'a 1

vr.10-a

MAHALLE-İ ERMENİYAN

Nefer 80

Hâne 68

Mücerred 12

vr.10-a-10-b

MAHALLE-İ BÖLÜCEK

Nefer 51

Hâne 45

Pir 1

Mücerred 6

vr.10-b

MAHALLE-İ BALIKLU

Nefer 19

Hâne 15

Mücerred 4

vr.10-b

MAHALLE-İ ORTA

Nefer 88

Hâne 76

Mücerred 12

vr.10-b-11-a

MAHALLE-İ YAHUDİYAN

Nefer 6

Hâne 6

vr.11-a

MAHALLE-İ RUMİYAN

Nefer 44

Hâne 40

Mücerred 4

vr.11-a-11-b

MAHALLE-İ MİR-İ MİRÂN-I HÜSEYİN PAŞA ANATOLI

Nefer 72

Hâne 59

İmam 1

Pir 1

Mücerred 13

vr.11-b-12-a

EK-4: FİHRİST-İ NÂHIYE-İ KÜTAHYA

1. Karye-i Bölücek	5500
2. Karye-i Sofu	2500
3. Karye-i Okçu	7700
4. Karye-i Parmakviran	6533
5. Karye-i Akgelin	8514
6. Karye-i Göçi	4600
7. Karye-i Ilduz	2533
8. Karye-i Ahiler	1999
9. Karye-i Göçeri	2896
10. Karye-i Pirlü	4364
11. Karye-i Çalca	4120
12. Karye-i Acalar	3190
13. Karye-i Akviran	3849
14. Karye-i Gököz	2850
15. Karye-i Dumlupınar	3820
16. Karye-i Turgutlar	3200
17. Karye-i Akçamescid	100
18. Çiftlik-i der Karye-i Akçamescid	100
19. Çiftlik-i Hacı Mehmed	100
20. Karye-i Çat	2300
21. Karye-i Saz	4075
22. Çiftlik-i Timurhan	200
23. Karye-i İkizöyük	2800
24. Mezra-ı Çobanlar	120

25. Karye-i Koçak	4200
26. Karye-i Bölücek	1500
27. Karye-i Yukarıörüklü	1521
28. Karye-i Aşağıörüklü	1286
29. Karye-i Göçi	400
30. Karye-i Kızılcaviran	1527
31. Karye-i Tolad	4200
32. Karye-i Yaman nam-ı diğer	4200
33. Karye-i Kömürcüler	1000
34. Karye-i Saka	4866
35. Karye-i Porsuk	450
36. Çiftlik-i Zekeriya	100
37. Karye-i Göynükviran	2753
38. Karye-i Belkavak	2320
39. Karye-i Gökçe	2000
40. Karye-i Yukarı Gökçe	252
41. Karye-i Erdemiş	2164
42. Karye-i Tamlalu	2032
43. Çiftlik-i Eskioğlu	250
44. Karye-i Mustafalar	1273
45. Karye-i Salih	300
46. Karye-i Bayad	2384
47. Karye-i Kızılcaviran	2000
48. Karye-i Çavuş	5000
49. Karye-i Kulaksuz	4908

50. Karye-i Ağaçözü	2410
51. Karye-i Toğarslan	2925
52. Karye-i Akgediz	4000
53. Mezra-ı Fırıncaviran	1100
54. Karye-i Karacagediz	4799
55. Mezra-ı Candar	2250
56. Karye-i Göçeri	3175
57. Çiftlik-i Bayatlu	80
58. Çiftlik-i Ahi Yakub	70
59. Karye-i Acırağacı	310
60. Çiftlik-i Selmek (?)	580
61. Çiftlik-i Hacı Mehmed	150
62. Karye-i Gökçeviran	520
63. Karye-i Yenice	250
64. Karye-i Konduviran	454
65. Mezra-ı Yazıkırı	500
66. Çiftlik-i Mustafa	200
67. Çiftlik-i Sofuoğlu	200
68. Çiftlik-i İlikçi	200
69. Çiftlik-i Papasoğlu	500
70. Karye-i Çayır	1000
71. Çiftlik-i Baba Yakub	71
72. Çiftlik-i Ayadpınar	230
73. Mezra-ı Turgut	200
74. Çiftlik-i Aziz	200

75. Resm-i Vesika	3000
76. Asiyab Hamid	90
77. Asiyab Kaya	30
78. Asiyab Halil	60
79. Asiyab Cedid	40
80. Çiftlik-i Sazak	130

vr.13-b

**NÂHIYE-İ KÜTAHYA TÂBİ'-Î DER LİVÂ-I MEZKUR
KARYE-İ BÖLÜCEK TÂBİ'-Î MEZKÛR**

Nefer 49

Hâne 38

İmam 1

Bennak 17

Nim 7

Mücerred 9

Kara 2

Çift 11

Zemin 12

Pir 1

Alem Şahı 1

Silahdaran 1

Öşr-i (?) resm 25

Hâsıl 5500

Hınta, müd 11, kıymet 2400

Şa'îr, müd 12, kıymet 1200

Öşr-i Bostan 150

Öşr-i Ketan 378

Âdet-i Ağnâm 100

Resm-i Çift 480

Resm-i Bennak 192

Resm-i Kara 12

Öşr-i Meyve 30

Öşr-i Kovan 15

Resm-i Zemin 342

Öşr-i Bağçe 4

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 199

vr.14-b

KARYE-İ SOFU TÂBİ'-İ KÜTAHYA

Nefer 11

Hâne 10

Bennak 5

Nim 5

Mücerred 1

Pir 1

Zemin 7

Hâsıl 2500

Hınta, müd 4, kıymet 800

Şa'îr, müd 3, kıymet 300

Burçak, keyl 2, kıymet 8

Öşr-i Ketan 300

Resm-i Çift 80

Resm-i Bennak 40

Resm-i Zemin 72

Âdet-i Ağnâm 331

Öşr-i Meyve 332

Öşr-i Bostan 242

Bağçe-i Kasım Bey hinta 2 Resm 30

Bağçe-i.... Resm 5

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 40

vr.15-a

KARYE-İ OKÇU TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 52

Hâne 38

İmam 1

Bennak 12

Nim 15

Mücerred 10

Kara 4

Çift 6

Zemin 5

Pir 2

Hâsıl 7700

Hinta, müd 162, kıymet 3300

Şa'îr, müd 17, kıymet 1700

Burçak, müd 3, kıymet 240

Öşr-i Ketan 515

Resm-i Çift 464

Resm-i Bennak 144

Resm-i Kara 24

Öşr-i Meyve 250

Öşr-i Kovan 30

Resm-i Zemin 107

Öşr-i Bostan 320

Asiyab bab 60

Asiyab bab 2 harab-ı şart-ı tamir 40

Alef, müd 2, kıymet 160

Nohut, keyl 5, kıymet 50

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 296

vr.15-a-15-b

KARYE-İ PARMAKVİRAN MAA ÇİFTLİK-İ ODAKIRI TÂBİ'-İ KÜTAHYA

Nefer 36

Hâne 26

Bennak 9

Nim 5

Mücerred 5

Kara 5

Çift 3

Zemin 19

Bağçe 2

Kethüda 1

Pir 1

Hâsıl 6533

Hınta, müd 15, kıymet 3000

Şa'îr, müd 15, kıymet 1500

Alef, keyl 3, kıymet 240

Ades, keyl 8, kıymet 80

Erzen, keyl 3, kıymet 12

Nohut, keyl 1, kıymet 10

Burçak, keyl 1, kıymet 4

Resm-i Çift 208

Resm-i Bennak 120

Resm-i Kara 30

Öşr-i Ketan 129

Öşr-i Kovan 15

Öşr-i Bağçe 50

Âdet-i Ağnâm 159

Öşr-i Bostan 30

Resm-i Zemin 466

Mukataa çayır ve S. 151

Asiyab 3 Bab 120

Asiyab Ali Çelebi Hisar (?) Bey 1 Bab maa bağçe fi 120

Çayır Bayram 10

Çiftlik-i Odakırı der kurb-ı karye-i ö. derdest Mehmed Veled-i Hızır Baki (?) öşür verir.

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 80

vr.15-b-16-a

KARYE-İ AKGELİN TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 109

Hâne 40

İmam 2

Bennak 35

Nim 26

Mücerred 5

Kara 21

Çift 14

Zemin 12

Pir 3

Hâsıl 8514

Hınta, müd 5, kıymet 300

Şa'îr, müd 15, kıymet 1500

Burçak, müd 4, kıymet 320

Alef, müd 3, keyl 2, kıymet 260

Ades, keyl 5, kıymet 50

Resm-i Çift 912

Resm-i Bennak 320

Resm-i Kara 126

Resm-i Zemin 362

Öşr-i Bostan 250

Öşr-i Ketan 320

Öşr-i Bakla, keyl 5, kıymet 50

Öşr-i Meyve 170

Öşr-i Kovan 37

Asiyab Dolap İbrahim ve sahib 2 bab resm 120

Öşr 199

(?) karye-i Öküz otlağı resm 40

Adet-i Ağnam 150

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn (?) karye-i Yeniviran 168

vr.16-a-17-a

KARYE-İ GÖÇİ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 46

Hâne 33

Bennak 14

Nim 10

Mücerred 5

Çift 5

Kara 8

Pir 1

Zemin 8

Resm 3

Hâsıl 4600

Hınta, müd 6, kıymet 1600

Şa'îr, müd 6, kıymet 600

Burçak, müd 12, kıymet 120

Öşr-i Ketan 131

Öşr-i Kovan 31

Öşr-i Meyve 364

Öşr-i Bostan 533

Resm-i Çift 368

Resm-i Bennak 168

Resm-i Kara 48

Resm-i Zemin 154

Adet-i Ağnam 100

Asiyab 2 bab Resm 80

Asiyab Bekir Çeleb bab 1 resm 30

Bağçe Mehmed Resm 10

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 113

vr.17-a-17-b

KARYE-İ ILDUZ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 18

Hâne 11

İmam 1

Müezzin 1

Bennak 1

Nim 6

Mücerred 3

Çift 4

Kara 4

Zemin 1

Hâsıl 2533

Hınta, müd 6, kıymet 1200

Şa'îr, müd 6, kıymet 600

Burçak, müd 1, kıymet 80

Alef, keyl 6, kıymet 24

Resm-i Çift 224

Resm-i Bennak 24

Resm-i Kara 24

Adet-i Ağnam 144

Öşr-i Kovan 20

Resm-i Zemin 37

Öşr-i Bostan 15

Öşr-i Bağçe 12

Resm-i Çayır 50

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 79

vr.17-b

KARYE-İ AHİLER TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Zemin 10

Hâsıl

Meralıklı ve resm-i zemin ve deştbanî ve gayrihu 1999

vr.17-b-18-a

KARYE-İ GÖÇERİ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 39

Hâne 33

Bennak 20

Nim 3

Çift 5

Kara 6

Resm 1

Muhassıl 1

Pir 2

Hâsıl 2896

Hınta, müd 4, keyl 15, kıymet 950

Şa'ır, müd 4, keyl 19, kıymet 495

Alef, keyl 14, kıymet 52

Burçak, keyl 13, kıymet 52

Resm-i Çift 224

Resm-i Bennak 240

Resm-i Kara 32

Resm-i Zemin 24

Öşr-i Bağçe 235

Öşr-i Kovan 42

Asiyab 1 bab fi sene 60

Asiyab diğeri maa bağçe fi sene 80

Sulak Halil (?) 120

(?) Seyfi (?) 120

(?) 90

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 72

vr.18-a

KARYE-İ PİRLİ HAS MİRİMİRAN TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 9

Hâne 7

Bennak 3

Nim 3

Kara 2

Zemin 9

Sipahizade 2

Hâsıl 4364

Hınta, müd 1, kıymet 200

Şa'ır, müd 1, kıymet 100

Alef, müd 1, kıymet 80

Burçak, keyl 1, kıymet 4

Resm-i Çayır 3520

Resm-i Çift 47

Resm-i Bennak 36

Resm-i Kara 12

Resm-i Zemin 194

Öşr-i Kovan 10

Resm-i Çayır Çiftlik 10

Adet-i Ağnam 55

Sulak (?) 30

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 65

vr.18-b

KARYE-İ ÇALCA TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 40

Hâne 37

İmam 1

Müezzin 1

Pir 2

Bennak 15

Nim 13

Kara 3

Çift 4

Zemin 12

Hâsıl 4120

Hınta, müd 9, keyl 8, kıymet 1880

Şa'îr, müd 8, kıymet 800

Alef, müd 3, keyl 12, kıymet 284

Resm-i Çift 368

Resm-i Bennak 180

Resm-i Kara 18

Resm-i Zemin 117

Adet-i Ağnam 125

Öşr-i Kovan 18

Çayır 150

Çayır diğér 35

Çayır diğér 10

Çayır Hacı (?) cedit 20

Çayır Saruhanoğulları 10

Çayır-ı Şaban 8

Çayır-ı Ahmed 8

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 89

vr.18-b-19-a

KARYE- ACALAR TÂBÎ'-Î KÜTAHYA

Nefer 34

Hâne 28

İmam 1

Pir 1

Bennak 13

Nim 8

Mücerred 1

Çift 5

Kara 5

Zemin 1

Resm 1

Hâsıl maa mezra-ı sandal der karye-i somak TÂBÎ'-Î mezkur 3190

Hınta, müd 82, kıymet 1700

Şa'îr, müd 5, keyl 5, kıymet 525

Resm-i Çift 288

Resm-i Bennak 156

Resm-i Kara 30

Resm 1

Resm-i Zemin 25

Burçak, keyl 7, kıymet 28

Öşr-i Kovan 70

Adet-i Ağnam 25

Resm-i Bağçe 40

Resm-i Sulak (?)100

Sulak (?) maa (?) 100

Sulak (?) Akpınaröyüğü 60

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 43

vr.19-a-19-b

KARYE-İ AKVİRAN TÂBİ'Î KÜTAHYA

Nefer 8

Hâne 8

Bennak 3

Nim 4

Zemin 6

Resm 2

Hâsıl 3849

Hınta, müd 6, kıymet 1200

Şa'îr, müd 6, kıymet 600

Resm-i Çift 64

Resm-i Bennak 36

Resm-i Zemin 179

Çayır der tasarrufunda Hacı Bey resm 1500

Çayır Cafer ve(?) Şaban der kurb-ı Önüovası (?) dönüm 25 kıymet 30

Çayır Murad dönüm 14, kıymet 50

Çayır Bayezid dönüm 15, kıymet 50

Adet-i Ağnam 25

Çayır Musa Çavuş dönüm 25, resm 100

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn (?) karye-i Yeniviran 9

vr.19-b

KARYE-İ GÖKÖZ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 18

Hâne 12

Pir 1

Bennak 5

Nim 6

Mücerred 1

Çift 1

Kara 4

Zemin 2

Hâsıl mezra-ı Ahi Halil 2850

Hınta, müd 7, keyl 12, kıymet 595

Şa'ır, müd 5, keyl 19, kıymet 595

Resm-i Çift 144

Resm-i Bennak 60

Resm-i Kara 30

Resm-i Zemin 77

Öşr-i Kovan 56

Öşr-i Bostan 7

Adet-i Ağnam 90

Asiyab harab 1 kıymet 30

Çayır dönüm 2, resm 10

Çayır Kara Saka (?) dönüm 4, resm 20

Çiftlik-i (?) der mezra-ı mezbur 82

Nohud maa ades keyl 8 kıymet 80

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 49

vr.19-b-20-a

KARYE-İ DUMLUPINAR TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 20

Hâne 19

İmam 1

Bennak 6

Nim 9

Çift 2

Kara 1

Zemin 6

Resm 1

Zaviyedâr 1

Hâsıl 3821

Hınta, müd 10, kıymet 2000

Şa'îr, müd 8, kıymet 800

Burçak, keyl 15 kıymet 60

Alef, keyl 14, kıymet 56

Ades, keyl 3, kıymet 30

Resm-i Çift 208

Resm-i Bennak 72

Resm-i Kara 12

Resm-i Zemin 95

Öşr-i Bostan 60

Öşr-i Meyve 10

Resm-i Çayır 122

Bağçe maa Çayırdar 20

Asiyab 2 bab resm 90

Çiftli hassa 150

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 35

vr.20-a

KARYE-İ TURGUTLAR

Karye-i Turgudlar maa eydür TÂBÎ'Î Kütahya Karye-i Eymür hali anirreaya merhum Yakup Çelebi (?) nam kimesne vakf-ı evlad edip padişahımız dahi müselem tutup eline mukarree name verip el haletü hazihi mezkur Paşa Yiğid Oğlu Ali Fakih evlatlık üzere mutasarrıf olup elinde padişahımız marifeiyle hazretlerinden hükm-i hümayunu vardır amma yılda sefer vaki oldukda padişahımız asker mansuresine (?) eşdirmek üzere suret-i defter-i köhne yerdir. Mezkur Ali Fakih elinde (?) yazılıp mukarrer (?) Sultan Murad hükm-i vardır tısın tarihinde keşf (?) Olunmuş padişahımızdan hükm-i hümayunu olup ber karar sefer vaki oldukça salık (?) vire deyu Mevlana Abdulkerim defterinde kayd olunması babında mezkur Ali Fakih (?) olduğu sebebden oğlu Hızır Baliye padişahımız (?) hazretlerinin hükm-i şerif verile asker-i mansuresi (?) üzere vakfi evlatlık şartı mucibince mutasarrıf olup mezkur Hızır Bali Şamlu (?) muharebesinde (?) olmağın evladından olan Şeyh Mehmed b. (?) Merhum Sultan Bayezid Han tabi Serahu hazretlerinin hükm-i alişanıyla sadaka olunup mutasarrıf iken fevt olup zikr olan karyeleri Merhum Sultan Selim Han aleyhirrahme vel'-gufran hazretlerinin berat-i şerifiyle oğlu Aşık'a sadaka olup ber karar-ı evvel vakf-ı evlatlık üzere her sefer vaki olmaya (?) vermek üzere mutasarrıf olup padişahımız (?) hazretlerinden tecdid-i berat ettiresin evvelden ta bu eyyama gelince cem'i selatin

hisseden olan (?) şerife ve vakf-ı nameleri görülüp mukarrer kılınmağın ber Karar-ı sabık defter-i cedide kayd olundu haliya mezkur (?) olup padişahımız izzetullah ensar hazretleri berat-ı alışımla oğlu Karagöz ve Ahmede ve Turduya? ve Mustafaya ve kızı Banu'ya ve Fatıma'ya sadaka olunup vakf-ı evlatlık üzere bil fiil mutasarrıflardır her sefer vaki oldukça(?) deyu mukayyedir defter-i atik haliya padişahımız (?) maa ensarahu hazretlerinin berat-ı hümayunu ile nısfına Mehmed ve Ali ve nısf-ı aherine diğere Mehmed ve Mustafa mutasarrıflar olmağın defter-i cedid-i sultaniye kayd olundu.

Nefer 19

Hâne 17

İmam 1

Bennak 3

Nim 9

Çift 5

Kara 2

Zemin 2

Hâsıl 3200

Hınta, müd 8, kıymet 1600

Şa'ır, müd 5, kıymet 500

Alef, müd 2, kıymet 160

Burçak, müd 2, kıymet 160

Erzen, keyl 5, kıymet 20

Resm-i Çift 320

Resm-i Bennak 36

Resm-i Kara 12

Resm-i Zemin 48

Öşr-i Bostan 30

Öşr-i Kovan 34

Adet-i Ağnam 60

Çiftlik-i (?) 200

Resm-i Çayır 20

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 90

vr.20-b-21-a

KARYE-İ AKÇAMESCİD TÂBİ'-İ KÜTAHYA

Nefer 43

Hâne 36

İmam 1

Pir 4

Bennak 15

Nim 10

Mücerred 1

Kara 6

Çift 4

Zemin 1

Hâsıl 3841

Hınta, müd 10, keyl 2000

Şa'îr, müd 8, kıymet 800

Alef , keyl 1, kıymet 4

Burçak, keyl 1, kıymet 4

Resm-i Çift 320

Resm-i Bennak 180

Resm-i Kara 42

Resm-i Zemin 40

Resm-i Çayır 310

Adet-i Ağnam 40

Öşr-i Kovan 25

Asiyab Harab

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 56

Çiftlik der karye-i Akçamescid (?) TÂBÎ'-Î m. Hâsıl 100

Çiftlik Hacı Mehmed der karye-i Akçamescid-i TÂBÎ'-Î m. Hâsıl 100

vr.21-a

KARYE-İ ÇAT HARİÇ EZ-REAYA TÂBÎ'-Î KÜTAHYA

Zemin 23

Hâsıl 2300

Hınta, müd 7, kıymet 1400

Şa'ır, müd 4, kıymet 400

Burçak, keyl 12, kıymet 48

Resm-i Zemin 329

Asiyab 1 bab resm 30

Öşr-i Bostan 13

Adet-i Deştani ve Tapuyu Zemin 80

vr.21-b

KARYE-İ SAZ TÂBÎ'-Î KÜTAHYA

Nefer 33

Hâne 30

Pir 1

Bennak 15

Nim 5

Mücerred 1

Çift 6

Kara 2

Zemin 12

Resm 1

Hâsıl 4075

Hınta, müd 10, kıymet 3000

Şa'ır, müd 10, kıymet 1000

Alef, müd 2, kıymet 160

Mercimek, keyl 3, kıymet 30

Resm-i Çift 272

Resm-i Bennak 180

Resm-i Kara 12

Resm-i Zemin 66

Adet-i Ağnam 117

Öşr-i Kovan 12

Çayır 90

Kışlak 20

Asiyab 1 bab 30

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 86

Çiftlik-i Tenür Han der karye-i Satar (?) TÂBÎ'-Î Kütahya hâsıl 200

vr.21-b-22-a

KARYE-İ İKİZÖYÜK TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 40

Hâne 35

İmam 1

Pir 3

Bennak 15

Nim 8

Çift 7

Kara 5

Zemin 2

Malul 1

Peyk 1

Hâsıl maa Çiftlik Sarnıç 2800

Hınta, müd 5, kıymet 1000

Şa'îr, müd 4, kıymet 400

Resm-i Çift 368

Resm-i Bennak 168

Resm-i Kara 30

Resm-i Zemin maa hariç 29

Adet-i Ağnam 60

Öşr-i Kovan 30

Öşr-i Bostan 4

Resm-i Çayır 500

Çayır Samkoyuğu(?) 40

Resm-i Çayır Çiftlik 15

Kışlak İneköy yeri 50

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 106

vr.22-a-22-b

MEZRA-I ÇOBANLAR TÂBÎ'-Î KÜTAHYA

Zemin 6

Hâsıl meralıklı ve resm-i zemin ve gayrihu 120

vr.22-b

KARYE-İ KOÇAK TÂBÎ'-Î KÜTAHYA

Nefer 26

Hâne 18

İmam 1

Müezzin 1

Bennak 8

Nim 6

Mücerred 1

Kara 8

Çift 3

Zaviyedar 1

Zemin 14

Çiftlik-i Korkuca (?) kimesnenin bir merağlusı değildir hariç ez defter deyu sipahisi talep olunmağın kayd olundu öşr ve resmin vereler.

Hâsıl 4200

Hınta, müd 10, keyl 10, kıymet 2100

Şa'ır, müd 8, keyl 10, kıymet 850

Alef, müd 2, kıymet 160

Burçak, keyl 5, kıymet 20

Resm-i Çift 192

Resm-i Bennak 96

Resm-i Kara 42

Resm-i Zemin 109

Adet-i Ağnam 30

Öşr-i Kovan 60

Resm-i Çayır 15

Resm-i Tunç 2

Resm-i Saz 300

Resm-i Kışlak 50

Asiyab 2 bab resm 60

Resm-i Çayır 31

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 83

vr.22-b-23-a

KARYE-İ BÖLÜCEK HARIÇ EZ-REAYA TÂBİ'Î KÜTAHYA

Zemin 8

Hâsıl 1500

Hinta, müd 3, kıymet 600

Şa'îr, müd 1, kıymet 100

Çayır-ı hassa derdest İsa Veled-i Sevindik resm 300

Çayır Abdi ve Halil ve Davud resm 40

Resm zemin maa asiyab 451

Asiyab harab

Adet-i deştbanî ve tapuyu zemin 9

vr.23-a

KARYE-İ YUKARIÖRÜKLÜ TÂBİ'-İ KÜTAHYA

Nefer 17

Hâne 12

Pir 1

Bennak 2

Nim 7

Mücerred 3

Kara 2

Çift 2

Zaviyedar 1

Hâsıl 1521

Hınta, müd 4, keyl 10, kıymet 900

Şa'ır, müd 2, kıymet 200

Ades, keyl 4, kıymet 40

Resm-i Çift 176

Resm-i Bennak 12

Resm-i Kara 12

Adet-i Ağnam 40

Öşr-i Kovan 20

Sulak Saz 25

Resm-i Çayır 20

Çiftlik Ürgan 42

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 24

vr.23-b

KARYE-İ AŞAĞIÖRÜKLÜ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Hâsıl meralıklı ve resm-i zemin çayır ve resm-i ağnam çiftlik-i hassa gayrihu 1286

vr.23-b

KARYE-İ GÖÇİ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 10

Hâne 6

Bennak 4

Nim 1

Mücerred 1

Kara 3

Çift 1

Zemin 1

Hâsıl 400

Hınta, müd 2, kıymet 100

Şa'îr, müd 2, kıymet 50

Mercimek, keyl 1, kıymet 10

Resm-i Çift 47

Resm-i Bennak 48

Resm-i Kara 18

Resm-i Zemin 5

Resm-i Duhan 3

Adet-i Ağnam 10

Öşr-i Bostan 25

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn73

Çayır Bali 10

vr.23-b-24-a

KARYE-İ KIZILCAVIRAN TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 5

Hâne 5

Bennak 2

Nim 2

Çift 1

Zemin 2

Hâsıl 1527

Hınta, müd 2, kıymet 400

Şa'îr, müd 2, keyl 5, kıymet 235

Burçak, keyl 12, kıymet 48

Resm-i Çift 64

Resm-i Bennak 24

Resm-i Zemin 20

Sulak (?) 250

Sulak Kayabaşı ve Selvi kıymet Kayabaşı 75, kıymet Selvi elmeşhur-ı Kayabaşı gediği

Çayır (?) der tasarruf –ı emir şeyh Çavuş veled-i Rahmi resm-i 40

Çayır Susuz derbendi m.30

Çayır Ulağı derbend (?) 20

Çiftlik (?) der karye-i mezbur 120

Alef, keyl 10, kıymet 40

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 66

vr.24-a

KARYE-İ TOLAD TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 67

Hâne 53

İmam 2

Pir 2

Bennak 22

Nim 22

Mücerred 6

Kara 8

Çift 5

Malul 1

Hâsıl 4200

Hınta, müd 8, kıymet 1600

Şa'ır, müd 9, kıymet 900

Burçak, müd 2, kıymet 160

Ades, keyl 7, kıymet 70

Resm-i Çift 512

Resm-i Bennak 276

Resm-i Kara 48

Adet-i Ağnam 317

Öşr-i Bostan 30

Öşr-i Kovan 119

Sulak ve Bağçe 15

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 153

vr.24-a-24-b

**KARYE-İ YAMAN NAM-I DİĞER KOYUSİNİR MAA KARYANSARAY
TÂBİ'-İ KÜTAHYA**

Nefer 45

Hâne 34

Pir 3

Bennak 11

Nim 16

Mücerred 1

Kara 10

Çift 5

Zemin 3

Hâsıl 4200

Hınta, müd 8, kıymet 1600

Şa'ır, müd 5, kıymet 500

Alef, keyl 3, kıymet 12

Burçak, müd 1, kıymet 80

Ades, keyl 1, kıymet 10

Resm-i Çift 416

Resm-i Bennak 132

Resm-i Kara 60

Resm-i Zemin 87

Öşr-i Bağçe 80

Öşr-i Bostan 10

Öşr-i Çayır 126

Sulak (?) memi maa Dilaver 200

Adet-i Ağnam 30

Öşr-i Kovan 20

Asiyab bab resm 60

Asiyab Müslim bab 1 resm 60

Öşr-i Ketan 7

Çiftlik-i (?) 376

Mezra-ı (?) der karye-i mezbur 300

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 34

vr.25-a

**KARYE-İ KÖMÜRCÜLER KURB-I KOÇAK HARİÇ EZ -DEFTER TÂBİ'-İ
KÜTAHYA**

Nefer 22

Hâne 22

İmam 1

Bennak 10

Nim 9

Bozguş 4

Hâsıl 1000

Hınta, müd 22, kıymet 500

Şa'îr, müd 12, kıymet 150

Burçak, keyl 2, kıymet 8

Alef, keyl 2, kıymet 8

Resm-i Çift 144

Resm-i Bennak 120

Resm-i Kara

Resm-i Zemin 7

Adet-i Ağnam 20

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 43

vr.25-b

KARYE-İ SAKA TÂBİ'-İ KÜTAHYA

Nefer 57

Hâne 49

Müezzin 1

Pir 3

Bennak 19

Nim 18

Mücerred 1

Çift 6

Kara 7

Zemin 12

9 piyade

Hâsıl 3866

Hınta, müd 9, kıymet 1800

Şa'îr, müd 6, kıymet 600

Alef, müd 1, kıymet 80

Burçak, müd 1, kıymet 80

Resm-i Çift 496

Resm-i Bennak 228

Resm-i Kara 42

Resm-i Zemin 240

Adet-i Ağnam 60

Öşr-i Kovan 30

Öşr-i Bostan 30

Sulak (?) 20

Asiyab 1 bab resm 30

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 130

Mezkur karye-i saka derbend köyü olup sair derbendlerin halkı tekalif-i örfiyeden (?) muaf olurlar ise bunlar dahi muaf olalar deyu ellerine ahkam-ı şerife sadaka buyrulmağın deftere şod olundu. deyu defter-i atikde mukayyed olmağın defter-i cedide dahi kayd olunup ahvalleri arz olundukda gerü ber Karar-ı sabık derbendci kayd olunup avarız-ı divaniyyeden beyler (?) vesair vesair tekalifattan muaf ve müselleme kayd eyleyein deyu ferman olunmağın ber mucib emr-i ali vech-i meşruh üzere muaf ve müselleme olup derbend-i mezburu hıfz etmek üzere kayd olundu.

vr.25-b-26-a

KARYE-İ PORSUK MAA ÇİFTLİK-İ EROĞLU TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Zemin 10

Hâsıl meralıklı ve resm-i zemin ve gayrihu 450

vr.26-a

ÇİFTLİK-İ (?) DER KARYE-İ GÖYNÜKVİRAN TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Zemin 6

Bağçe 2

Hâsıl meralıklı ve resm-i zemin 100

vr.26-b

KARYE-İ GÖYNÜKVİRAN TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 42

Hâne 34

Bennak 12

Nim 16

Mücerred 5

Sipahi 1

Çift 4

Kara 3

Resm 1

Zemin 2

Hâsıl 2753

Hınta, müd 5, keyl 6, kıymet 1060

Şa'ır, müd 5, kıymet 500

Öşr-i Bostan 10

Öşr- Ketan 10

Öşr-i Kovan 10

Öşr-i Bağçe 10

Resm-i Çift 384

Resm-i Bennak 144

Resm-i Kara 18

Resm-i Zemin 31

Asiyab harab 1 bab 60

Asiyab Kara Yusuf bab 240

Asiyab Cedid 2 bab 120

Asiyab Cedid derbend Ahmet ve Mustafa ve Hamza bab 3 resm 90

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 76

vr.26-b-27-a

**KARYE-İ BELKAVAK MAA YAZIKIRI BULADOĞLU (?) TÂBİ'Î
KÜTAHYA**

Nefer 5

Hâne 3

Bennak 2

Mücerred 1

Kara 1

Çift 1

Zemin 40

Piyade 13

Hâsıl 2320

Hınta, müd 8, kıymet 1600

Şa'îr, müd 2, kıymet 200

Ades, keyl 2, kıymet 20

Resm-i Çift 32

Resm-i Bennak 24

Resm-i Kara 6

Resm-i Zemin 317

Adet-i Ağnam 10

Resm-i Çayır 30

Resm-i Duhan 20

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 61

vr.27-a-27-b

KARYE-İ GÖKÇE TÂBİ'Î KÜTAHYA

Nefer 29

Hâne 26

Pir 2

Bennak 11

Nim 12

Mücerred 1

Çift 2

Kara 2

Zemin 5

Hâsıl maa Çiftlik-i Uryak (?) 2000

Hınta, müd 5, kıymet 1000

Şa'ır, müd 4, kıymet 400

Burçak, keyl 1, kıymet 4

Ades, keyl 6, kıymet 60

Resm-i Çift 240

Resm-i Bennak 132

Resm-i Kara 6

Resm-i Zemin 34

Bağçe maa Çayır 100

Otlak 15

Adet-i Ağnam 41

Resm-i Kovan 30

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 124

vr.27-b

**KARYE-İ YUKARIGÖKÇE DER KURB-I KARYE-İ GÖKÇE TÂBİ'-Î
KÜTAHYA**

Hâsıl 252

vr.27-b

KARYE-İ ERDEMİŞ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 25

Hâne 22

Müezzin 1

Bennak 16

Nim 5

Kara 3

Çift 1

Zemin 5

Hâsıl 2164

Hınta, müd 5, kıymet 1000

Şa'îr, müd 5, kıymet 500

Burçak, müd 1, kıymet 80

Mercimek, keyl 3, kıymet 30

Alef, keyl 1, kıymet 4

Resmi-i Çift 112

Resm-i Bennak 192

Resm-i Kara 18

Resm-i Zemin 60

Öşr-i Küvvare 20

Öşr-i Bostan 15

Bağçe 16

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 117

vr.28-a

KARYE-İ TAMLALU TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 19

Hâne 13

İmam 1

Bennak 4

Nim 3

Mücerred 3

Çift 5

Kara 3

Zemin 1

Hâsıl 2032

Hınta, müd 5, kıymet 1000

Şa'îr, müd 4, kıymet 400

Ades, keyl 5, kıymet 50

Nohud, keyl 2, kıymet 5

Alef, keyl 15, kıymet 60

Burçak, keyl 1, kıymet 4

Resm-i Çift 208

Resm-i Bennak 48

Resm-i Kara 18

Resm-i Zemin 16

Resm-i (?) 200

Adet-i Ağnam 52

Öşr-i Kovan 50

Resm-i Çayır 10

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 11

vr.28-a-28-b

ÇİFTLİK-İ ESKİOĞLU TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Hâsıl 250

vr.28-b

KARYE-İ MUSTAFALAR TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 13

Hâne 11

Pir 2

Bennak 4

Nim 2

Çift 4

Kara 2

Hâsıl 1273

Hınta, müd 2, kıymet 400

Şa'îr, müd 3, kıymet 300

Bakla, keyl 3, kıymet 30

Resm-i Çift 160

Resm-i Bennak 48

Resm-i Kara 12

Öşr-i Bağçe 25

Öşr-i Kovan 10

Öşr-i Ketan 80

Öşr-i Armud 10

Alef, keyl 8, kıymet 32

Burçak, keyl 12, kıymet 48

Adet-i Ağnam 25

Çiftlik-i (?) Defter-i atıkde (?) Selak yazılıp zeamet olunur bir ev olmağın çift kayd
olundu 100

Sulak dolaklı kur (?) 160

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 87

vr.28-b

**KARYE-İ SALİH HAN-I BER REAYA(?) DER KARYE-İ ALAGÖZ TÂBİ'-Î
KÜTAHYA**

Tımar katibi Rıdvan ber mucib (?) Karye-i Balcan (?) TÂBİ'-Î Altıntaş

Zemin 6

Mezra-ı iki su savan(?) Ağaçköyü ve Saka nam karyeler halkı zeamet iderler öşür ve
zeamet verirler.

Hâsıl meralıklı ve resm-i zemin 300

vr.29-a

KARYE-İ BAYAD TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 23

Hâne 18

Bennak 9

Nim 2

Mücerred 1

Çift 5

Kara 4

Zaviyedar 2

Zemin 14

Hâsıl 2384

Hınta, müd 6, kıymet 1200

Şa'îr, müd 3, kıymet 300

Burçak, keyl 12, kıymet 48

Nohut, keyl 2, kıymet 20

Resm-i Çift 192

Resm-i Bennak 108

Resm-i Kara 24

Resm-i Zemin 55

Resm-i Yaylak 300

Adet-i Ağnam 50

Resm-i Kovan 10

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 77

vr.29-a

KARYE-İ KIZILCAVİRAN TÂBİ'-İ KÜTAHYA

Nefer 27

Hâne 21

Pir 3

Kethüda 1

Bennak 6

Nim 4

Mücerred 2

Çift 8

Kara 4

Zemin 1

Hâsıl 2000

Hınta, müd 4, kıymet 800

Şa'îr, müd 3, kıymet 300

Alef, müd 1, kıymet 80

Nohut, keyl 3, kıymet 30

Resm-i Çift 320

Resm-i Bennak 72

Resm-i Kara 24

Resm-i Zemin 20

Öşr-i Kovan 55

Öşr-i Bostan 25

Adet-i Ağnam 121

Resm-i Çayır 120

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 34

vr.29-b

**KARYE-İ ÇAVUŞ MAA MEZRAA-I ELMALU VE AŞAĞI ELMALU VE İĞDE
MAA TARLA-I MUTASARRIF TÂBİ'-Î KÜTAHYA**

Nefer 64

Hâne 51

Hatip 1

Pir 2

Bennak 25

Nim 16

Mücerred 5

Çift 5

Kara 8

Zemin 6

Sipahi 1

Bağçe 1

Resm 1

Hâsıl mezra-ı Kös ve Çiftlik-i Yeniçeri ve zemin hassa (?) 5000

Hınta, müd 15, kıymet 3000

Şa'îr, müd 6, kıymet 600

Burçak, müd 1, kıymet 80

Alef, keyl 5, kıymet 50

Ades, keyl 2, kıymet 20

Resm-i Çift 416

Resm-i Bennak 288

Resm-i Kara 48

Resm-i Zemin maa bağçe 103

Adet-i Ağnam 219

Öşr-i Bostan 25

Öşr-i Kovan 15

Resm-i Kışlak 20

Bağçe (?) Derbend-i Çavuş Murad Mehmed resm 58

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 58

vr.29-b-30-a

KARYE-İ KULAKSUZ MAA ÇİFTLİK-İ İVAZ TÂBİ'Î KÜTAHYA

Nefer 24

Hâne 20

Pir 1

Bennak 8

Nim 7

Mücerred 1

Kara 3

Çift 3

Resm 1

Piyade 1

Hâsıl 4908

Hınta, müd 13, kıymet 2600

Şa'îr, müd 12, kıymet 1200

Alef, müd 3, kıymet 240

Burçak, müd 3, kıymet 240

Nohut, keyl 5, kıymet 50

Resm-i Çift 240

Resm-i Bennak 96

Resm-i Kara 18

Resm-i Zemin 20

Resm-i Kışlak 50

Resm-i Çayır 50

Öşr-i Kovan 20

Çiftlik-i Mahmud 15

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 69

vr.30-a-30-b

KARYE-İ AĞAÇÖZÜ TÂBİ'Î KÛTAHYA

Nefer 20

Hâne 17

İmam 1

Bennak 3

Nim 5

Çift 4

Kara 3

Zemin 6

Resm 2

Muhassıl 1

Hâsıl 2410

Hınta, müd 6, kıymet 1200

Şa'îr, müd 5, kıymet 500

Alef, müd 22, kıymet 200

Ades, keyl 5i kıymet 50

Burçak, keyl 2, kıymet 20

Resm-i Çift 208

Resm-i Bennak 48

Resm-i Kara 18

Resm-i Zemin 85

Öşr-i Kovan 10

Öşr-i Botsan 10

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 61

vr.30-b-31-a

KARYE-İ TOĞARSLAN TÂBİ'Î KÜTAHYA

Nefer 6

Hâne 5

Pir 1

Nim 2

Kara 2

Çift 1

Zemin 5

Sipahizadegan der karye-i m. 5

Hâsıl 2925

Hınta, müd 10, kıymet 2000

Şa'ır, müd 5, kıymet 500

Alef, keyl 1, kıymet 4

Burçak, keyl 1, kıymet 4

Resm-i Çift 64

Resm-i Bennak

Resm-i Kara 12

Resm-i Zemin 32

Resm-i Çayır 50

Resm-i Sulak 50

Çayır-ı Hassa 20

Resm-i Sulak bab (?) 20

Öşr-i Bostan 30

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 139

vr.31-a

KARYE-İ AKGEDİZ TÂBİ'-İ KÜTAHYA

Nefer 48

Hâne 41

Pir 2

Bennak 24

Nim 9

Çift 5

Kara 7

Zemin 1

Çiftlik 1

Sulak 1

Hâsıl 4000 maa Sulak (?)

Hınta, müd 9, keyl 10, kıymet 1900

Şa'ır, müd 8, kıymet 800

Alef, keyl 10, kıymet 40

Burçak, keyl 3, kıymet 12

Resm-i Çift 304

Resm-i Bennak 228

Resm-i Kara 42

Resm-i Zemin 149

Adet-i Ağnam 170

Öşr-i Bostan 44

Öşr-i Kovan 35

Çiftlik-i Ak..... karye-i m. nam-ı diğeri ... Sefer Şah hari. Ez defter 200

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 76

vr.31-a-31-b

MEZRAA-I FIRINCAVİRAN TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Hâsıl meralıklı ve kışlak ve resm-i zemin 1100

vr.31-b

KARYE-İ KARACAGEDİZ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Nefer 21

Hâne 19

Pir 1

Bennak 10

Nim 6

Mücerred 1

Çift 2

Kara 1

Zemin 19

Hâsıl maa zemin Ak (?) hariç ez defter 4799

Hınta, müd 15, kıymet 3000

Şa'îr, müd 8, kıymet 800

Alef, müd 1, kıymet 80

Burçak, keyl 12, kıymet 48

Mercimek, keyl 7, kıymet 70

Resm-i Çift 160

Resm-i Bennak 120

Resm-i Kara 6

Resm-i Zemin 84

Resm-i Kışlak 60

Adet-i Ağnam 150

Öşr-i Kovan 15

Öşr-i Sulak 10

Resm-i Zemin (?) 80

Öşr-i Bostan 25

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 91

vr.31-b-32-a

**MEZRAA-I CANDAR (?) TÂBÎ'-Î KÛTAHYA DEFTER-İ ATİKDE MEZRAA
OLMAĞIN GERÛ MEZRAA KAYDEDİLMİŞTİR.**

Nefer 7

Hâne 7

İmam 1

Bennak 5

Zemin 5

Hâsıl maa mezra-ı (?) 2250

Hınta, müd 5, kıymet 1000

Şa'îr, müd 5, kıymet 500

Alef, müd 2, keyl 5, kıymet 180

Burçak, keyl 15, kıymet 60

Resm-i Bennak 60

Resm-i Zemin 99

Resm-i Çayır 200

Asiyab Mehmed Bey 2 bab 60

Öşr-i Bağçe 50

Öşr-i Bostan 2

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 39

vr.32-a

KARYE-İ GÖÇERİ TÂBİ'-İ KÜTAHYA KARYE-İ MEZBURE

Nefer 29

Hâne 26

Pir 1

Bennak 8

Nim 5

Mücerred 1

Kara 2

Zemin 2

Hâsıl 3175

Hınta, müd 8, kıymet 1600

Şa'îr, müd 4, kıymet 400

Alef, müd 1, kıymet 80

Burçak, müd 2, kıymet 160

Mercimek, keyl 12, kıymet 120

Resm-i Çift 64

Resm-i Bennak 132

Resm-i Kara 18

Resm-i Zemin 32

Resm-i Zemin hariç 80

Resm-i Sulak (?) Der karye-i m. (?) çiftlik imiş 100

Adet-i Ağnam 270

Öşr-i Kovan 11

Öşr-i Bostan 15

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 93

Çiftlik-i (?) der karye-i (?) TÂBÎ'-Î Kütahya Hâsıl 80

Çiftlik-i Ahi Yakup der karye-i (?) Kütahya Hâsıl 70

vr.32-b-33-a

KARYE-İ ACIRAĞACI HALİ BER REAYA TÂBÎ'-Î KÜTAHYA

Hâsıl maa mezra-ı (?) maa çiftlik-i İne Bey 310

Hınta, keyl 1, kıymet 10

Şa'ır, keyl 1, kıymet 5

Sulak (?) 80

Sulak (?) 50

Sulak (?) maa (?) 80

Sulak (?) 40

vr.33-a

ÇİFTLİK-İ SELMEK(?) TÂBÎ'-Î KÜTAHYA

Zemin 25

Hâsıl meralıklı dönüm-ü zemin 580

vr.33-a-33-b

ÇİFTLİK-İ HACI MEHMED DER KARYE-İ BÖLCEK(?) TÂBÎ'-Î KÜTAHYA

Zemin 3

Hâsıl meralıklı ve dönüm-ü zemin ve çayır 150

vr.33-b

KARYE-İ GÖKÇEVİRAN TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Zemin 8

Hâsıl 520

Çayır Hacı Hasib ve gayrihu resm 30

Çayır Hacı Hasib resm 8

Çayır Ali resm 3

Çayır (?) ve Şaban resm 10

Çayır Hacı İmran ve Ahmed resm 14

Çayır derbend-i (?) karye-i (?) resm 85

Hinta, müd 1, keyl 3, kıymet 230

Burçak, keyl 3, kıymet 12

Resm-i Zemin 101

Deştbanı ve Tapu-yu zemin 27

Karye-i mezbure kurbunda (?) açılan yerlerin öşür ve resmi-i karye-i mezbure mahsulu bile mahsubdur.

vr.33-b-34-a

KARYE-İ YENİCE HALİ BER REAYA TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Zemin 13

Hâsıl meralıklı dönüm-ü zemin ve gayrihu 250

vr.34-a

KARYE-İ KONDUVİRAN HASS-I ŞAHİ TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Zemin 1

Hâsıl 454

Bağçe-i Mustafa Çavuş 20

Öşr-i Bağçeha 80

Resm-i (?) maa bağçe 2 bab 150

Sulak (?) oluk 100

Resm-i (?) 89

Resm-i Zemin 15

vr.34-a

**MEZRAA-I YAZIKIRI VE EĞERCİYAD VE ÖRGÜÇKAYA VE SORKUN
ÇAYIRI KURB-I ÇINAR HARİÇ EZ DEFTER TÂBİ'-Î KÜTAHYA TIMAR
KATİBİ RIDVAN BER MUCEBİ MUAFİYET MECMUU KARYE-İ BAYILHAN
TÂBİ'-Î ALTINTAŞ**

Hâsıl 500

Hınta, müd 1, kıymet 200

Şa'ır, müd 1, kıymet 100

Burçak, keyl 10, kıymet 40

Alef, keyl 10, kıymet 40

Ades, keyl 5, kıymet 50

Kışlak Kavak Bektaşı 35

Kışlak (?) 35

vr.34-b

**ÇİFTLİK-İ İNE BEY DER KARYE-İ (?) TÂBİ'-Î KÜTAHYA MECMUU
KARYE-İ (?)**

Hâsıl

**ÇİFTLİK-İ MUSTAFA DER KARYE-İ EYMÜR (?) DER TASARRUF
MUSTAFA BİN AHMED TÂBİ'-Î KÜTAHYA**

Hâsıl 200

**ÇİFTLİK-İ SOFUOĞLU MAA ÇAYIR DER KARYE-İ PİRLÜ VE MEVKUF
PİYADE TÂBİ'-Î KÜTAHYA**

Zemin 4

Hâsıl 200

vr.34-b

**KARYE-İ İLİKÇİ TÂBİ'-Î KÜTAHYA HALİ BER REAYA BİLFİİL
SULAKTIR**

Hâsıl 200

vr.34-b

ÇİFTLİK-İ PAPASOĞLU DER KARYE-İ ..... TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Zemin 2

Hâsıl meralıklı dönüm-ü zemin 500

vr.34-b

KARYE-İ ÇAYIR TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Hâsıl meralıklı ve gayrihu 1000

vr.35-a

**ÇİFTLİK-İ BABA YAKUP MAA ÇAYIR DER KURB-I ÇATVİRAN TÂBİ'-Î
KÜTAHYA**

Hâsıl meralıklı ve gayrihu 71

ÇİFTLİK-İ AYADPINARI DER KARYE-İ MUSALAR TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Hâsıl meralıklı ve gayrihu 230

MEZRAA-I TURGUT KURB AĞOR TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Hâsıl an? asıl ve gayrihu 200

ÇİFTLİK-İ ÖMER BİRADER KURB-I AZİZVİRAN TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Hâsıl 200

vr.35-a

RESM-İ VESİKA der liva-ı Kütahya (?) Sökepinar (?) yüzer akçe ve evsatına seksener akçe ve o fi sene altmışar akçe (?) çift edneler mücerred verip Postukırını için (?) edeler.Camii ez defter olmağın hala vech-i meşruh üzere defter-i kayd olundu 3000

vr.35-a

ASİYAB HAMİD TÂBİ'-Î KÜTAHYA

Bab 3 resm 90

ASİYAB KAYA TÂBİ'-Î M.

Bab 1 Resm 30

ASİYAB HALİL TÂBİ'-Î M.

Bab 1 Resm 60

ASİYAB CEDİD DER KURB-I BELKAVAK TÂBİ'-Î M.

Bab 2 Resm 40

vr.35-a

**ÇİFTLİK-İ SAZAK MAA BAĞÇE VE 2 BAB ASİYAB MAA SULAK
YÜZPINARI DER TASARRUF İBRAHİM ÇAVUŞ TÂBİ'-Î KÜTAHYA**

Hâsıl 130

RESM-İ ASİYAB DER KARYE-İ BURÇAK TÂBİ'-Î KÜTAHYA

500

vr.35-b

**KARYE-İ KARAÖZ TÂBİ'-Î KÜTAHYA VE MEZRAA-I LÜTFULLAH
MÜLK-İ MEHMED(?)**

Nefer 17

Hâne 16

İmam 1

Nim 12

Çift 3

Kara 1

Hâsıl 1428

Hınta, müd 3, kıymet 600

Şa'ır, müd 2, kıymet 200

Nohut, keyl 4, kıymet 40

Resm-i Çift 288

Resm-i Zemin 4

Öşr-i Ketan 25

Resm-i Bağçe 35

Resm-i Kovan 20

Adet-i Ağnam 30

Alef, keyl 15, kıymet 60

Bâd-ı hevâ ve resm-i arûs ma'a deştânî ve tapu-yı zemîn 120

Resm-i Kara 6

vr.36-a

**MEZRAA-I LÜTFULLAH MÜLK-İ MEZBUR VAKF-I MÜŞARÜNİLEYH
TÂBİ'Î KÜTAHYA**

Hâsıl 745

Hınta, müd 1, kıymet 200

Şa'ır, müd 9, kıymet 45

Resm-i Çayır 500

HANE-İ (?) DER NEFS-İ KÜTAHYA**(?) DER NEFS-İ KÜTAHYA**

Kaza-ı mezburede vaki olan (?) galatı nefs-i Kütahya kilisesi ile hesap olunup kıymetleri takdir olunmuştur.

(?)HARİÇ EZ DEFTER TÂBİ'-Î KÜTAHYA Fİ SENE 150

Zikrolunan Çakmaktaş mukaddema Ahmed'e yazılıp tımara verilmiş idi haliya Kütahya (?) kayıtlarına lazım oldu ve (?) olup hal yerine (?) olduğu malum olmağın vaki olundu sipahi dahil etmeye.

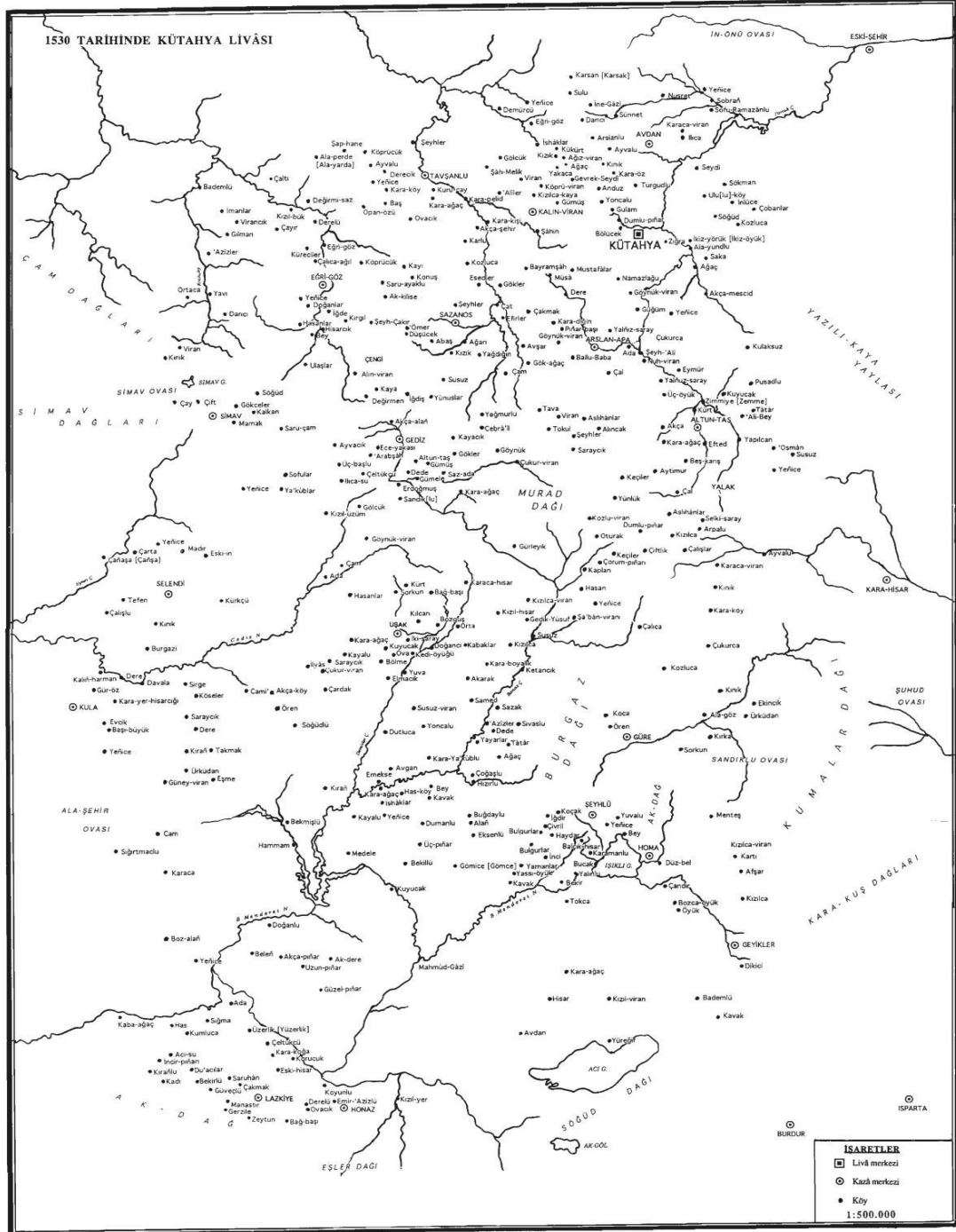
vr.36-b

**EK-5 47 NUMARALI TAPU TAHRİR DEFTERİNE GÖRE KÜTAHYA
MERKEZ NAHİYESİ'NDE TOPRAK TASARRUFU**

Sr.	Yerleşim Yeri	Çift	Nim	Bennak	Mücerred
1.	Karye-i Bölücek	11	7	17	11
2.	Karye-i Sofu	---	5	5	1
3.	Karye-i Okçu	6	15	12	14
4.	Karye-i Parmakviran	3	5	9	10
5.	Karye-i Akgelin	14	26	35	26
6.	Karye-i Göçi	5	10	14	13
7.	Karye-i Ilduz	4	6	1	7
8.	Karye-i Göçeri	5	3	20	6
9.	Karye-i Pirli	0	3	3	2
10.	Karye-i Çalca	4	13	15	3
11.	Karye-i Acalar	5	8	13	6
12.	Karye-i Akviran	---	4	3	---
13.	Karye-i Gököz	1	6	5	5
14.	Karye-i Dumlupınar	2	9	6	1
15.	Karye-i Turgutlar	5	9	3	2
16.	Karye-i Akçamescit	4	10	15	7
17.	Karye-i Saz	6	5	15	3
18.	Karye-i İkizöyük	7	8	15	5
19.	Karye-i Koçak	3	6	8	9
20.	Karye-i Yukarıörüklü	2	7	2	5
21.	Karye-i Göçi	1	1	4	4
22.	Karye-i Kızılcaviran	1	2	2	---
23.	Karye-i Tolad	5	22	22	14
24.	Karye-i Yaman	5	16	11	11
25.	Karye-i Kömürcüler	---	9	10	---
26.	Karye-i Saka	6	18	19	8
27.	Karye-i Göynükviran	4	16	12	8
28.	Karye-i Belkavak	1	---	2	2
29.	Karye-i Gökçe	2	12	11	3
30.	Karye-i Erdemiş	1	5	16	3
31.	Karye-i Tamlalu	5	3	4	6
32.	Karye-i Mustafalar	4	2	4	2
33.	Karye-i Bayad	5	2	9	5
34.	Karye-i Kızılcaviran	8	4	6	6
35.	Karye-i Çavuş	5	16	25	13
36.	Karye-i Kulaksuz	3	7	8	4
37.	Karye-i Ağaçözü	4	5	3	3
38.	Karye-i Toğarslan	1	2	---	2
39.	Karye-i Akgediz	5	9	24	7
40.	Karye-i Karacagediz	2	6	10	2
41.	Mezra-ı Candar	---	---	5	---
42.	Karye-i Göçeri	---	5	8	3
43.	Karye-i Karaöz	3	12	---	1
TOPLAM		158	339	431	243

EK-6

1530 YILINDA KÜTAHYA LİVASI²²⁰

²²⁰ 438 Numaralı Muhasebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri, 1993: 109.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

TAPU KADASTRO KUYÛD-I KÂDİME ARŞİVİ

TK. KKA., TD.,nr.47

YAYINLANMIŞ ARŞİV VESİKALARI

AKGÜNDÜZ, Ahmet, (1994), **Osmanlı Kanunnâmeleri ve Hukuki Tahlilleri**, 7/I., İstanbul.

438 Numaralı Muhasebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri 1993: 109.

ARAŞTIRMA VE İNCELEMELER

ACUN, Fatma, (2002), “Klasik Dönem Osmanlı İdare Tarzı Olarak Tımar Sistemi ve Uygulaması”, **Türkler**, C.IX, Ankara, s.1665-1683.

BARKAN, Ömer Lütfi, (1980), “Türk-İslam Toprak Hukuku Tatbikatının Osmanlı İmparatorluğu’nda Aldığı Şekiller, İmparatorluk Devrinde Toprak Mülk ve Vakıfların Hususiyeti ”, **Türkiye’de Toprak Meselesi**, C.I, İstanbul, s.249-280.

BARKAN, Ömer Lütfi, (2000), “Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi”, **Osmanlı Devleti’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi “Tetkikler-Makaleler”**, İstanbul, s.9-32.

BARKAN, Ömer Lütfi, (2000), “Türkiye’de İmparatorluk Devirlerinin Büyük Nüfus ve Arazi Tahrirleri ve Hakana Mahsus İstatistik Defterleri”, **Osmanlı Devleti’nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi “Tetkikler-Makaleler”**, C.I, İstanbul, s.175-193.

BAYKARA, Tuncer, (2005), **Anadolu’nun Tarihi Coğrafyasına Giriş**, İstanbul.

DEMİRTAŞ, Mehmet, (2016), “Osmanlı Maliye Teşkilatı”, **Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı**, Ankara, s.219-271.

ELİBOL, Numan, (2007), “Osmanlı İmparatorluğu’nda Nüfus Meselesi ve Demografi Araştırmaları”, **SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.XII, S.2, s.135-160.

EMECEN, Feridun, (1992), “Bennak”, **DİA**, C.V, s.458-459.

- GÖYÜNÇ, Nejat, (1979), “Hâne Deyimi Hakkında”, **İ.Ü.E.F.T.D**, S.32, İstanbul, s.331-348.
- HEYET, (1982-1983), “Kütahya”, **Yurt Ansiklopedisi**, C.VII, s.5279-5389.
- HINZ, Walther, (1990), **İslam’da Ölçü Sistemleri**, İstanbul.
- İNALCIK, Halil, (2008), **Doğu-Batı Makaleleri II**, Ankara.
- İNALCIK, Halil, (2001), “Kanunnâme”, **DİA**, C.XXIV, s.333-337.
- İNALCIK, Halil, (1959), “Osmanlılar’da Raiyyet Rüsümü”, **Bellekten**, C.XXIII, S.92, Ankara, s.575-610.
- KARADENİZ, Hasan Basri, (2008), **Osmanlılar ile Beylikler Arasında Anadolu’da Meşruiyet Mücadelesi (XIV-XVI. Yüzyıllar)**, İstanbul.
- KARADENİZ, Hasan Basri, “Osmanlı Devleti’nin Beylikleri İlhak Siyaseti ve Dulkadirli Beyliği’nin İlhaki”, **Türkler**, C.IX, s.909-934.
- KARADENİZ, Hasan Basri, (1998), “XVI. Yüzyılda Rumkale”, **Bellekten**, C.LXII, S.234, s.425-455.
- KILIÇ, Orhan, (2002), “Klasik Dönem Osmanlı Taşra Teşkilatı: Beylerbeylikler, Eyaletler, Kaptanlıklar, Voyvodalıklar, Meliklikler (1362-1799)”, **Türkler**, C.IX, Ankara, s.1642-1664.
- KOCA, Salim, (2002), “Anadolu’da Türk Beylikleri”, **Türkler**, C.VI, Ankara, s.1002-1020.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuat, (2012), **Osmanlı İmparatorluğu’nun Kuruluşu**, Ankara.
- NEŞRİ, (1949), **Kitab-ı Cihan-Nümâ**, Haz.F.Reşit Unat-Mehmet A. Köymen, C.I, Ankara.
- ÖZ, Mehmet, (2010), “Tahrir”, **DİA**, C.XXXIX, s.425-429.
- SAHİLLİOĞLU, Halil, (1991), “Bâd-ı Hevâ”, **DİA**, C.IV, s.416-418.
- SAKİN, Orhan, (2006), **16.Yüzyılda Anadolu’da Türkmenler ve Yörükler**, İstanbul.
- SERTOĞLU, Mithad, (1967), “Osmanlı İmparatorluğu Devrinde Toprak Dirliklerinin Çeşitli Şekilleri”, **VI. Türk Tarih Kongresi Bildirileri**, (20-26 Ekim 1961), Ankara, s.281-291.

- SOLAK, İbrahim, (2016), “Osmanlı Devleti’nde Taşra Teşkilatı”, **Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı**, Ankara, s.85-119.
- SOLAK, İbrahim, (2005), “XVI. Yüzyılda Güvercinlik Kazası”, **OTAM**, C.XVIII, S.18, Ankara, s.359-377.
- SOYSAL, Mustafa, (1987), “Onaltıncı Yüzyılda Adana İlinin “Mufassal Defteri”ne Göre Sosyal ve Ekonomik Yapısı Üzerinde Bir Araştırma”, **Ç.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi**, C.I, S.1, Adana, s.43-53.
- SÜMER, Faruk, (1992), **Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı- Destanları**, İstanbul.
- TURAN, Osman, (2013), **Selçuklular Zamanında Türkiye**, İstanbul.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, (1932), **Bizans, Selçukiyelerle Germiyan ve Osmanoğulları Zamanında Kütahya Şehri**, İstanbul.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, (1988), **Osmanlı Devleti’nde Merkez ve Bahriye Teşkilatı**, Ankara.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, (2011), **Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri**, Ankara.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı, (2001), “Germiyân-oğulları”, **İA**, C.IV, s.767-770.
- ÜNAL, Mehmet Ali, (2012), **Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi**, İstanbul.
- ÜNAL, Mehmet Ali, (1989), **XVI. Yüzyılda Harput Sancağı (1518-1566)**, Ankara.
- VARLIK, Mustafa Çetin, (1976), “XVI. Yüzyılda Kütahya Şehri”, **VIII. Türk Tarih Kongresi Bildirileri**, C.II, (11-15 Ekim 1976), Ankara, s.1481-1491.
- VARLIK, Mustafa Çetin, (2002), “Kütahya”, **DİA**, C.XXVI, s.580-584.
- VARLIK, Mustafa Çetin, (1996), “Germiyanoğulları”, **DİA**, C.XIV, s.33-35.
- VARLIK, Mustafa Çetin, (1991), “Anadolu Eyaleti”, **DİA**, C.III, s.143-144.
- YEŞİL, Mustafa, (1937), **Kütahya İlinin Kısa Tarihi**, İstanbul.
- YILMAZ, Hakkı Dursun, (1982), “Kütahya’nın Tarihçesi”, **Atatürk’ün Doğumunun 100.Yılına Armağan Kütahya**, İstanbul, s.35-51.

DİZİN

A

Acalar, 27, 30, 31, 76, 135
 ades, 37, 38, 39, 94
 Ağaöz, 28, 30, 32, 135
 Akçamescit, 27, 30, 31, 135
 akçe, 40, 41, 49, 50, 51, 132
 Akgediz, 28, 30, 32, 135
 Akgelin, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 36, 76,
 135
 Akviran, 27, 30, 31, 76, 135
 alef, 37, 38
 Anadolu, 5, v, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 46,
 138, 139
 arıcılık, 41
 arpa, 37, 38, 41
 Asiyab, 79, 82, 83, 85, 86, 88, 94, 95,
 98, 99, 102, 108, 110, 111, 126, 130

B

Bâd-ı hevâ, 44, 80, 81, 82, 83, 85, 86,
 87, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 98,
 99, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 108,
 109, 110, 111, 112, 113, 115, 116,
 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124,
 125, 126, 127, 128, 133
 Bayad, 28, 30, 32, 135
 Bayezid, 10, 13, 93, 95
 Belkavak, 28, 29, 30, 32, 135
 Bennak, 35, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85,
 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95,
 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103,
 104, 105, 106, 107, 108, 109, 111,
 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118,
 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125,
 126, 127, 135, 137
 Bizans, 9, 10
 bostan, 39
 Bölücek, 22, 27, 30, 31, 39
 buğday, 38, 41

Burçak, 38, 80, 82, 83, 84, 85, 87, 88,
 89, 92, 94, 96, 97, 98, 102, 105, 106,
 107, 108, 109, 113, 114, 115, 117,
 118, 120, 121, 122, 123, 124, 125,
 126, 127, 129, 130

C

caba, 35
 Candar, 28, 32, 135
 Cürm-ü Cinâyet, 44

Ç

Çalca, 27, 30, 31, 76, 135
 Çavuş, 28, 30, 32, 77, 93, 105, 120,
 129, 135
 Çelebi Mehmed, 11
 çift, 35, 36, 49, 50, 117, 132
 çiftlik, 3, 35, 50, 104, 127, 128

D

değirmen, 41
 Dumlupınar, 5, 27, 30, 31, 76, 135

E

ekonomik, 3, 4, 35, 46, 47
 Erdemiş, 28, 30, 32, 135

F

Fatih Sultan Mehmed, 13
 fetih, 2

G

Germiyan, 8, 9, 10, 11
 Germiyanogulları, v, 8, 9, 10
 Göçeri, 27, 28, 30, 31, 32, 39, 135
 Göçü, 27, 30, 31, 39, 76, 135
 Gökçe, 28, 30, 32, 135
 Gököz, 27, 30, 31, 39, 135
 Göynükviran, 28, 30, 32, 135

H

hane, 17, 20, 21, 29, 35
 hayvancılık, 35, 40, 46, 47
 hinta, 37, 38, 81
 hububat, v, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 43

I

Ilduz, 27, 30, 31, 76, 135

İ

İkizöyük, 27, 30, 31, 76, 135
 imam, 21, 22, 30

K

Kanunname, 2
 Karacagediz, 28, 32, 135
 Karaöz, 28, 30, 32, 135
 karye, 13, 38, 45, 83, 85, 91, 93, 98, 99,
 105, 108, 110, 123, 125, 127, 128,
 129
 Karye-i Bölücek, 76, 135
 Karye-i Sofu, 76, 135
 kaza, 13, 14
 keten, 44
 Kethüda, 83, 118
 Kızılcaviran, 27, 28, 30, 31, 32, 77, 135
 kile, 37, 38
 Koçak, 27, 30, 31, 77, 135
 kovan, 40, 41, 51
 Kömürcüler, 27, 30, 31, 77, 135
 köy, v, 3, 13, 14, 29, 39, 40, 41, 44, 46
 Kulaksuz, 28, 30, 32, 77, 135
 küçükbaş, v, 40, 47
 Kütahya, 5, v, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 13,
 14, 15, 17, 20, 21, 23, 25, 29, 30, 32,
 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44,
 45, 46, 49, 95, 99, 128, 132, 134, 138,
 139
 Küvvare, 80, 82, 83, 85, 87, 90, 93, 97,
 98, 99, 100, 102, 103, 106, 110, 113,

114, 116, 119, 120, 122, 124, 126,
 128, 133

L

liva, 13, 132

M

Mercimek, 38, 99, 104, 114, 125, 127
 mezra, v, 3, 14, 46, 91, 93, 94, 120, 126,
 128
 mufassal, 1, 3
 Mustafalar, 28, 30, 32, 77, 135
 mücerred, 35, 36, 49, 51, 132
 müezzın, 21, 29

N

nahiye, 13, 14
 nim, 35, 36
 nohud, 38, 39
 nüfus, v, 4, 22, 23, 35, 46

O

Okçu, 27, 30, 31, 38, 44, 76, 135
 Osmanlı Devleti, v, 2, 11, 13, 14, 17,
 35, 36, 46, 137, 138, 139

Ö

öşr-i bağçe, 39
 öşr-i bostan, 39
 Öşr-i Ketan, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 108,
 117, 133
 Öşür, 37, 38

P

Parmakviran, 27, 30, 31, 76, 135
 Pirlü, 27, 31, 76

R

resm-i ganem, 40, 49

S

Saka, 28, 30, 31, 77, 94, 117, 135
sancak, 13, 14, 52
Saz, 27, 30, 31, 102, 103, 135
Selçuklu, v, 8, 9
Simav, 10
Sofu, 27, 30, 31

T

Tahrir, v, 1, 3, 4, 5, 14, 17, 35, 38, 40,
41, 44, 46, 138
Tamlalu, 28, 30, 32, 39, 77, 135
Tapu, x, 3, 4, 14, 49, 129

timar, 51

Toğarslan, 28, 30, 32, 78, 135
Tolad, 27, 30, 31, 40, 41, 77, 135
Turgutlar, 27, 30, 31, 76, 135
Türk, 4, 7, 9, 35, 137, 138, 139

Y

Yaman, 27, 30, 31, 135
yaya, 49, 51
Yukarıörüklü, 27, 30, 31, 77, 135
Yulaf, 38

Z

zirai üretim, 38

